

Sint-Servatiuskerk

Ontwerpend haalbaarheidsonderzoek n.a.v. de herbestemming /nevenbestemmig van de Sint-Servatiuskerk te Ravels.

Petillon Ceuppens architecten
ontwerpende haalbaarheidsstudie
Sint-Servatiuskerk, kerkstraat 10, 2380 Ravels
januari 2024

Aanhef

Deel 1. Analyse

Deel 2. Uitgangspunten bij het scenario-onderzoek

Deel 3. Scenario's

Tussenreflectie

Deel 4. Voorkeursscenario

Deel 5. Conclusie

Aanhef	
Deel 1. Analyse Deel 2. Uitgangspunten bij het scenario-onderzoek	1ste vergadering
Deel 3. Scenario's	2de vergadering
Tussenreflectie	
Deel 4. Voorkeursscenario Deel 5. Conclusie	conclusie

Aanhef

Dit rapport omvat de haalbaarheids- en herbestemmingsstudie van de Parochiekerk Sint-Servatius, Ravels. Het onderzoek kwam tot stand in opdracht van de gemeente Ravels, het bisdom Antwerpen en de provincie Antwerpen.

Het ontstaan van de Sint-Servatiuskerk dateert waarschijnlijk uit de 8ste eeuw. De kerk is aangeduid als bouwkundig erfgoed en de toren van het gebouw is benoemd als beschermd monument. Vandaag wordt de kerk nog gebruikt voor een aantal occasionele diensten waaronder huwelijken, begrafeningen, doopvieringen en misviering op katholieke feestdagen. Maandelijks worden er nog twee weekenddiensten gehouden. Weekdiensten vinden niet meer plaats. Vanuit de gemeente Ravels wordt daarom de vraag gesteld om te onderzoeken in welke mate de Sint-Servatiuskerk nevenbestemd/ herbestemd kan worden.

In dit onderzoek zal er worden gezocht naar een betere verankering van de kerk in het omliggende weefsel en hoe zich in te schrijven in een overkoepelend (toeristisch) verhaal dat bovenlokaal belangrijk is.

Deel 1. Analyse

In het rijke landschap van ons erfgoed vormen kerken een bijzondere categorie. Deze monumentale gebouwen dienen niet alleen als centra van religieuze verering, maar belichamen ook de geschiedenis, en cultuur van de tijdperken waarin ze zijn gebouwd. Eén zo'n voorbeeld is de Sint-Servatiuskerk te Ravels.

Naast zijn architecturale en spirituele waarde, werpt de kerk ook een interessante vraag op over zijn toekomstige rol in een steeds veranderende samenleving. Met de verschuivingen in demografie, religieuze praktijken en stedelijke ontwikkeling staan veel kerken voor de uitdaging om hun bestaansrecht te rechtvaardigen in een moderne context. De mogelijkheid tot herbestemming van deze eerbiedwaardige structuur wordt dan ook een punt van discussie en verkenning.

In deze analyse zullen we niet alleen de architecturale kenmerken van de Sint-Servatiuskerk onderzoeken, maar ook de potentiële paden verkennen die kunnen leiden tot zijn herbestemming. Door middel van creatieve herinterpretatie en hergebruik kunnen deze gebouwen een nieuw leven vinden, waarbij ze hun rol als erfgoed behouden terwijl ze zich aanpassen aan de behoeften van een veranderende wereld. Met een kritisch oog zullen we de mogelijkheden verkennen om de kerk te transformeren tot een centrum van gemeenschap, cultuur, educatie of zelfs commerciële activiteit, waarbij het zijn status als architectonisch werk behoudt terwijl het een nieuwe betekenisvolle rol kan vervullen.

1.1 Identificatie

Parochiekerk Sint-Servatius te Ravels

ADRES

Kerkstraat 10, 2380 Ravels

EIGENAAR

Gemeente Ravels

OPPERVLAKTE

TERREIN: \

GEBOUW: \

BOUWPERIODE

eerste kerkconstructie vermoedelijk 8ste eeuw. Vanaf 16de eeuw nieuw gebouw. Aanpassing- en uitbreidingswerken 17de, 18de, 19de en vroege 20ste eeuw.

ARCHITECT

Gife Eugène (1850)

Taeymans Jules (1908)

BESCHERMING

Parochiekerk Sint-Servatius met kerkhof is aangeduid als (ID75602)

- vastgesteld bouwkundig erfgoed

De toren van de Sint-Servatiuskerk is aangeduid als

- beschermd monument

OPDRACHT

Haalbaarheidsstudie nevenbestemming/herbestemming

Ravels

Door Ravels loopt van oost naar west de waterscheidingskam tussen het Maas- en Scheldebekken. Het reliëf is licht golvend en schommelt tussen de +30 à +35 meter. De bodem vertoont weinig oneffenheden. Zandheuvels vindt men in de bossen van Klein-Ravels; inzinkingen of depressies voornamelijk in het Gewestbos Ravels (voorheen de Staatsbossen). Het gebied ten zuiden van de waterscheidingskam behoort tot het stroomgebied van de Schelde: kleine lopen en de zuidelijke Aa stuwen het water via de Nete en de Rupel naar de Schelde. De waterlopen in het noorden van de gemeente behoren tot het Maasbekken: zo vloeien onder meer de Hoogakkerloop, de Wierikkenloop en de Marelseloop via de noordelijke Aa in de Dommel (Nederland) naar de Maas.

De huidige gemeentegrenzen zijn meestal overeengekomen scheidingslijnen. Nochtans vormt de Aa in het noorden op bepaalde plaatsen een natuurlijke grens. De zuidelijke gemeentegrens daarentegen wordt grotendeels gevormd door het kanaal Dessel-Turnhout (1844-1846). Tussen het kanaal en een zuidelijke uitstulping -met als natuurlijke grens de Nattenloop- concentreren zich de oude kleiputten van de voormalige steen-, cement- en pannenfabrieken.

Het centrum met verstedelijkt karakter ligt voornamelijk langs en ten westen van de baan Turnhout-Tilburg, die het centrum van zuid naar noord doorkruist. Ter hoogte van de Sint-Servatiuskerk vertrekt de verbindingsweg (Kerkstraat-Peelsestraat-Vooreel) naar het hoofdgehucht Ravels-Eel ten noordoosten en eindigt verderop in noordelijke richting, op grondgebied Weelde, opnieuw op voormelde baan. Een derde verbindingsweg is de steenweg naar Arendonk die het Gewestbos doorkruist.

Zicht op de kerk vanuit het kerkhof

1.2 Situering

Parochiekerk Sint-Servatius gelegen in de Kerkstraat nr.10, 3280 Ravels

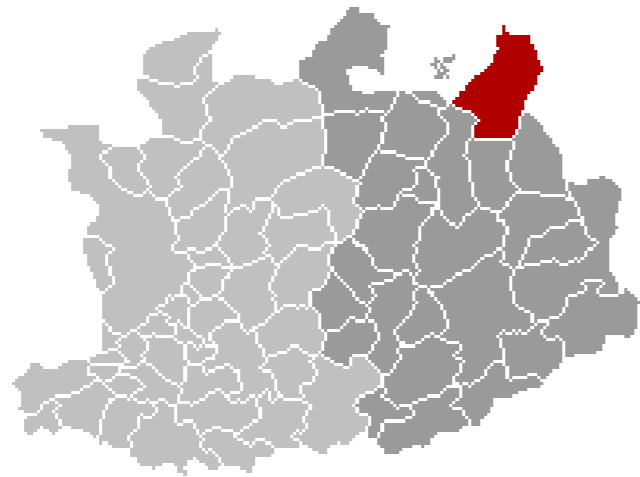
Luchtfoto over het centrum van Ravels. Sint-Servatiuskerk omlijnd in rood.

1.2 Situering

Gemeente Ravels en haar kerkenpatrimonium

Ravels is een gemeente gelegen aan de grens met Nederland in het noorden van de provincie Antwerpen. De gemeente omvat de deelgemeenten Poppel, Ravels en Weelde. Verspreid over de verschillende deelgemeenten bezit Ravels een totaal van zes kerken. Alle zes zijn ze opgenomen in het kerkenbeleidsplan voor de kerken in de gemeente Ravels daterend van 25/04/2017.

1. kerk Sint Valentinus te Poppel
2. kerk Sint Jan De Doper te Weelde
3. kerk Sint Michiel te Weelde
4. kerk Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans te Weelde (Statie)
5. kerk Sint Adrianus te Ravels (Eel)
6. kerk Sint Servatius te Ravels

luchtfoto van de gemeente Ravels (omlijnd in rood).

1.3 Historiek

historische ontwikkeling

De historische context en evolutie van de kerk en omgeving wordt weergegeven via volgende foto's en kaarten. Het vroegste cartografisch materiaal dat beschikbaar is over de regio rond Ravels vinden we tussen de Frickx kaarten (1712). De Sint-Servatiuskerk staat vanaf dat moment steeds beschreven op kaarten zoals de Atlas der Buurtwegen (1840) en Topografische kaart Vandermaelen (1846-1854).

Ravels is een Landelijk woondorp met een verstedelijkte kern en een agrarisch landschap van weilanden, akkerkavels en bossen. Ongeveer één derde van het grondgebied wordt ingenomen door het Gewestbos (810 hectare), ten oosten en noordoosten gelegen van Ravels-dorp. Tot begin 20ste eeuw lag hier een zwak golvend duinlandschap met droge en natte heide, vennen en ondoorwaadbare moerassen, zie de Ferrariskaart (circa 1777). Ten zuidoosten van het Gewestbos bevindt zich een kleinschaliger landschap "Het Kijkverdriet", gelegen ten noorden van voornoemd kanaal, ter hoogte van de Liereman (Oud-Turnhout/Arendonk). Het rechthoekig kavelnet is een restant van de eerste ontginningen in de negentiende eeuw, reeds duidelijk terug te vinden op de Vandermaelenkaart (circa 1854). Begin 20ste eeuw is het gebied een uitgestrekt weidegebied, voornamelijk in het noorden is het wegenpatroon verdwenen. De natuurwetenschappelijke waarde wordt voornamelijk bepaald door de aanwezigheid van (laag)veenvegetatie en natte heide in de centrale en vochtige depressie waar ook broekbos en hooiland voorkomen. De weilanden omgeven door aardewegen, houtwallen en ontwateringsgrachten vormen een tweede landschapstype. Esthetisch is het landschap waardevol door de kleine niveauverschillen en door de afwisseling van het agrarisch gebied met de (broek)bossen.

○ Site Sint-Servatiuskerk ○ Ravels

- 1. Frickx-kaart (1712)
- 2. Ferrariskaart (1777)
- 3. Atlas der Buurtwegen (1841)

1.3 Historiek

historische ontwikkeling

○ Site Sint-Servatiuskerk

1. Topografische kaart Vandermaelen (1846-1854)
2. Luchtfoto Vlaanderen, kleur (zomer 1979-1990)
3. Luchtfoto Vlaanderen, kleur (zomer 2021)

1.3 Historiek

Ravels

De oudst bekende archeologische vindplaats in Ravels betreft een grafveld met een 16-tal grafheuvels uit de vroege- en middenijzertijd (700-250 v.Chr.).

De vroegste benaming van Ravels is Ravenslo en dook reeds op in 1165. Hiervan is niet met zekerheid geweten of de tussen-s op een bezitsvorm wijst ("ravenbos") dan wel op een persoonsnaam. Het achtervoegsel -lo duidt op bos.

Ravels behoorde tot het Land van Turnhout, dat tot 1096 bij het Markgraafschap Antwerpen behoorde en daarna onderdeel werd van het Hertogdom Brabant. De heerlijke rechten behoorden tot 1298 aan de Abdij van Tongerlo, maar werden toch "beschermd" door de Hertogen van Brabant. In de latere middeleeuwen hoorde Ravels bij het bisdom Luik. Dit bisdom was ingedeeld in aartsdiakonaten. Ravels ressorteerde onderhet aartsdiakonaat Kempenland en de dekenij Hilvarenbeek. In 1400 telde deze dekenij 87 parochiekerken, 17 bijkerken en 125 kapellen. Einde 18e eeuw werd Ravels een zelfstandige gemeente.

Vlak na de Belgische onafhankelijkheid verschijnt Ravels in geschiedkundige teksten met betrekking tot de slag bij Ravels. In augustus 1831 troffen Nederlandse en Belgische troepen elkaar in de Tiendaagse Veldtocht onder leiding van de Nederlandse kroonprins Willem II in het desbetreffende dorp. Het gaat om een inval van het Nederlandse leger in het zuiderland België, omdat deze zich afgescheiden had van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden.

Omstreeks 1850 begon de ontginning van de uitgestrekte woeste gronden in de omgeving van Ravels. Rond deze tijd werd ook het Kanaal Dessel-Turnhout-Schoten gegraven, waarbij men kleilagen aantrof die interessant bleken voor de baksteenindustrie. Omstreeks 1900 werden er meerdere baksteen- en cementfabrieken opgericht. Deze groepeerden zich uiteindelijk in de Cimenteries et Briqueteries Réunies (C.B.R.). De cementfabrieken bereikten hun hoogtepunt omstreeks 1925, maar sloten in 1944.

Omstreeks 1900 werden ook diverse wegen en een tramlijn aangelegd.

Op 1 januari 1977 vormden de gemeenten Poppel, Weelde, de wijk Kijkverdriet van Oud-Turnhout en de oude gemeente Ravels de nieuwe fusiegemeente Ravels. Op 15 oktober van hetzelfde jaar werd de Ravelse heemkundekring Nicolaus Poppelius opgericht.

J.Jelgerhuis Rienkz, Slag bij Ravels, Stadscollectie Tilburg

1.3 Historiek

Sint-Servatiuskerk

De kerkgeschiedenis van Ravels is nog voor een groot deel onbekend. Ook over de stichting van de kerken en het ontstaan van de parochies weten we weinig. Wel is bekend dat het eerste kerkje in de 8e eeuw te Ravels werd gebouwd. Later werd, mogelijks in de 13e eeuw, dit waarschijnlijk houten kerkje door een ruimere en meer solide kapelconstructie vervangen. Deze kapel werd op haar beurt in de 16e eeuw afgebroken en vervangen door de huidige kerk die in 1908 merkelijke herstellings- en vergrotingswerken onderging.

In de kerkelijke geschiedenis van Ravels kan men met zekerheid terugkijken tot in het jaar 1211, toen op 29 april Hendrik, proost van het kapittel van St.-Servatius te Maastricht, de kapellen van Ravels en Poppel met de aanhangsels overmaakte aan de abdij van Tongerlo. De kerk van Ravels moet in ieder geval reeds lang voor 1211 bestaan hebben, vermits ze toen al over voldoende middelen beschikte om het voorwerp van een schenking uit te maken. Omdat de kerk St.-Servaas als patroon heeft, is het niet uitgesloten dat één van de Maastrichtse geloofsverkondigers in de 7e of 8e eeuw hier in Ravels de eerste christelijke gemeenschap heeft gesticht. Het houten kerkje uit deze periode is waarschijnlijk in de 13e eeuw vervangen door een stenen bedehuis, toen de parochie van Ravels door het kapittel van Maastricht aan de abdij van Tongerlo werd afgestaan

Wanneer de huidige kerk werd gebouwd, is ons niet bekend. Het staat echter vast dat de gotische kerk voltooid was rond 1550. Het koor zou zelfs dateren uit 1520. De huidige kerk werd dus waarschijnlijk voor het grootste deel gebouwd in de 16de eeuw en later in verschillende stadia aangepast en vergroot.

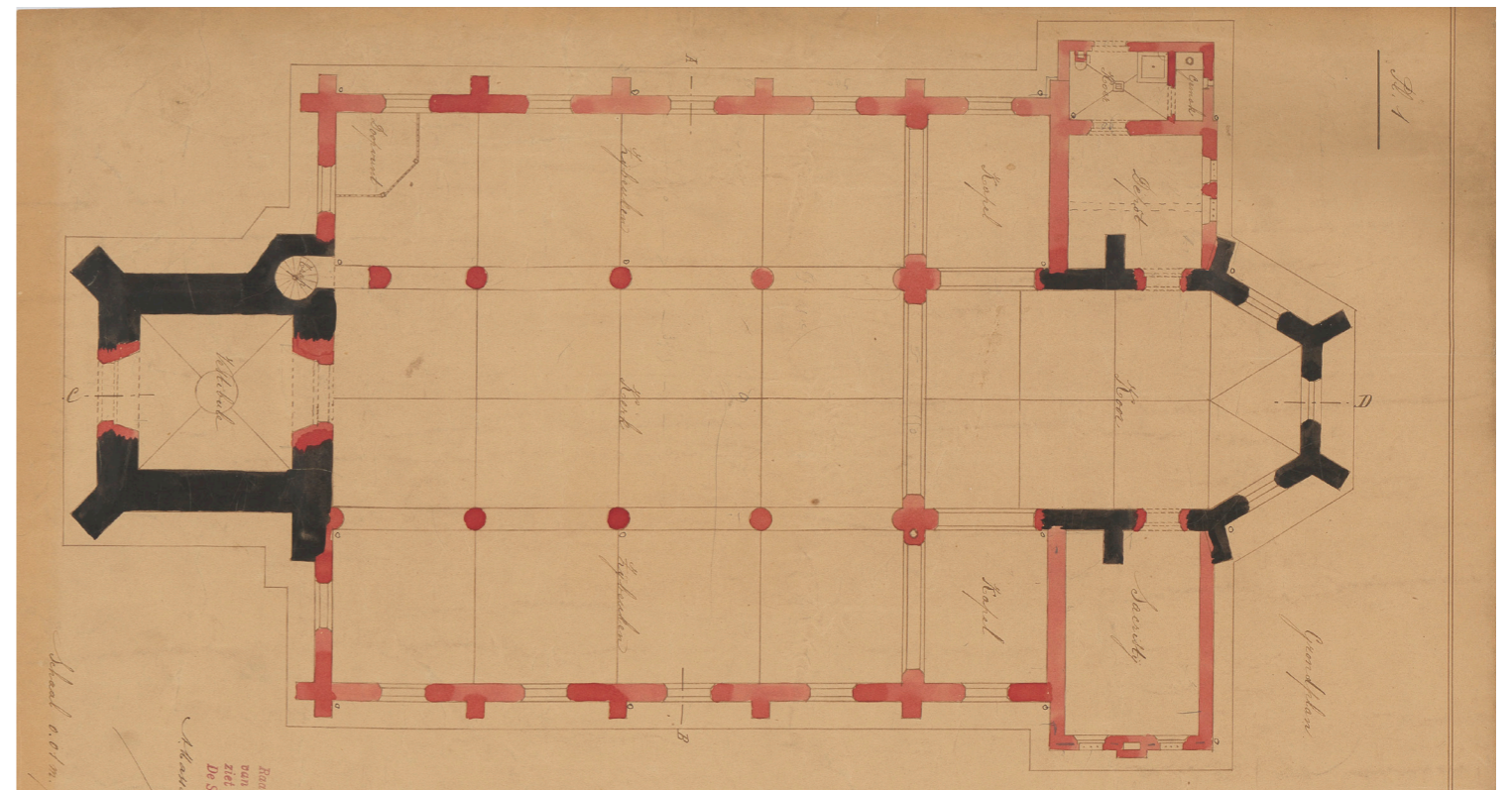
In de tweede helft van de 19de eeuw raakt de kerk herhaaldelijk beschadigd, onder meer omwille van blikseminslag, en uit geschreven bronnen blijkt eveneens dat een tekort aan ruimte in de kerk een probleem vormt. Circa 1850-1852 vinden herstelwerken aan de toren onder leiding van architect E. Gife plaats. In 1908 werd het hoge altaar afgebroken en werd de hele middenbeuk met de grond gelijkgemaakt. Vergrotingswerken worden uitgevoerd naar ontwerp van J. Taeymans, met name de bouw van een nieuw neogotisch driebeukig schip zonder transept met behoud van de 16de-eeuwe toren en koor en met nieuwe sacristie en berging. De koorvensters werden aangepast in overeenstemming met het nieuwe neogotische geheel. Bij deze verbouwing werden onder de toren en het schip sporen gevonden van een mogelijk 13de-eeuws bouwwerk. Datzelfde jaar wordt de herstelde kerk ingezegend door de deken van Turnhout. Vervolgens wordt nog in 1930 de toren nogmaals hersteld en de kerk herschilderd.

In 1996 wordt de kerktoren gerestaureerd onder leiding van groep Infrabo (Westerlo). De rest van het exterieur volgt in 1997-1998.

8ste eeuw	ontstaan parochie
13de eeuw	vervanging houten kerkje door ruimere kapel
16de eeuw	bouw gotische kerk
1850-1852	herstelwerken onder leiding van E. Gife
1908	afbraak middenschip en vergrotingswerken onder leiding van J. Taeymans
1930	herstelwerken toren
1996	restauratie door groep infrabo

Vergroting van de kerk (1908) Turnhouts stadsarchief

Plan van de kerk met in rood de werken door J. Taeymans aangeduid. In zwart de originele toren en koor.

1.3 Historiek

Sint-Servatiuskerk interieur

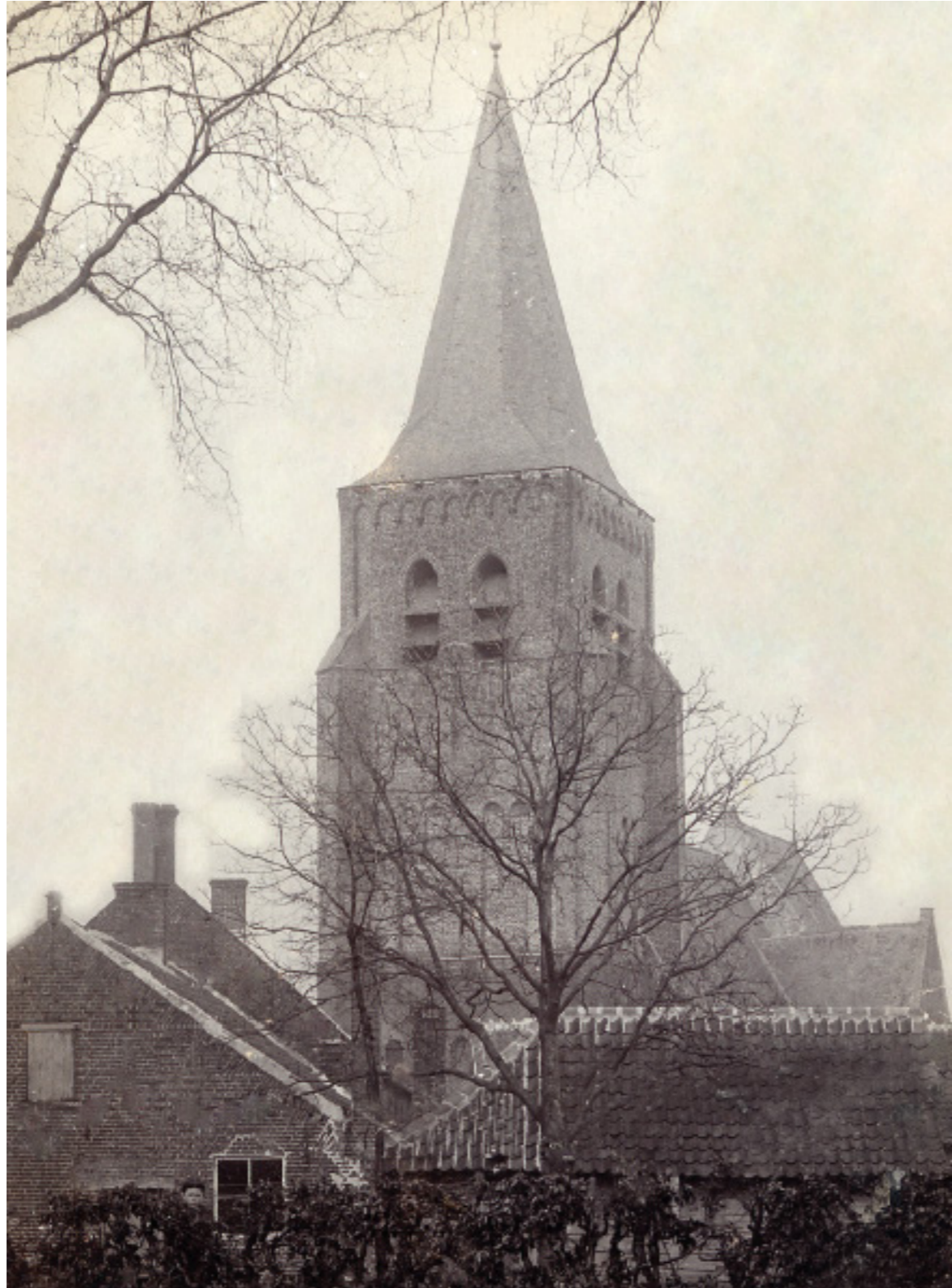
interieurzicht op het koor omstreeks 1900

huidig interieur (2024)

1.3 Historiek

Sint-Servatiuskerk exterieur

Zicht op de kerktoren vanuit het dorp (1880)

huidige toestand kerk (2024)

1.4 Context

Sint-Servatiuskerk te Ravels

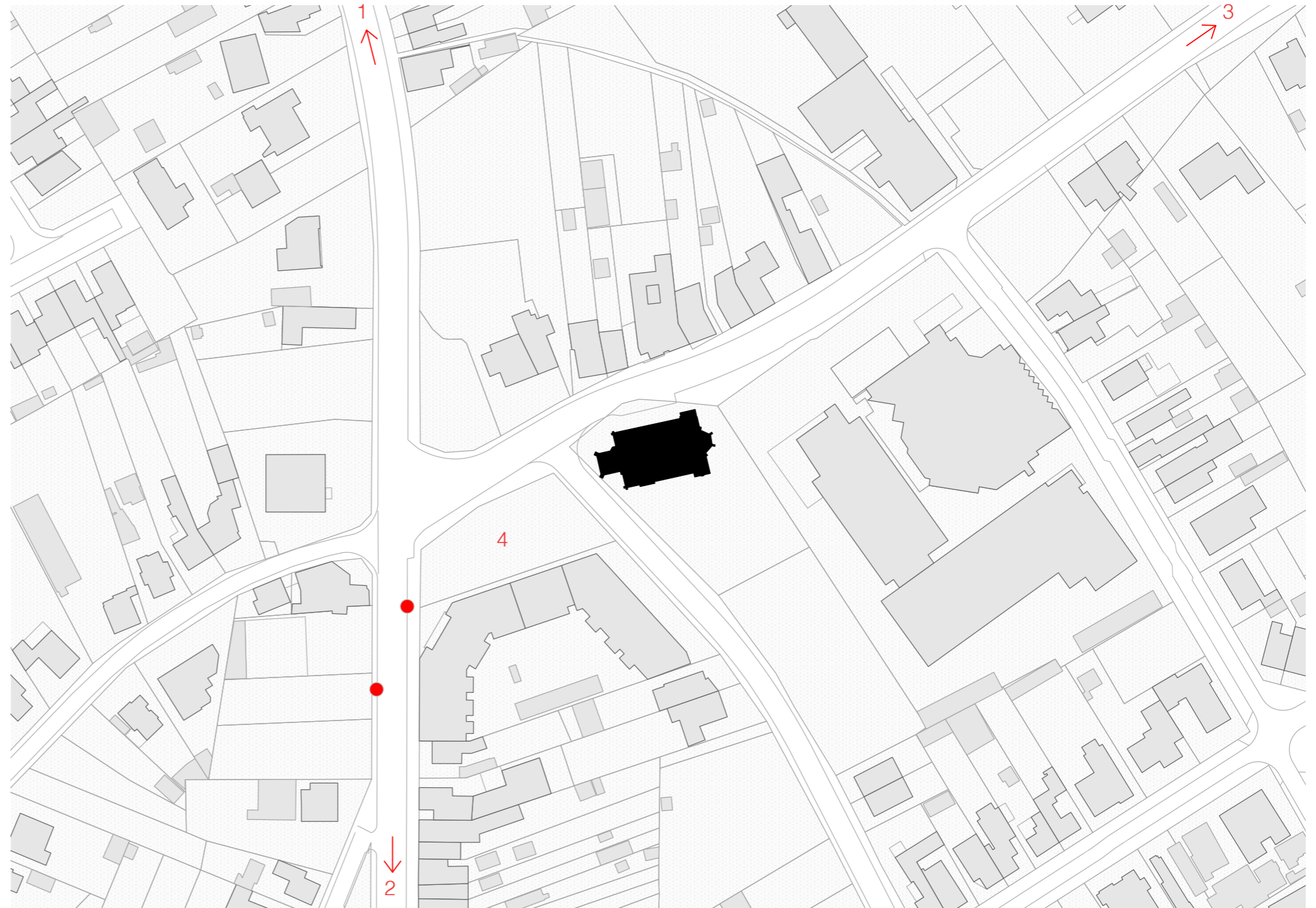
De Sint-Servatiuskerk is gelegen in het dorps hart van Ravels. Ze bevindt zich nagenoeg aan het kruispunt van twee verkeersassen door de gemeente: de Kerkstraat (richting Eel) en Grote Baan (N12 verbonden met Turnhout). Het dorpsstedelijke karakter van Ravels is voelbaar rondom de kerk. Voornamelijk twee- tot drie laagse alleenstaande bebouwing domineert de omgeving.

1.4 Context

mobiliteit - bereikbaarheid - parkeren

- bushalte Ravels Kerk
- 1 vliegveld Weelde (6.5km)
- 2 treinstation Turnhout (8.3km)
- 3 bushalte Molenzicht (700m)
- 4 parkeerplaats ca. 45 plaatsen

1.4 Context

planningscontext - kerkenbeleidsplan

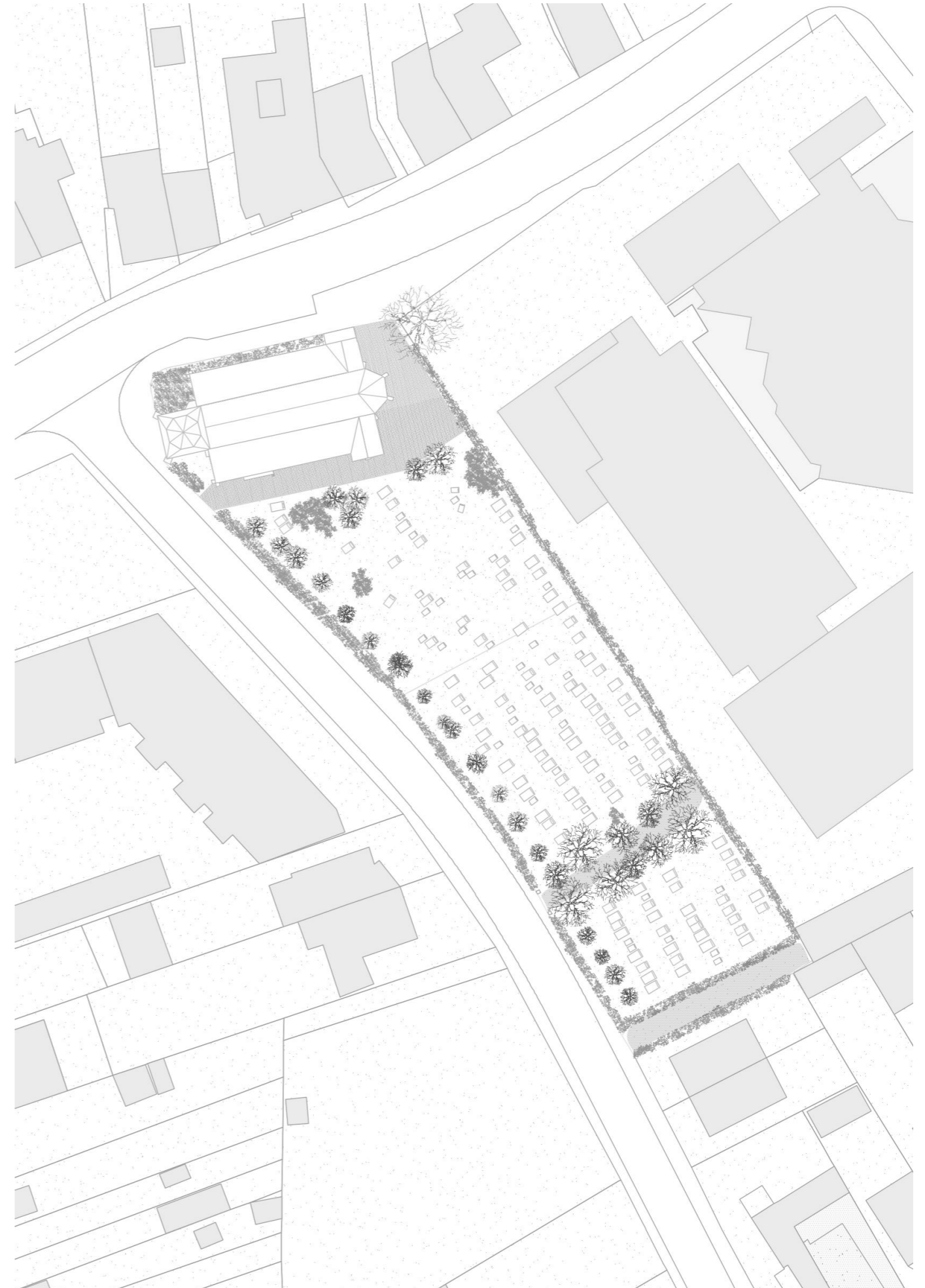
Huidig gebruik

- geen wekelijkse diensten, wel twee maal per maand een weekenddienst.
- occasionele diensten zoals huwelijken, begrafenissen, doopsels etc...
- wel erdiensten op dagen zoals Pasen, Kerstmis, Allerheiligen.
- 6 voorbereidende oefenmomenten en vieringen in de kerk i.v.m. het Vormsel.
- 4 voorbereidende oefenmomenten en vieringen in de kerk i.v.m. de Eerste Communie.
- De kerk is niet toegankelijk buiten de erdiensten.

Aanduiding toekomstig gebruik

De parochie en gemeente spraken reeds af dat de erdiensten die nu nog in de kerk gehouden worden op termijn volledig zullen verplaatsen naar het nabije woonzorgcentrum, waar momenteel de weekdiensten al plaats vinden. Er zullen dus geen activiteiten meer plaatsvinden in de kerk.

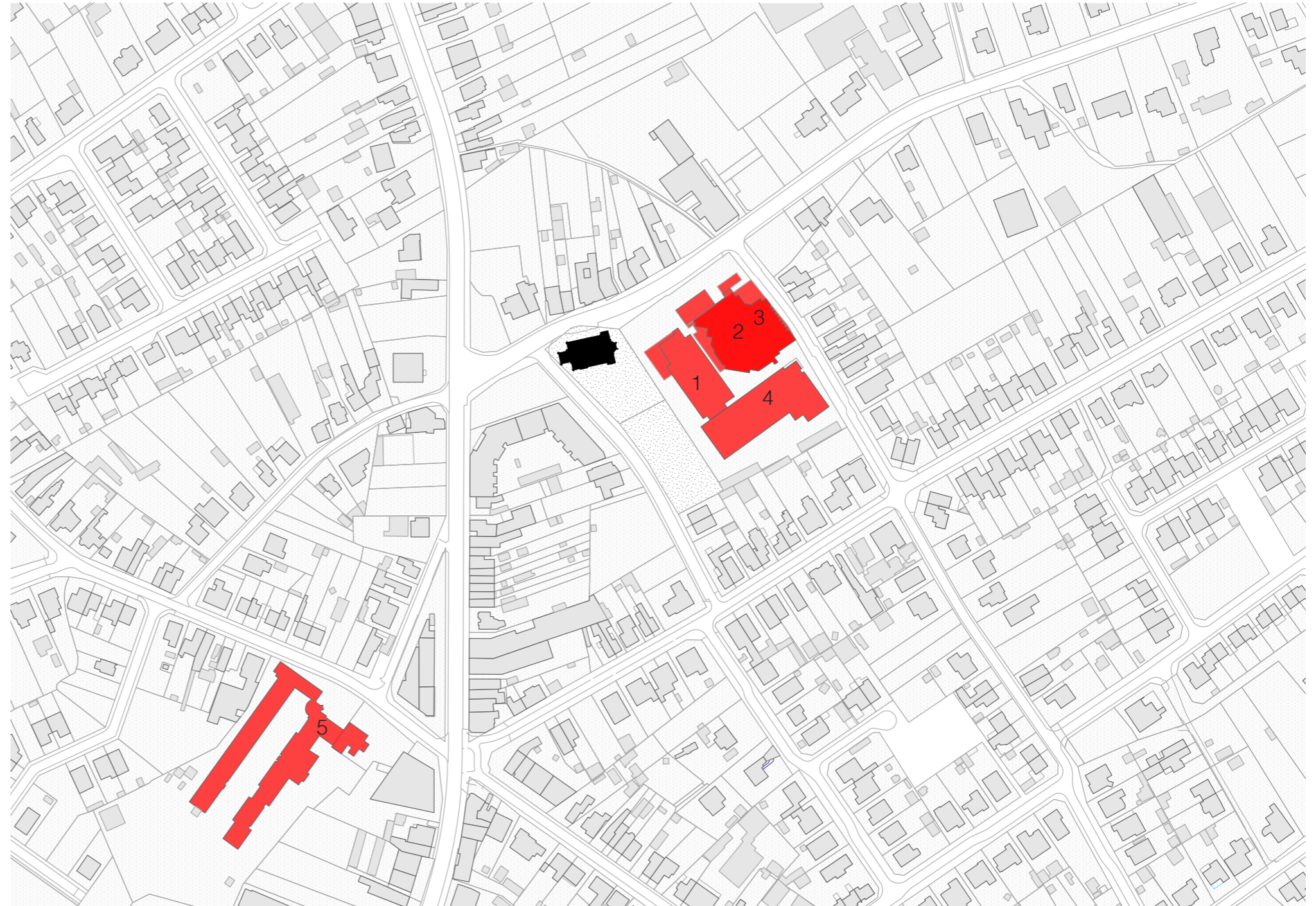
Gevraagd wordt om een herbestemming te zoeken die complementair is aan het aanwezige aanbod van de gemeentelijke gebouwen en instanties met een duidelijk maatschappelijk doel die zich in de directe omgeving van het kerkgebouw bevinden. Deze omvatten de basisschool, het gemeenschapscentrum, de openbare bibliotheek, een bureau voor toerisme, de sporthal en een woonzorgcentrum. Ook een aantal woongelegenheden, handelszaken, een speelplein en wereldwinkel kunnen in rekening worden gebracht.

1.4 Context

Sint-Servatiuskerk

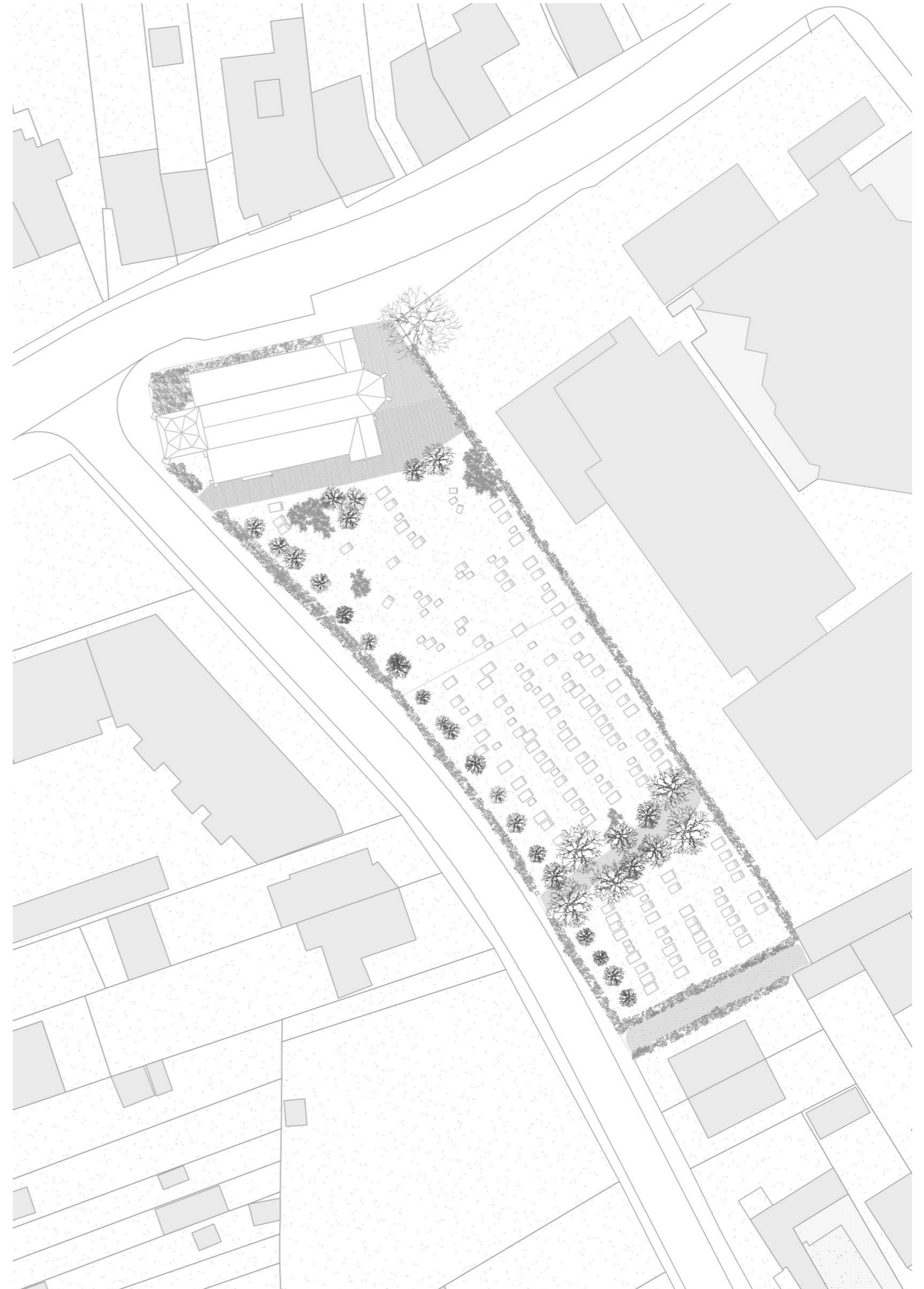
- gebouw met maatschappelijke relevantie
- 1 basisschool De Kleine Wereld
- 2 gemeenschapscentrum De Wouwer
- 3 openbare bibliotheek
- 4 sporthal Ravels
- 5 woonzorgcentrum OLV de Kempen

1.5 Inplanting

Sint-Servatiuskerk en kerkhof

Zoals aangeduid op het inplantingsplan ziet men dat het perceel waarop de Sint-Servatiuskerk gesitueerd is, een stuk groter is dan enkel de oppervlakte van de kerk. Ook met het kerkhof, dat eveneens eigendom is van de gemeente, zal rekening gehouden moeten worden bij de uitwerking van de scenario's voor de herbestemming.

1.6 Eigendomsplan

Sint-Servatiuskerk en kerkhof

eigendom Gemeente Ravels ■

gemeenschapscentrum, bibliotheek en basisschool.
eigendom door gemeente ■

private eigendom ■

1.7 Beeldmateriaal

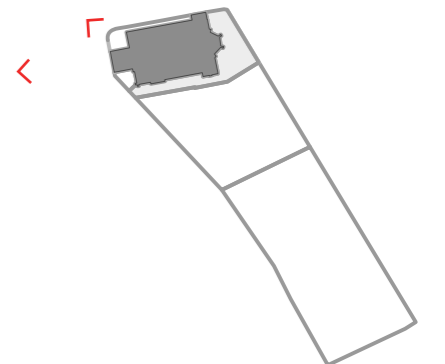
Sint-Servatiuskerk: omgeving en kerkhof

Zicht op de toren en inkom vanop de parkeerplekken aan de overkant.

Inkom gezien van linkerkant van de toren

1.7 Beeldmateriaal

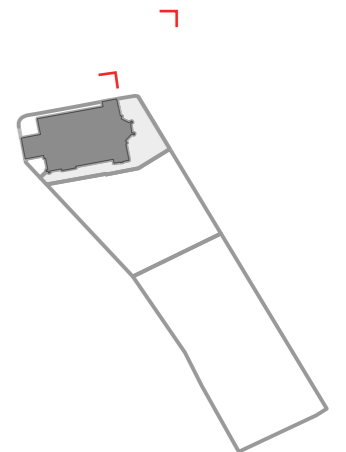
Sint-Servatiuskerk: omgeving en kerkhof

zicht vanop de straatkant aan noordzijde

noordelijke gevel

1.7 Beeldmateriaal

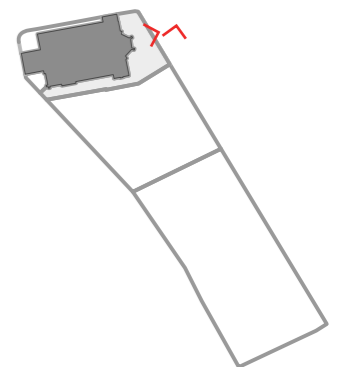
Sint-Servatiuskerk: omgeving en kerkhof

achtergevel

achtergevel en zicht op kerkhof

1.7 Beeldmateriaal

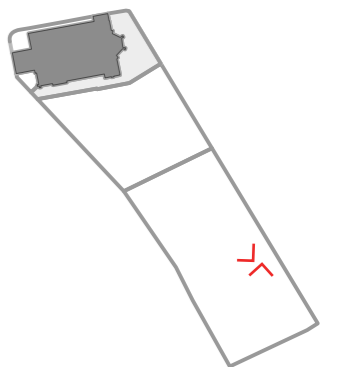
Sint-Servatiuskerk: omgeving en kerkhof

zicht op kerk vanaf kerkhof

kerkhof

1.7 Beeldmateriaal

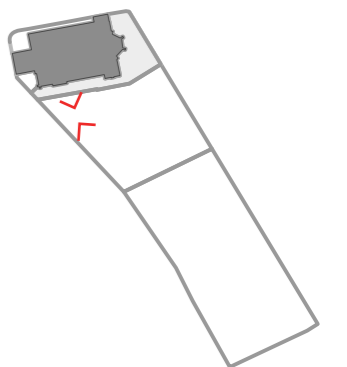
Sint-Servatiuskerk: omgeving en kerkhof

zuidgevel

pad naar kerkhof van kerk

1.7 Beeldmateriaal

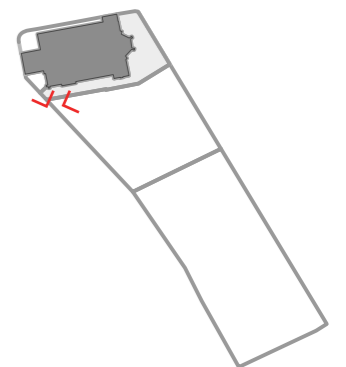
Sint-Servatiuskerk: omgeving en kerkhof

parkeerplaats voor fietsers aan zuidkant toren

langspad langs zuidgevel kerk

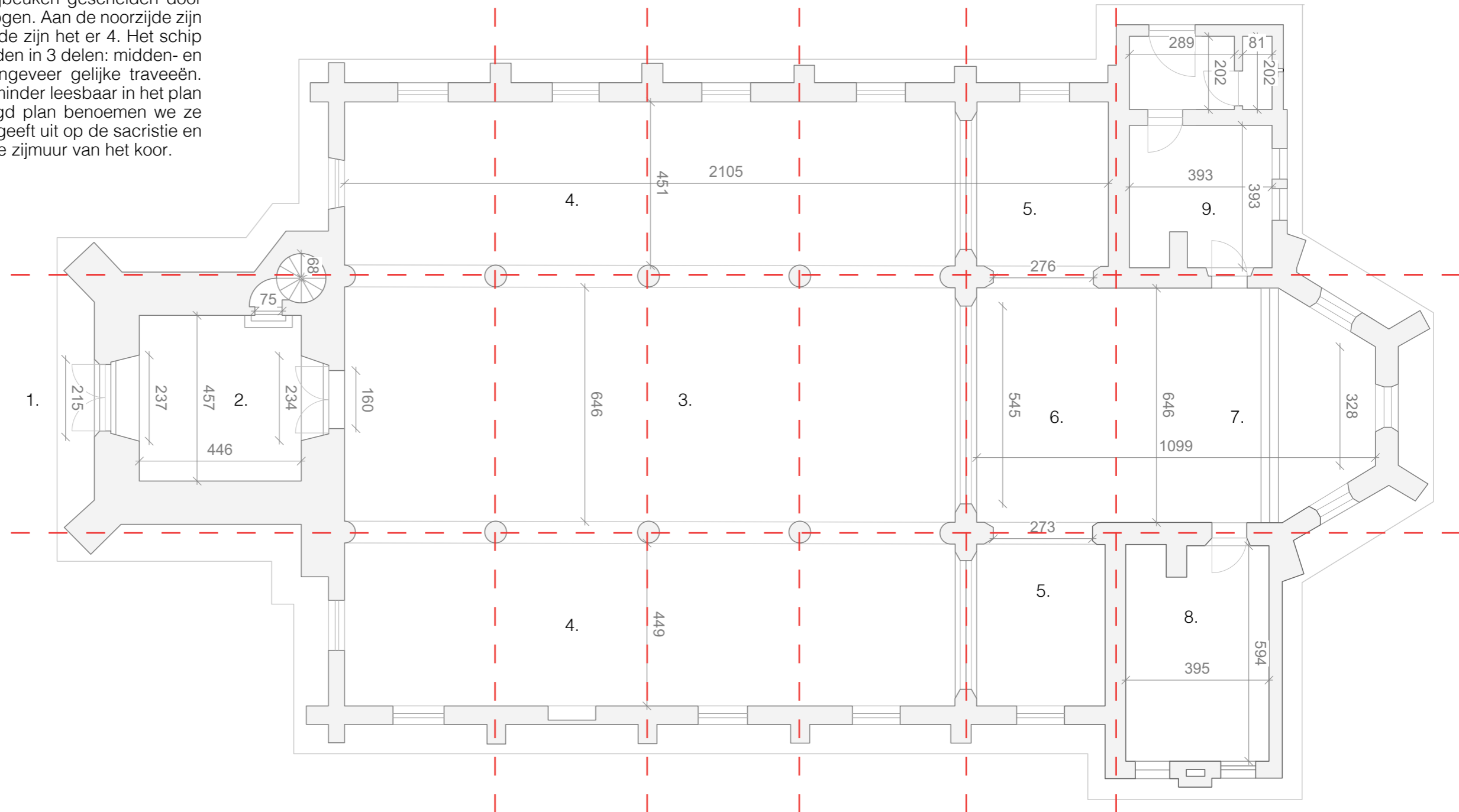

1.8 Kerk: maatvoering en ruimtelijke analyse

plan niveau 0

De Sint-Servatiuskerk is een longitudinale 3-beukige kerk. De ingang bevindt zich aan de westzijde onder de kerktoren. Bij het binnenkomen komt men eerst onder deze toren in de vestibule. De middenbeuk is rechthoekig van vorm en grenst aan de zijbeuken gescheiden door een reeks kolommen en spitsbogen. Aan de noorzijde zijn dit 5 kolommen, aan de zuidzijde zijn het er 4. Het schip kan longitudinaal verdeeld worden in 3 delen: midden- en zijbeuken, transversaal in 4 ongeveer gelijke traveeën. Het transept en de viering zijn minder leesbaar in het plan van de kerk maar in bijgevoegd plan benoemen we ze wel. Het koor aan de oostzijde geeft uit op de sacristie en het depot via doorgangen in de zijmuur van het koor.

- 1.ingang
- 2.vestibule
- 3. middenbeuk
- 4. zijbeuken
- 5. transept
- 6. viering
- 7. koor
- 8. sacristie
- 9. depot

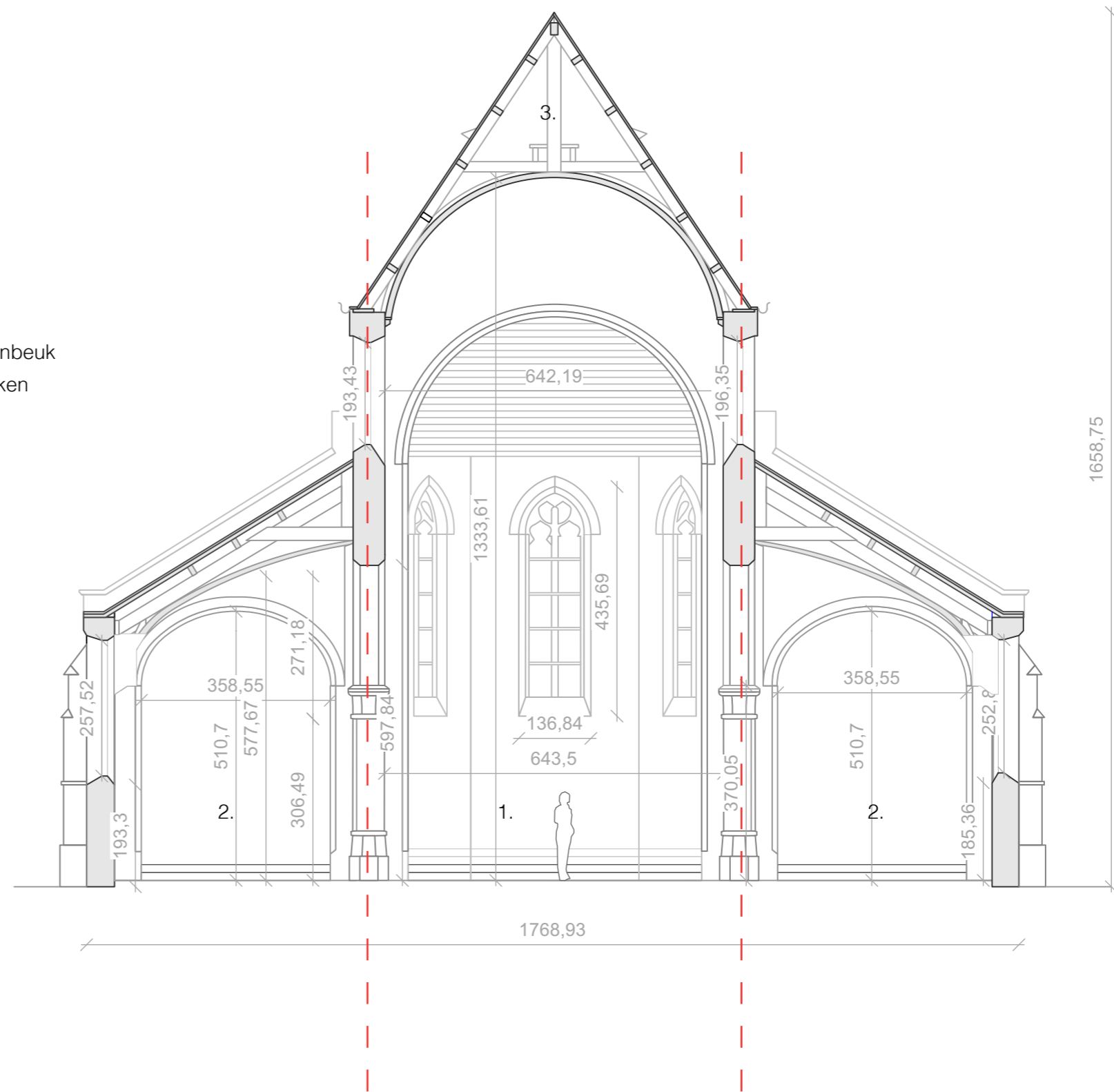

1.8 Kerk: maatvoering en ruimtelijke analyse

Snede AB

De hoogste ruimte in de kerk is de middenbeuk. Het plafond is een houten tongewelf dat longitudinaal tot aan de viering loopt. In de zijbeuken is de plafondbekleding eveneens in hout in de vorm van een half tongewelf. Deze gewelven (ook boven het koor) zitten steeds bevestigd aan de eigenlijke structuur van het dak waarin zich nog een kleine zolderruimte bevindt.

- 1. middenbeuk
- 2. zijbeuken
- 3. zolder

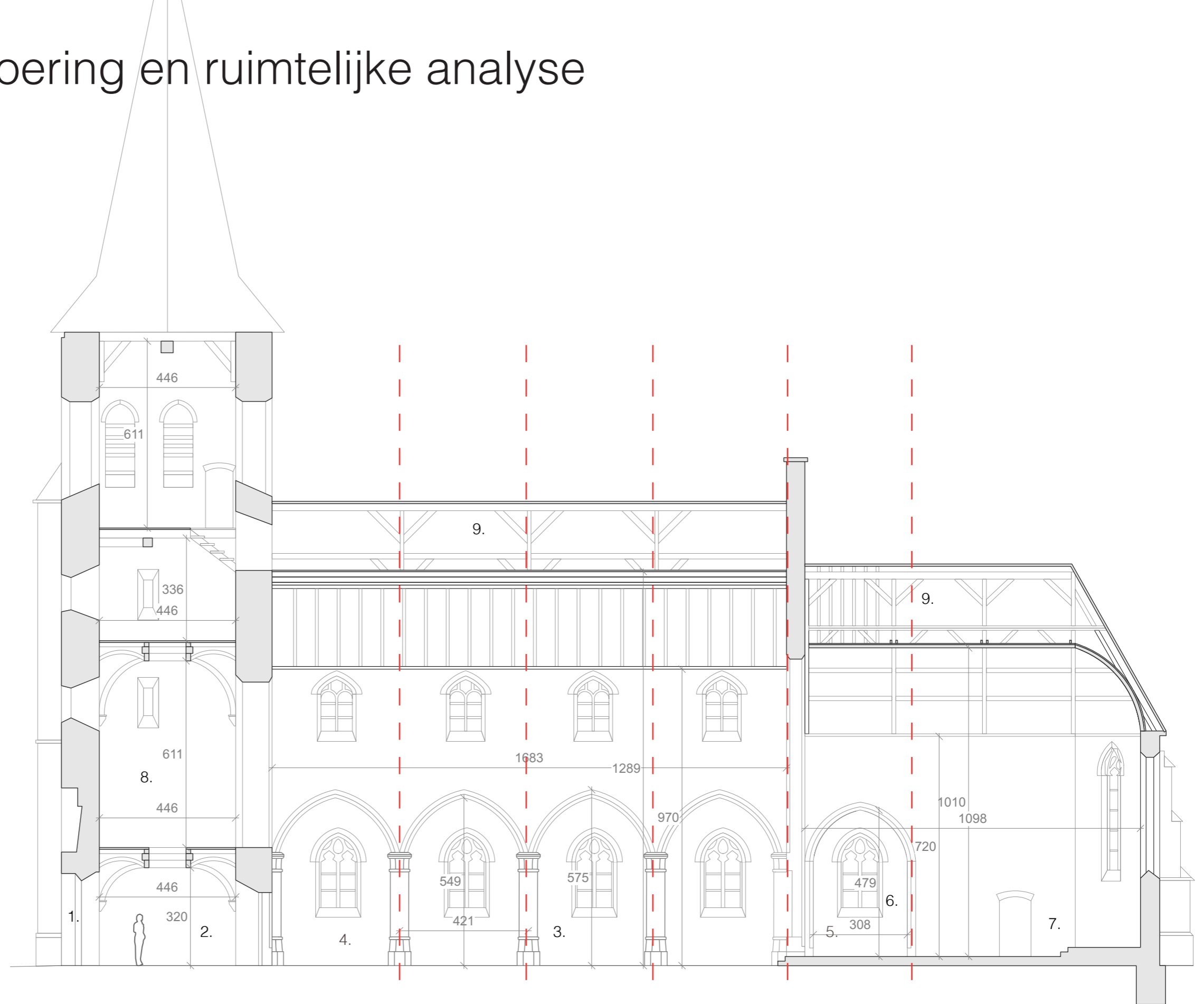

1.8 Kerk: maatvoering en ruimtelijke analyse

Snede CD

Boven de vestibule (of narthex) bevindt zich het orgel in een zeer hoge ruimte met zicht op het middenschip en koor. Men ziet op de langse snede dat de doorgang naar de zijbeuken wordt gedefinieerd door de kolommen met spitsbogen.

- 1.ingang
- 2.vestibule
- 3. middenbeuk
- 4. zijbeuken
- 5. transept
- 6. viering
- 7. koor
- 8. orgelkamer
- 9. zolder

1.9 Beeldmateriaal

interieur Sint-Servatiuskerk

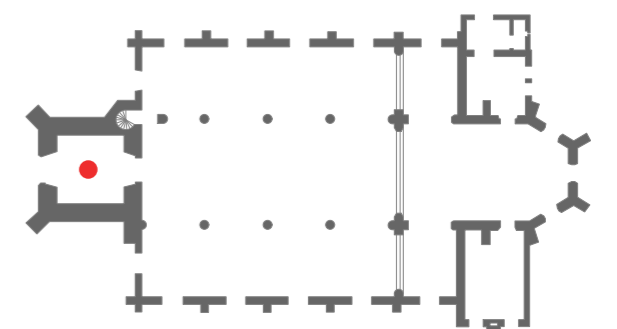
zwere houten deur van publieke ruimte naar vestibule

vestibule met deur naar middenschip en orgel (zijdeurtje)

kruisgewelf van vestibule met een gat om voorwerpen naar het orgel te hijsen

1.9 Beeldmateriaal

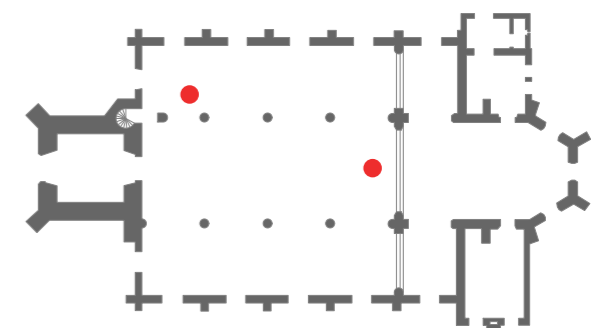
interieur Sint-Servatiuskerk

zicht op inkomsas en orgelruimte boven vestibule

houten inkomsas tussen vestibule en hoofdruimte

1.9 Beeldmateriaal

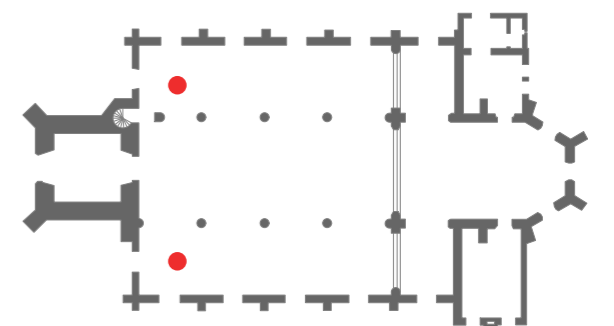
interieur Sint-Servatiuskerk

noordelijke zijbeuk met houten gewelf

zuidelijke zijbeuk

1.9 Beeldmateriaal

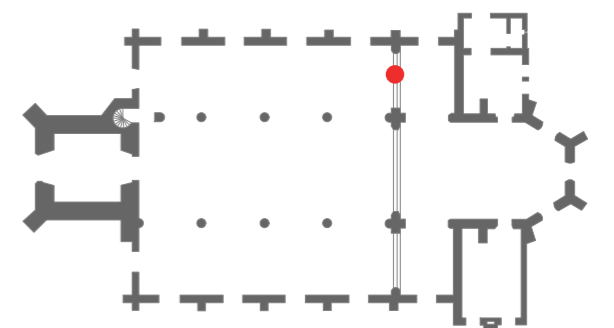
interieur Sint-Servatiuskerk

zicht op noordelijke zijbeuk vanaf transept

noordelijk transept

1.9 Beeldmateriaal

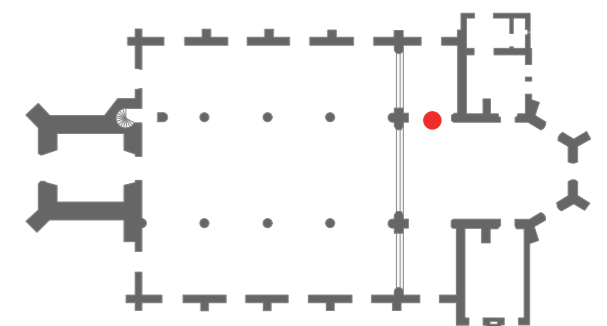
interieur Sint-Servatiuskerk

zicht op altaar vanuit transept

zicht op het koor

1.9 Beeldmateriaal

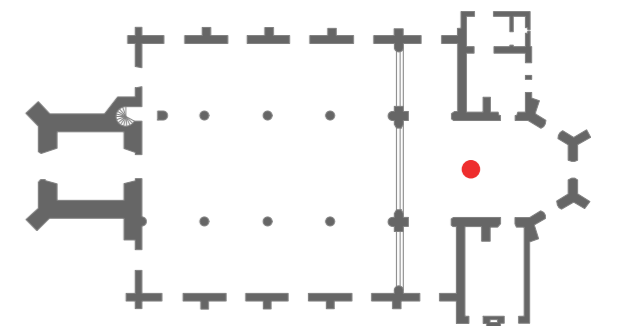
interieur Sint-Servatiuskerk

koor en houten dakgewelf

zicht op middenschip van het altaar

1.9 Beeldmateriaal

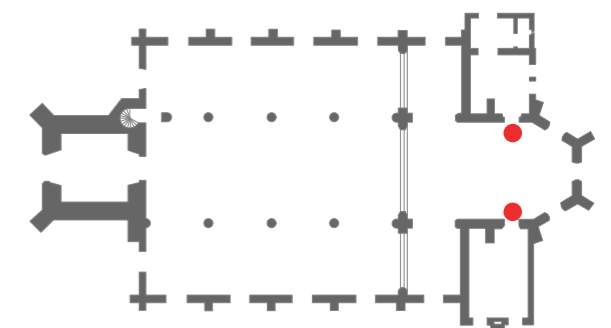
interieur Sint-Servatiuskerk

zijdeur aan koor naar sacristie

zijdeur aan koor naar depot

1.9 Beeldmateriaal

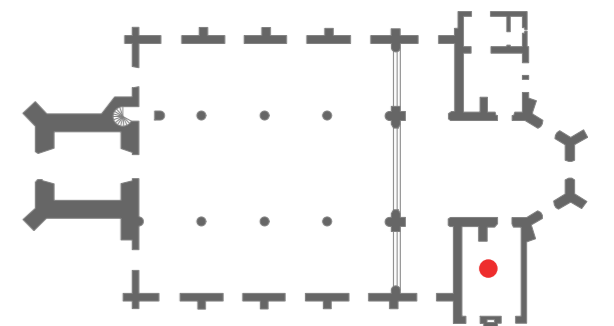
interieur Sint-Servatiuskerk

sacristie

sacristie

1.9 Beeldmateriaal

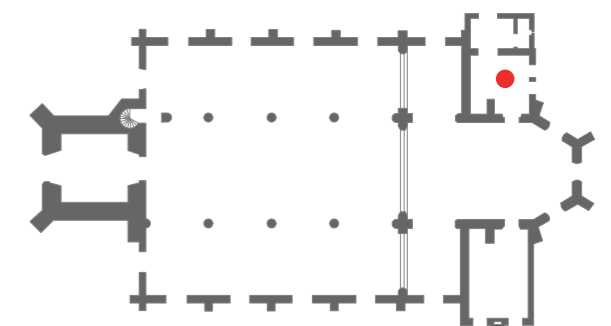
interieur Sint-Servatiuskerk

depot met verwarmingsinstallatie

gootsteen en apparatuur in depot

1.9 Beeldmateriaal

interieur Sint-Servatiuskerk

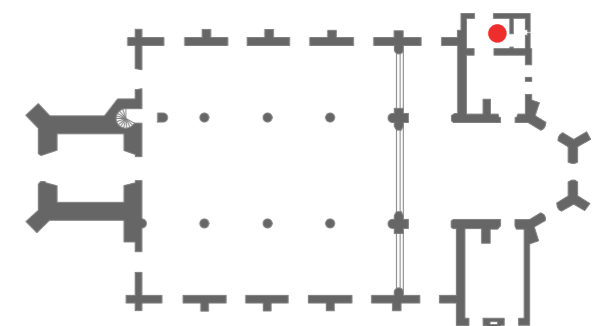
buitenruimte aan depot voor vuilnes etc.

sanitair aan buitenruimte

toegang tot sanitair vanuit buitenruimte

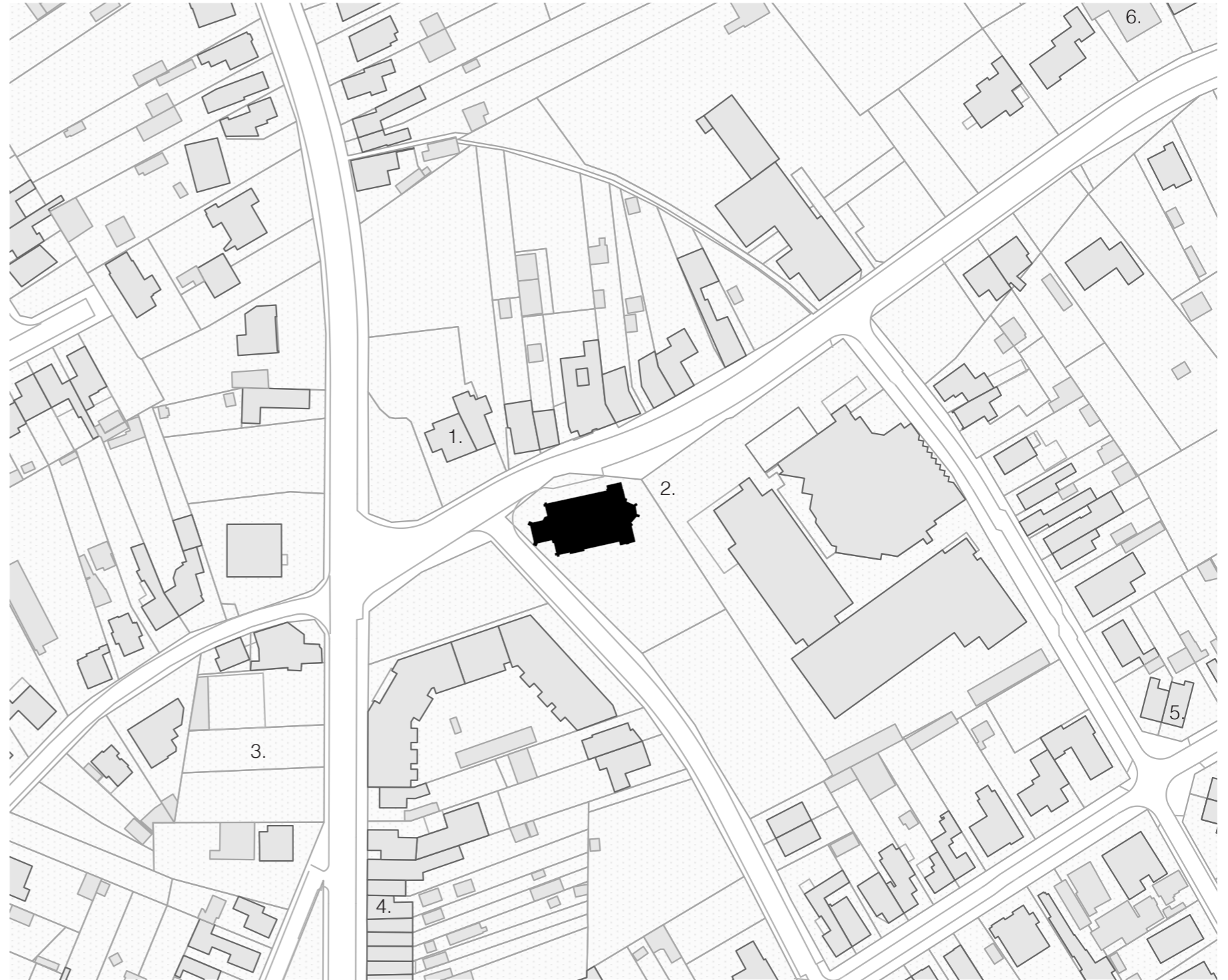

1.10 Waardescan

Ravels: directe omgeving Sint-Servatiuskerk

Waardevolle onroerende goederen

1. Pastorie van Ravels-centrum (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
2. Notenboom gemeentelijke basisschool Ravels (Landschappelijk element)
3. Dorpswoning (Bouwkundig element)
4. Gegroepeerde arbeiderswoningen (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
5. Sociale woonwijk (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
6. Woonstalhuis Kastanjehoeve (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

1.10 Waardescan

Ravels: directe omgeving Sint-Servatiuskerk

Waardevolle onroerende goederen

1. Pastorie van Ravels-centrum (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
2. Notenboom gemeentelijke basisschool Ravels (Landschappelijk element)
3. Dorpswoning (Bouwkundig element)
4. Gegroeppeerde arbeiderswoningen (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
5. Sociale woonwijk (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)
6. Woonstalhuis Kastanjehoeve (Vastgesteld bouwkundig erfgoed)

1.10 Waardescan

interieur Sint-Servatiuskerk

Er werd reeds al een inventaris m.b.t. waardevolle kunstvoorwerpen in de Sint-Servatiuskerk opgemaakt.

5.3. Kunstvoorwerpen

Fragment van de doopvont (12e eeuw)

Fragment van de doopvont (12e eeuw)

Altaar Sint-Franciscus ontvangt de stigma

Doopvont (16e eeuw)

Kruisbeeld (18e eeuw)

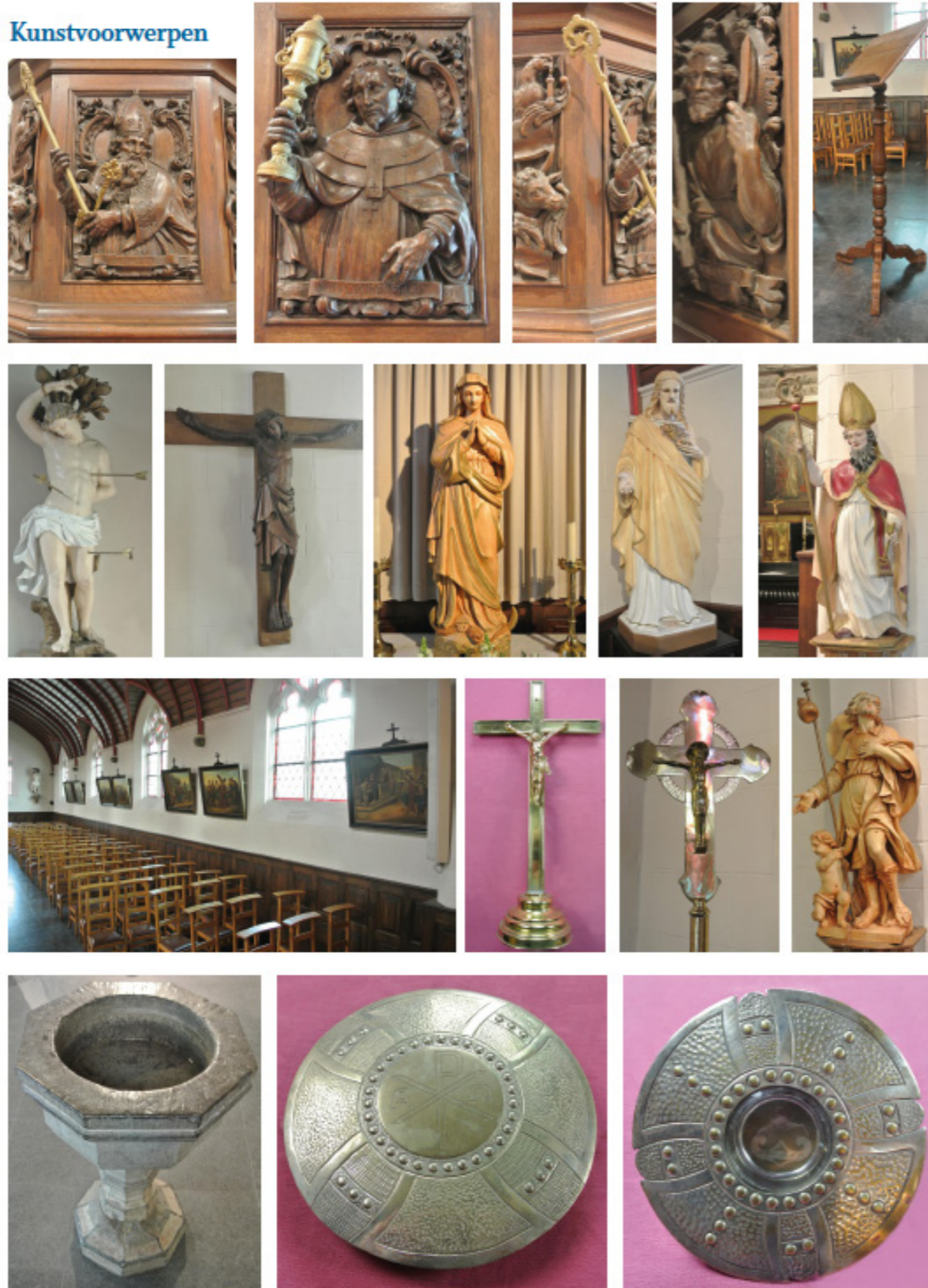
Kruisbeeld op voet (18e eeuw)

1.10 Waardescan

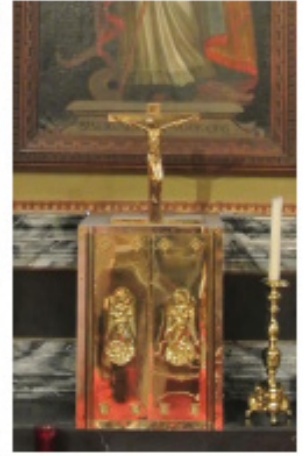
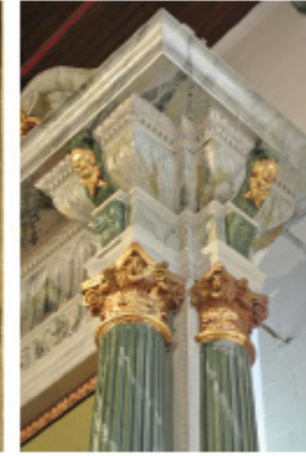
interieur Sint-Servatiuskerk

Kunstvoorwerpen

1.10 Waardescan

interieur Sint-Servatiuskerk

1.10 Waardescan

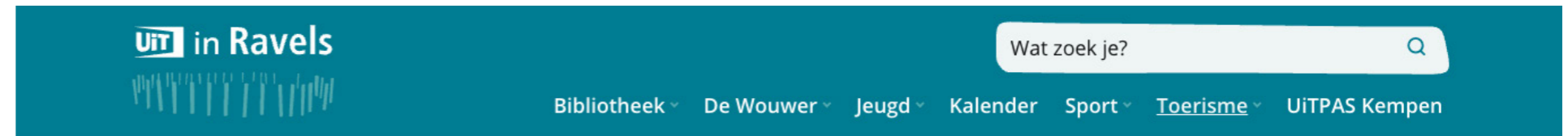
toeristische waarde

Ravels is een bestemming die uitblinkt in haar toeristische aantrekkingskracht. Deze rurale gemeente, omgeven door een schilderachtig landschap, biedt bezoekers een unieke mix van culturele rijkdom, historische charme en natuurlijke pracht. Een opvallend kenmerk van Ravels is de bewaarde historische architectuur die het dorpscentrum siert. De geplaveide straten, omzoomd door traditionele Vlaamse huizen, nemen bezoekers mee terug in de tijd. De verscheidene kerken, zijn een blikvanger die de rijke religieuze geschiedenis van het dorp belichaamt. Het verkennen van deze historische bezienswaardigheden biedt een inzicht in het verleden van Ravels.

Voor natuurliefhebbers onthult Ravels rust te midden van groene landschappen. Het dorp is omgeven door rustig platteland en nodigt bezoekers uit om te genieten van wandel- en fietstochten door deze serene omgeving. De nabijgelegen Kempen, een uitgestrekt natuurreservaat, voegt nog meer toe aan de natuurlijke pracht van de regio en biedt mogelijkheden voor observatie van flora en fauna.

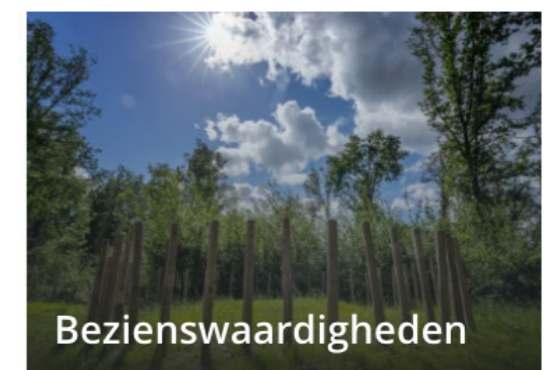
Gedurende het jaar komt het dorp tot leven met verschillende evenementen en festivals die de lokale cultuur vieren. Van levendige volksfeesten tot ambachtelijke markten, deze vieringen bieden bezoekers de kans om de warmte en gastvrijheid van de Ravelse gemeenschap te ervaren. Het is een uitgelezen kans om lokale tradities te ontdekken en de band met de inwoners te versterken.

De bereikbaarheid van Ravels, gunstig gelegen nabij grotere steden zoals Antwerpen, maakt het een ideale bestemming voor zowel korte uitstapjes als langere verblijven. Of je nu op zoek bent naar historie, natuur of culinaire verwondering, Ravels biedt een veelzijdige en onvergetelijke reiservaring in het hart van België. Het dorp belichaamt de essentie van Belgische gastvrijheid en nodigt reizigers uit om de charme van dit verborgen juweeltje te ontdekken.

Toerisme

[Home](#) > Toerisme

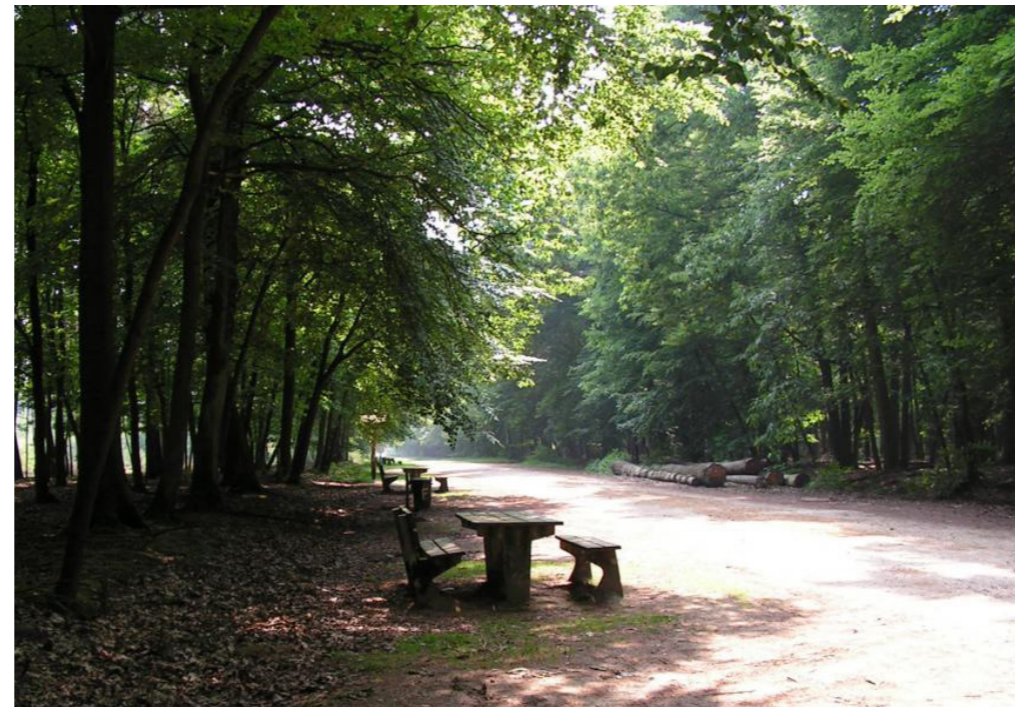

1.10 Waardescan

toeristische waarde

gewestbossen: wandel- en fietsroutes

Ravels herbergt een aantal gewestbossen, waardoor het een aantrekkelijke bestemming is voor natuurliefhebbers en wandelaars. Deze bossen, beheerd als gewestbos, vormen een groen juweel in het landschap van Ravels en dragen bij aan de ecologische diversiteit van de regio.

1.10 Waardescan

toeristische waarde

kunst in landschap

In Arendonk, Ravels en Oud-Turnhout staan een aantal opvallende stalcontouren als blikvangers in het landschap: de Gestalten. Met deze landschapskunst tracht men de verbondenheid tussen het werk als land- en tuinbouwer, het landschap en het leven in deze streek te tonen.

De basis de Gestalten is een eenvoudige, krachtige en herkenbare figuur: een stalen contour in de vorm van een typische stal, als symbool voor de landbouw. Die contouren staan op elke locatie in een verschillende composities, inspelend op de context en het landschap van elke plek. De opvallende gele kleur steekt mooi af tegen het landschap en verwijst naar de kleur van landbouwgebied op het gewestplan. De Gestalten geven een doorkijk op het achterliggende landschap, dat mee wisselt met het weer en de seizoenen – net zoals in het dagelijkse leven als landbouwer.

De Gestalten vind je op volgende locaties

Arendonk – De Lusthoven ter hoogte van Tafelberg

Ravels – Polderstraat ter hoogte van picknickplaats Mosdijk

Oud-Turnhout: De Laks – ter hoogte van Burcht Hertog Jan

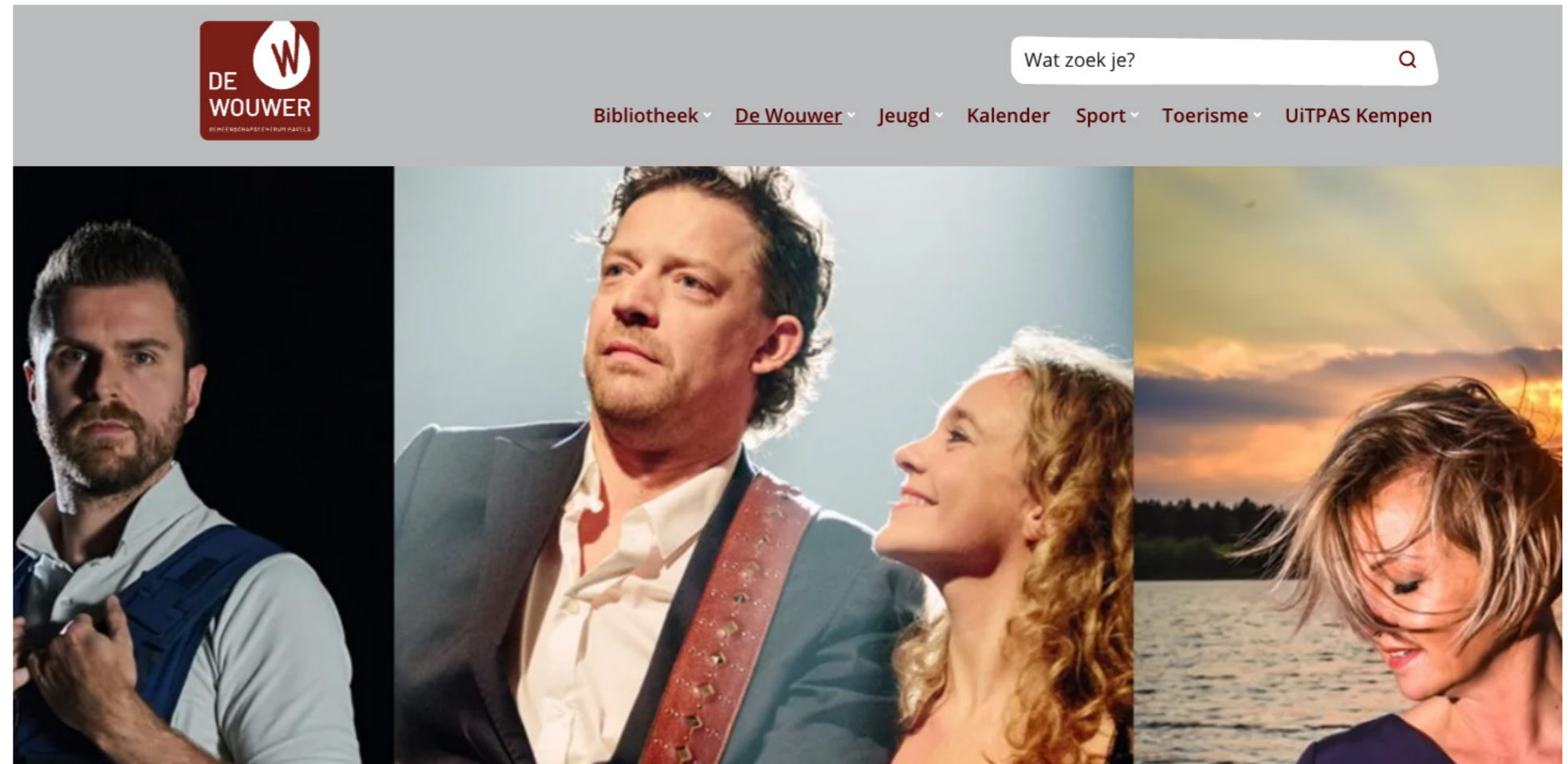

1.10 Waardescan

socio-culturele waarde

Gemeenschapscentrum de Wouwer

In de nabije omgeving van de Sint-Servatiuskerk ligt het Gemeenschapscentrum De Wouwer. Dit centrum in Ravels biedt een breed scala aan culturele activiteiten en evenementen. De Wouwer wordt beschouwd als een belangrijke potentiële partner in het kader van het programma voor de herbestemming van de kerk.

De Wouwer

[Home](#) > De Wouwer

Deel 2. Uitgangspunten scenario-onderzoek

Het verkennen van de ruimtelijke kenmerken van een kerkgebouw biedt een fascinerende inkijk in de potentie voor herbestemming en de creatieve transformatie van historisch erfgoed. Kerken zijn niet alleen architectonische meesterwerken, maar ook intrigerende ruimtelijke puzzels, doordrenkt van symboliek, betekenis en geschiedenis. In dit onderzoek richten we ons op de ruimtelijke uitgangspunten van de Sint-Servatiuskerk en onderzoeken we hoe deze elementen kunnen leiden tot drie verschillende herbestemmingsscenario's.

Door een diepgaande analyse van de ruimtelijke indeling, het gebruik van materialen, de structuur en de ornamenten van de kerk, identificeren we de essentiële elementen die de ruimtelijke ervaring en het karakter van het gebouw bepalen. Vervolgens verkennen we hoe deze ruimtelijke kenmerken kunnen worden aangepast en hergebruikt om verschillende toekomstscenario's te realiseren die zowel het erfgoed van de kerk behouden als inspelen op de behoeften van de gemeenschap en de omgeving.

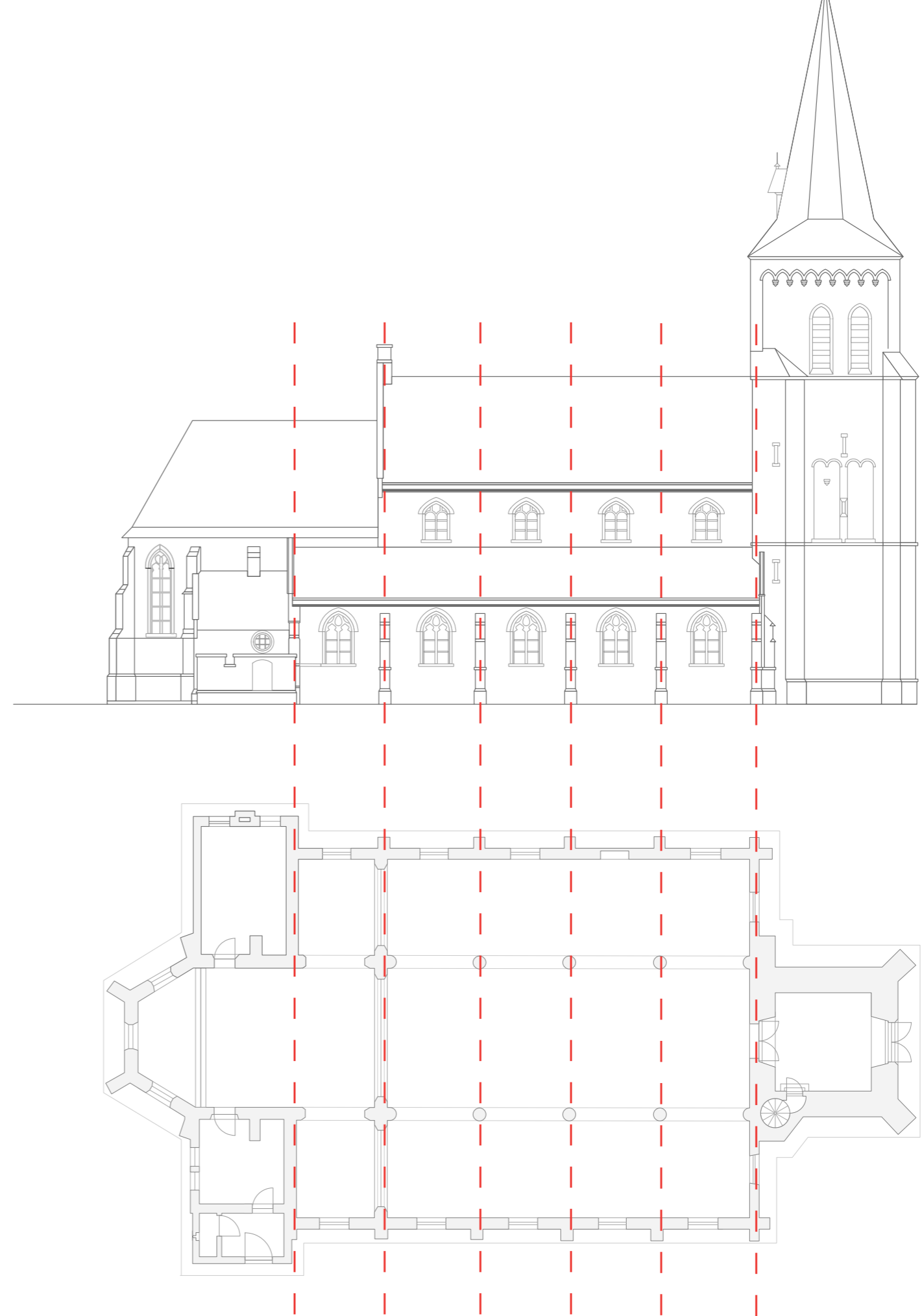
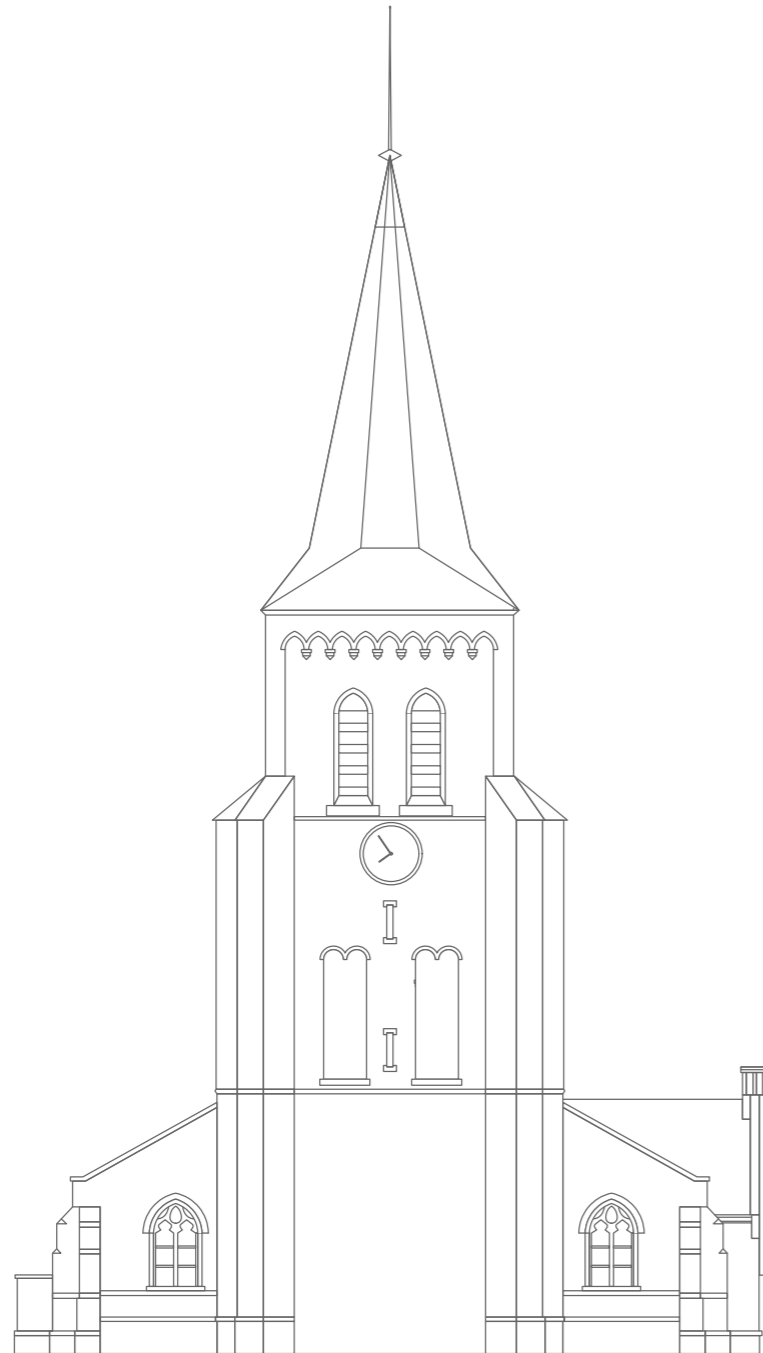
Drie verschillende herbestemmingsscenario's zullen worden ontwikkeld op basis van deze ruimtelijke uitgangspunten, elk met een unieke benadering en visie. Van het behoud van de sacrale sfeer tot de transformatie tot een multifunctionele culturele ruimte of een commercieel centrum, deze scenario's belichamen de diverse mogelijkheden en uitdagingen van het adaptieve hergebruikproces.

Dit onderzoek biedt niet alleen inzicht in de ruimtelijke dynamiek van de kerk, maar dient ook als een inspiratiebron voor beleidsmakers, ontwikkelaars en gemeenschappen die betrokken zijn bij de herbestemming van historische gebouwen. Door de ruimtelijke uitgangspunten van de kerk te begrijpen en te benutten, kunnen we een nieuwe toekomst creëren voor deze eerbiedwaardige structuren, waarbij hun erfgoed wordt geëerd en hun waarde wordt versterkt als belangrijke elementen van ons cultureel landschap.

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

analyse van de kerkrumtes

De planopbouw van de Sint-Servatiuskerk is relatief klassiek. De gebruiksruimtes zijn hoofdzakelijk het centrale schip, de zijbeuken en het koor. De sacristie en het depot zijn de voornaamste dienende ruimtes (sanitair, berging etc.). Zoals eerder al aangegeven in de bundel zijn de midden- en zijbeuken verdeeld in 4 ongeveer gelijke traveeën. Deze verdeling is voelbaar in de gevel door haar raamverdeling (zie plan). De planopbouw van de kerk is nagenoeg symmetrisch met uitzondering van de sacristie, het depot en de toegang naar het orgel.

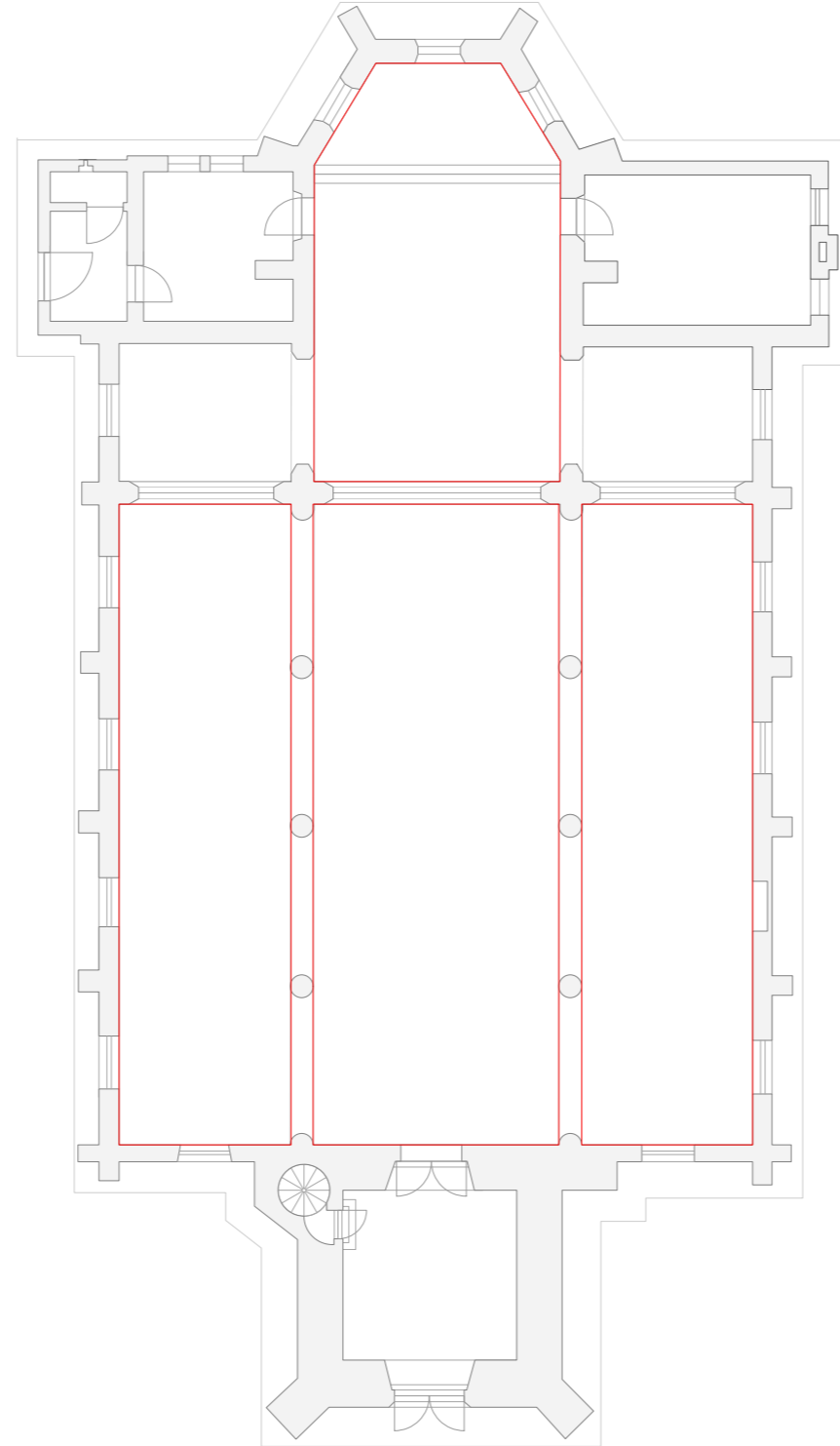

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

programma van eisen - ruimtelijke mogelijkheden

NIEUW GEBRUIK:

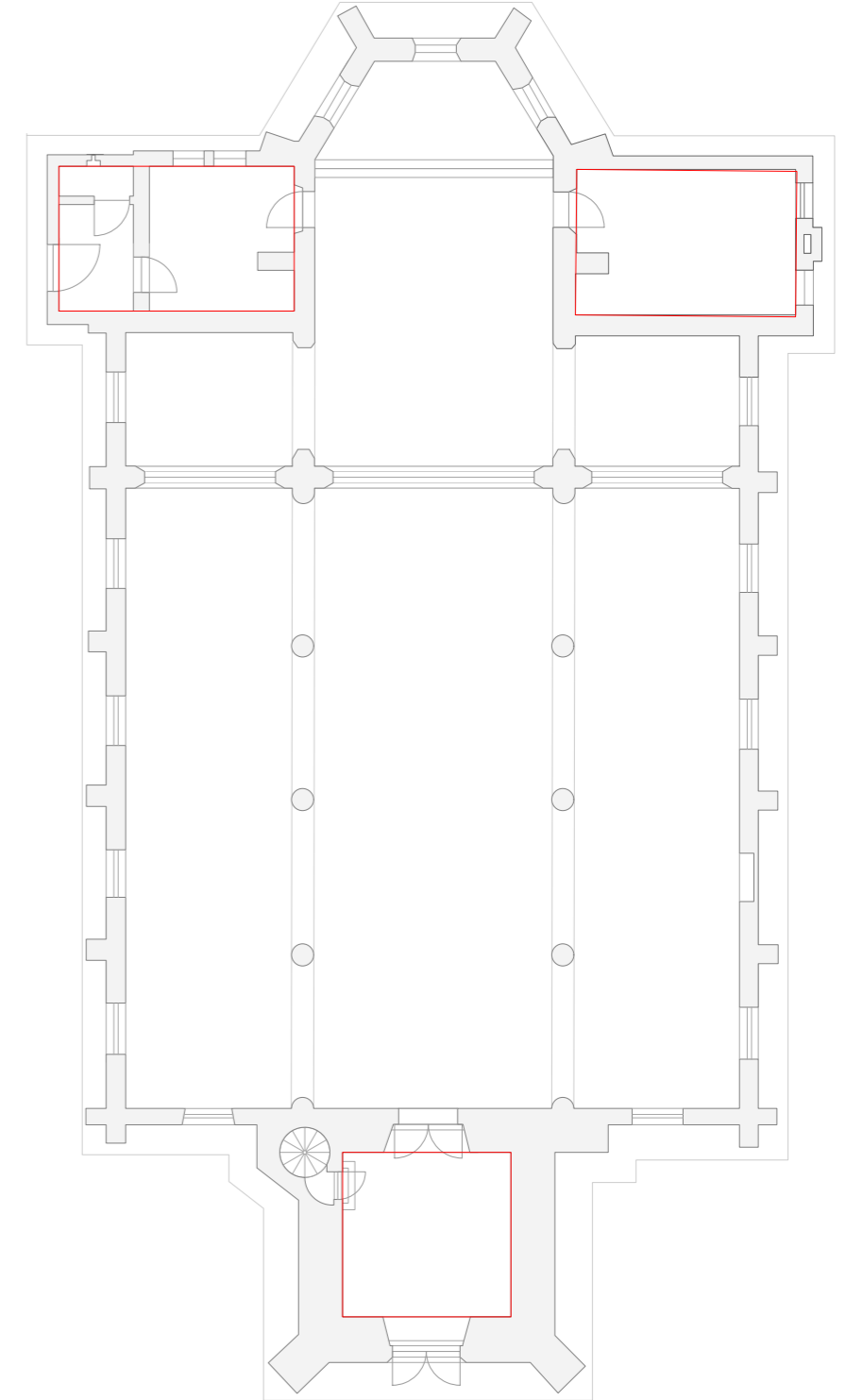
Het nieuw gebruik van de kerkruimte is nog onbekend. Wel gaf de gemeente al aanwijzingen naar wie eventuele partners zouden kunnen zijn in geval van een herbestemming van het gebouw. We kijken hier naar de ruimtelijke mogelijkheden binnen de architectonische grenzen van de kerk.

- relatief hoog
- relatief breed
- veel licht in middenschip en zijbeuken
- veel lichtinval in koor

MOGELIJKE INTERVENTIE:

Proberen deze ruimte voornamelijk te vrijwaren voor het gestipuleerd toekomstig gebruik. Mogelijks zijbeuken, middenbeuk en koor van elkaar afsluitbaar maken.

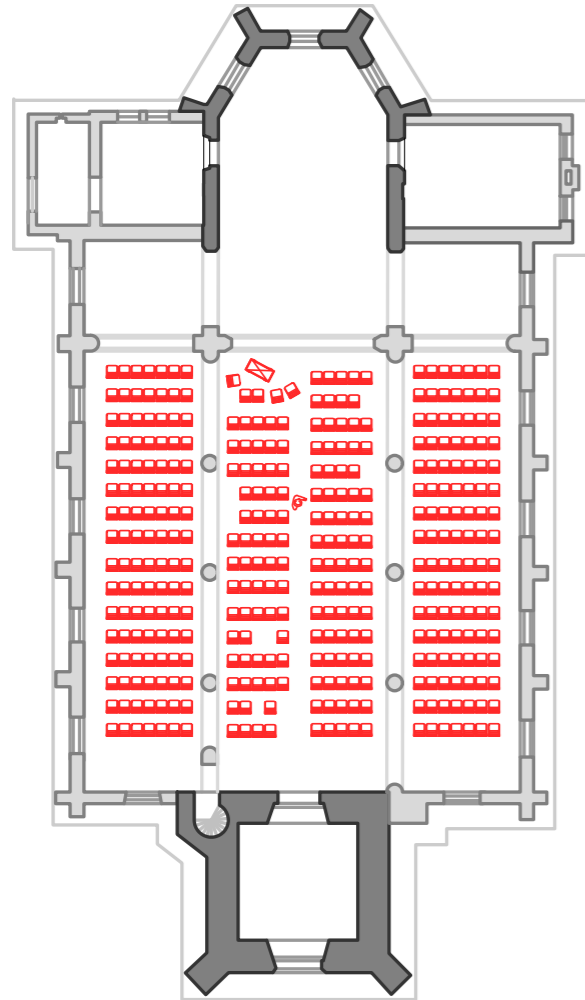
- geringe hoogte dienende ruimtes: sacristie en depotvolume
- afzonderlijke ingang naar sacristie
- toren enkel toegankelijk via kleine draaitrap

MOGELIJKE INTERVENTIE:

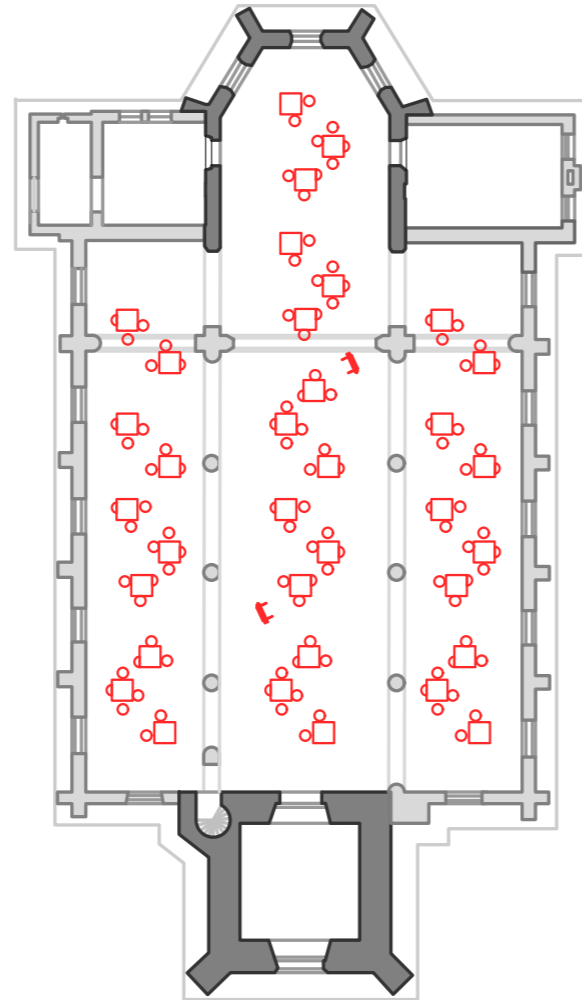
- sanitair
- berging
- infrastructuur (verwarming)
- ruimte in orgelkamer met uitzicht op kerk

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

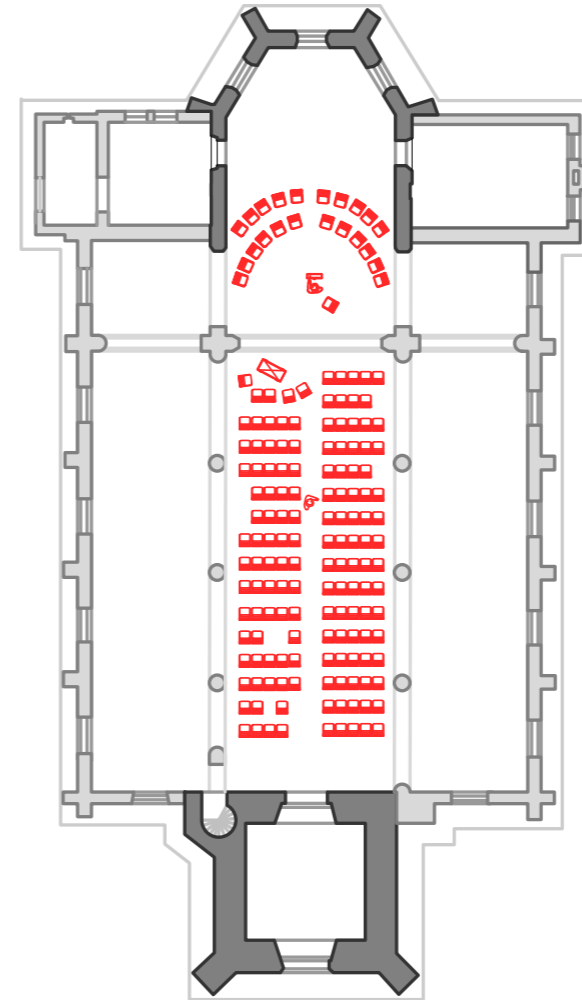
gebruiksmogelijkheden van de kerkrimte: onderzoek naar capaciteit

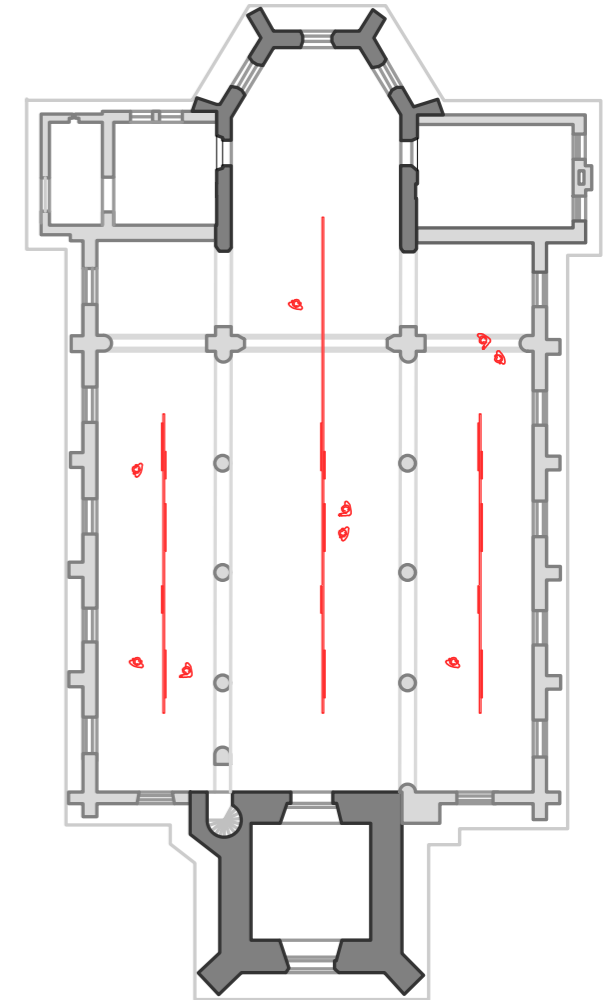
klassieke bezetting: kerkopstelling
+- 450 personen

workshop opstelling
+- 50 personen

orkestopstelling
+- 150 personen

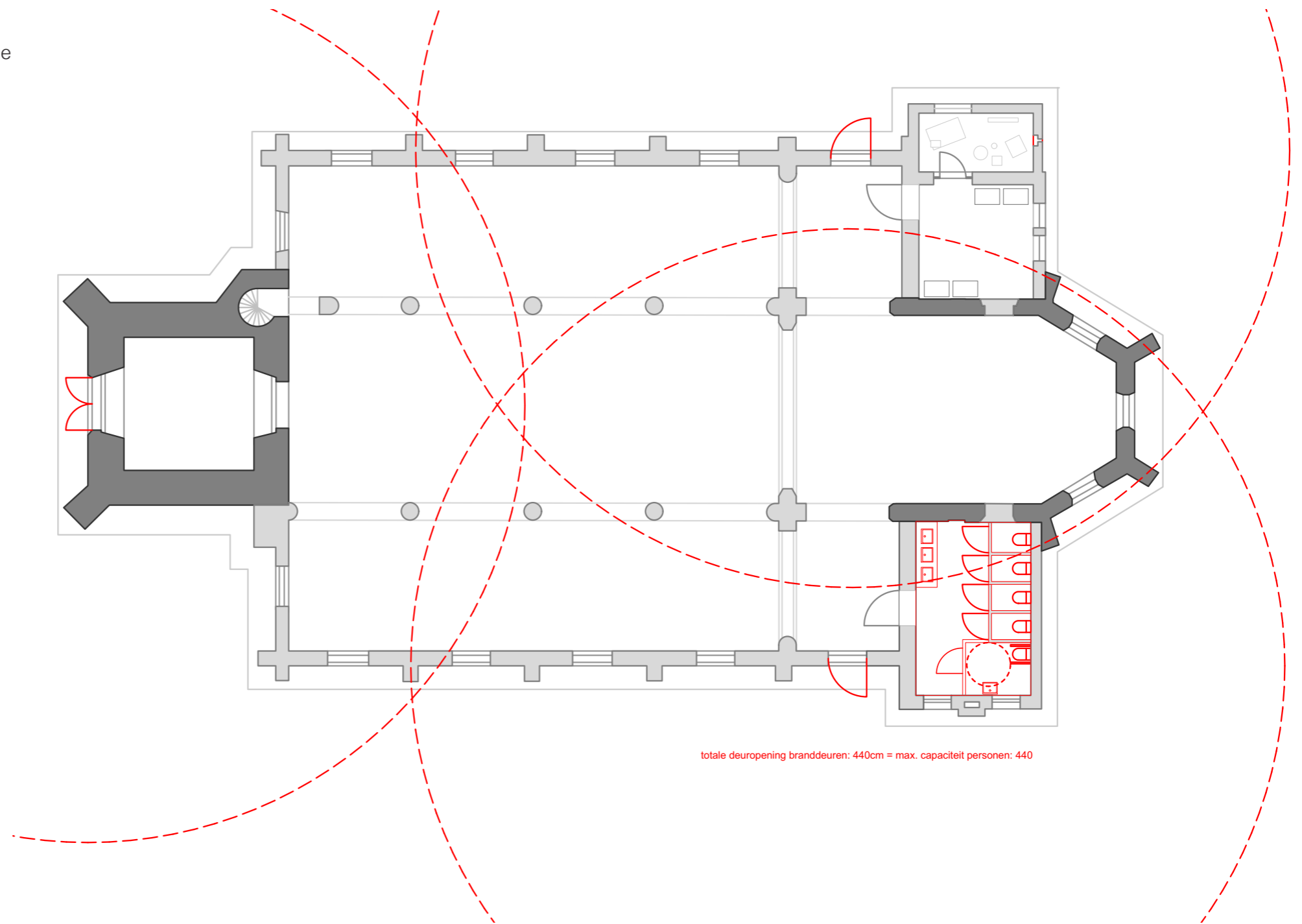

tijdelijke tentoonstelling

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

brandveiligheid

Sommige buitendeuren dienen omgewisseld te worden (naar buiten draaiend) en er dienen twee vluchtwegen bijgemaakt te worden om te voldoen aan de eisen van de brandweer (maximale afstand tot vluchtweg van eender welk punt in gebouw= 30m). Er zijn drie vluchtdeuren met samen een deuropening van 440 centimeter. De maximaal toegelaten personen in de kerk is dan 440 mensen. (1cm deuropening per persoon). De toegevoegde bergruimte in het depot-volume volstaat voor het opbergen van voldoende stoelen voor de capaciteit aan zittende mensen in de kerk. Verder is ook het sanitair mogelijk in het sacristievolume voldoende voor de capaciteit van de kerk.

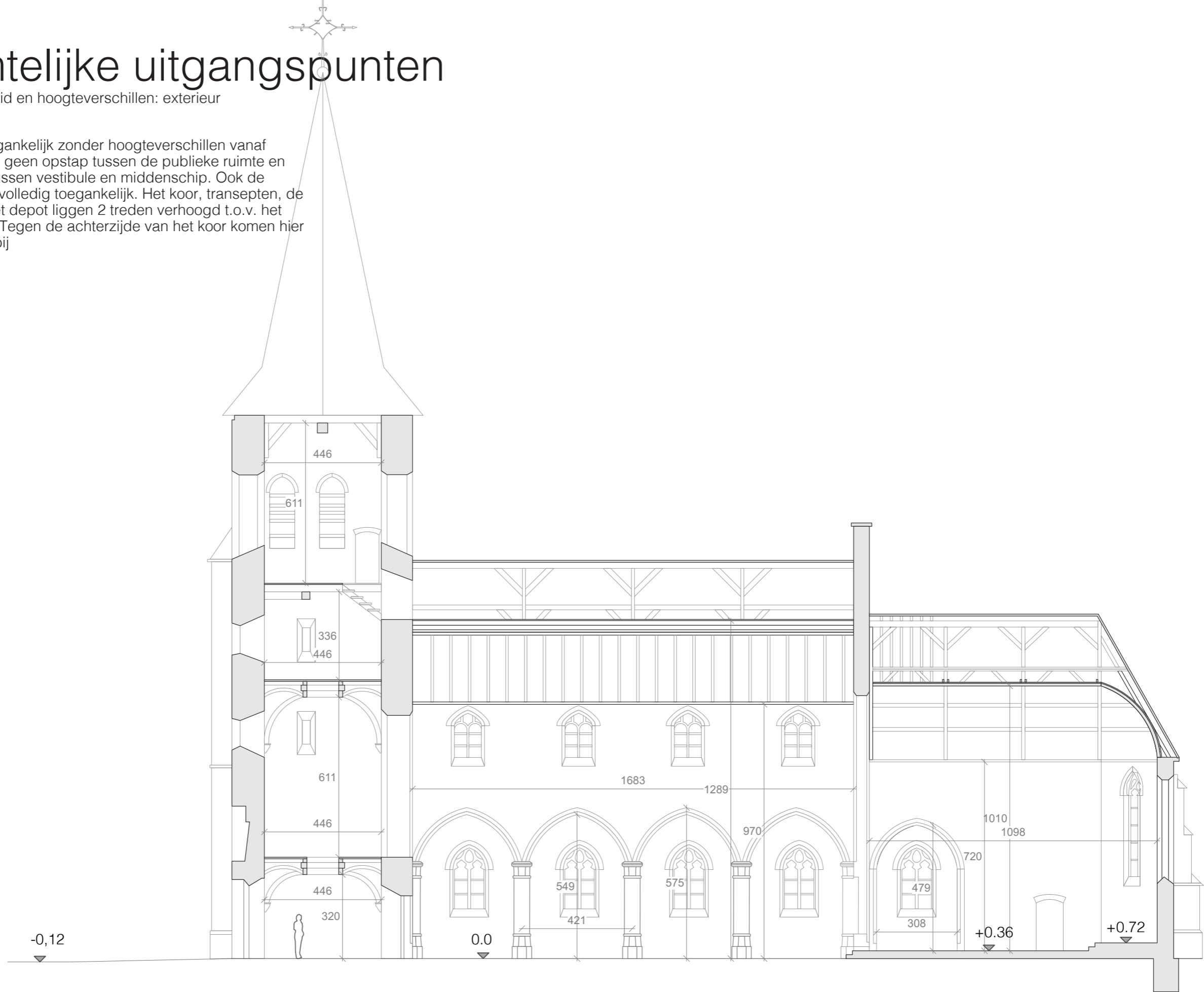

totale deuropening branddeuren: 440cm = max. capaciteit personen: 440

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

toegankelijkheid en hoogteverschillen: exterieur

De kerk is toegankelijk zonder hoogteverschillen vanaf de stoep. Er is geen opstap tussen de publieke ruimte en vestibule en tussen vestibule en middenschip. Ook de zijbeuken zijn volledig toegankelijk. Het koor, transepten, de sacristie en het depot liggen 2 treden verhoogd t.o.v. het middenschip. Tegen de achterzijde van het koor komen hier nog 2 treden bij

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

toegankelijkheid en hoogteverschillen: exterieur

De kerk is toegankelijk zonder hoogteverschillen vanaf de stoep. Er is nagenoeg geen opstap tussen de publieke ruimte en vestibule en tussen vestibule en middenschip. Ook de zijbeuken zijn volledig toegankelijk. Het koor, transepten, de sacristie en het depot liggen 2 treden verhoogd t.o.v. het middenschip. Tegen de achterzijde van het koor komen hier nog 2 treden bij

toegankelijkheid kerkdeur vanop de stoep

twee treden hoogteverschil middenschip en zijbeuken met transept

altaar in koor nog 2 treden verhoogt

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

connectie met fysieke omgeving

De directe omgeving van de kerk is divers. Een aantal gebouwen van sociaal-economisch belang voor Ravels bevinden zich op de aanliggende percelen. We kunnen dus al nadenken over hoe een toekomstige herbestemming in de kerk zich ook naar haar omgeving zou kunnen uiten. Kunnen we de kerk openstellen naar de vrijgemaakte kerkhof (bv. lichte horecafunctie of leslokaaltjes voor aanpalende school)? Of werken we juist de noordgevel meer open zodat ze vanop de straatkant gebruikt kan worden? Op bijbehorend plan staat aangeduid welke belangrijke plekken zich in de directe omgeving bevinden.

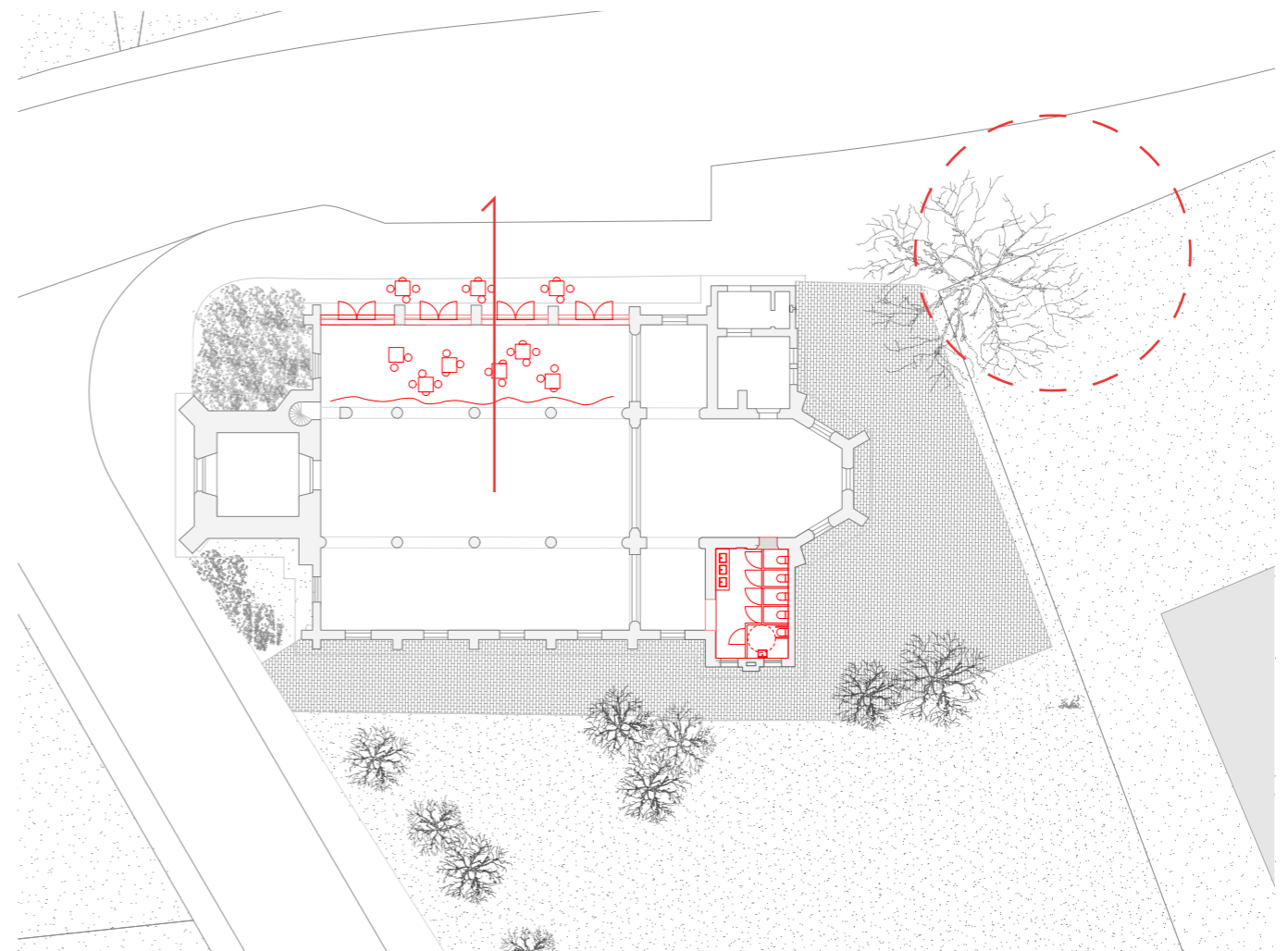
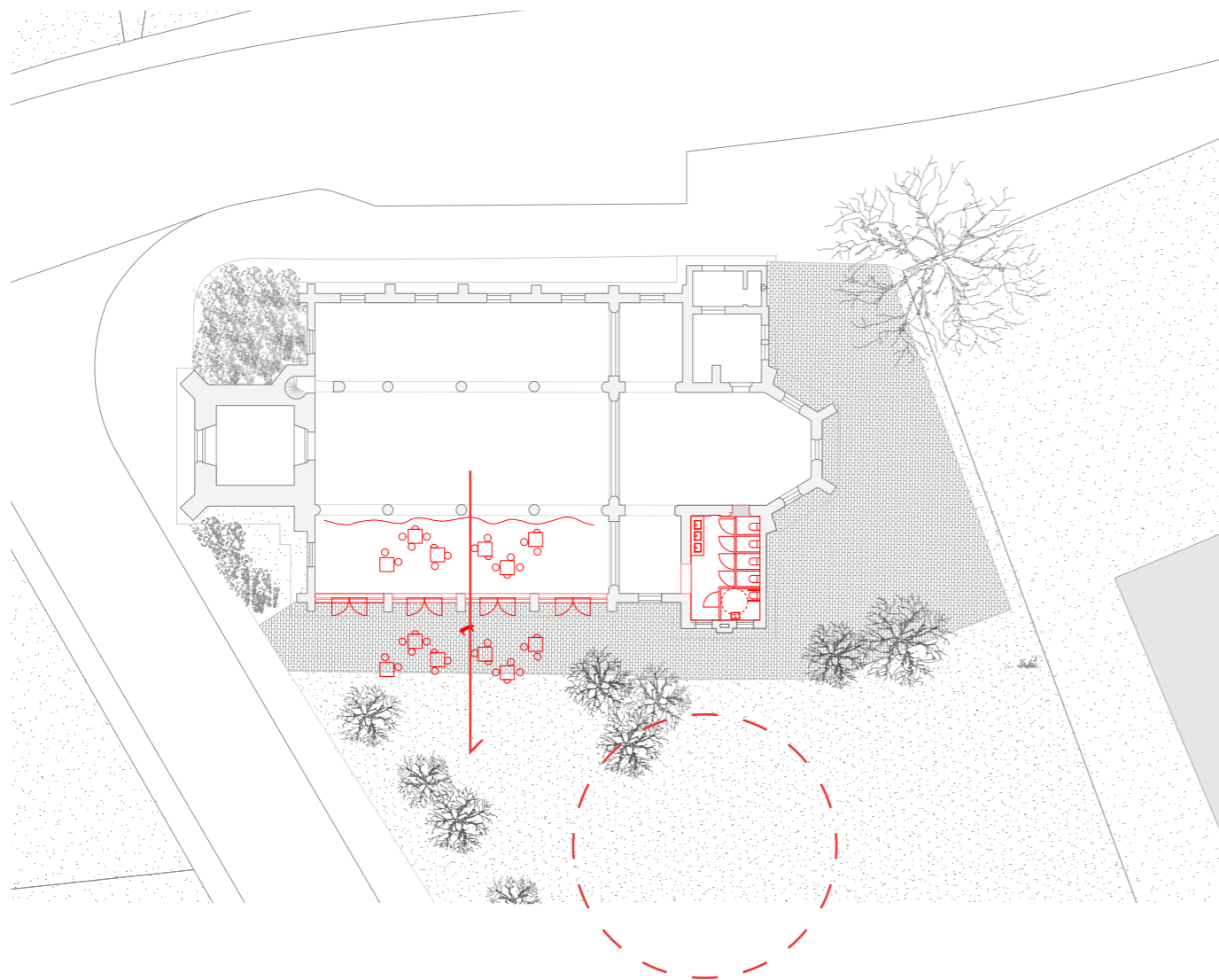
1. vrijgemaakt kerkhof met speelapparatuur
2. speelplaats school
3. kerkhof in gebruik
4. pleintje voor ingang school en bibliotheek
5. gemeenschapscentrum de wouwer
6. Kerkstraat
7. parkeerplaats (ca. 45)
8. Pastorij
9. Basisschool
10. Bilbiotheek

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

connectie met fysieke omgeving

De directe omgeving van de kerk is divers. Een aantal gebouwen van sociaal-economisch belang voor Ravels bevinden zich op de aanliggende percelen. We kunnen dus al nadenken over hoe een toekomstige herbestemming in de kerk zich ook naar haar omgeving zou kunnen uitbreiden. Kunnen we de kerk openstellen naar de vrijgemaakte kerkhof (bv. lichte horecafunctie of leslokaaltjes voor aanpalende school)? Of werken we juist de noordgevel meer open zodat ze vanop de straatkant gebruikt kan worden? Op bijbehorend plan staat aangeduid welke belangrijke plekken zich in de directe omgeving bevinden.

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

technieken - huidige voorzieningen

Naargelang het toekomstig gebruik (aard van gebruik, intensiteit en architectonische ingreep) zal samen met de technische dienst bepaald moeten worden in welke mate de huidige infrastructuur adequaat genoeg is voor gebruik.

VERWARMING

Verouderde Stookolieketel

Er zit een ventilatie/verwarmingsschacht die uitkomt op de rechterzijde van het koor. (zie beelden volgende pagina)

ELECTRO

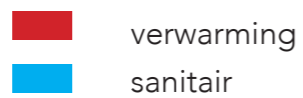
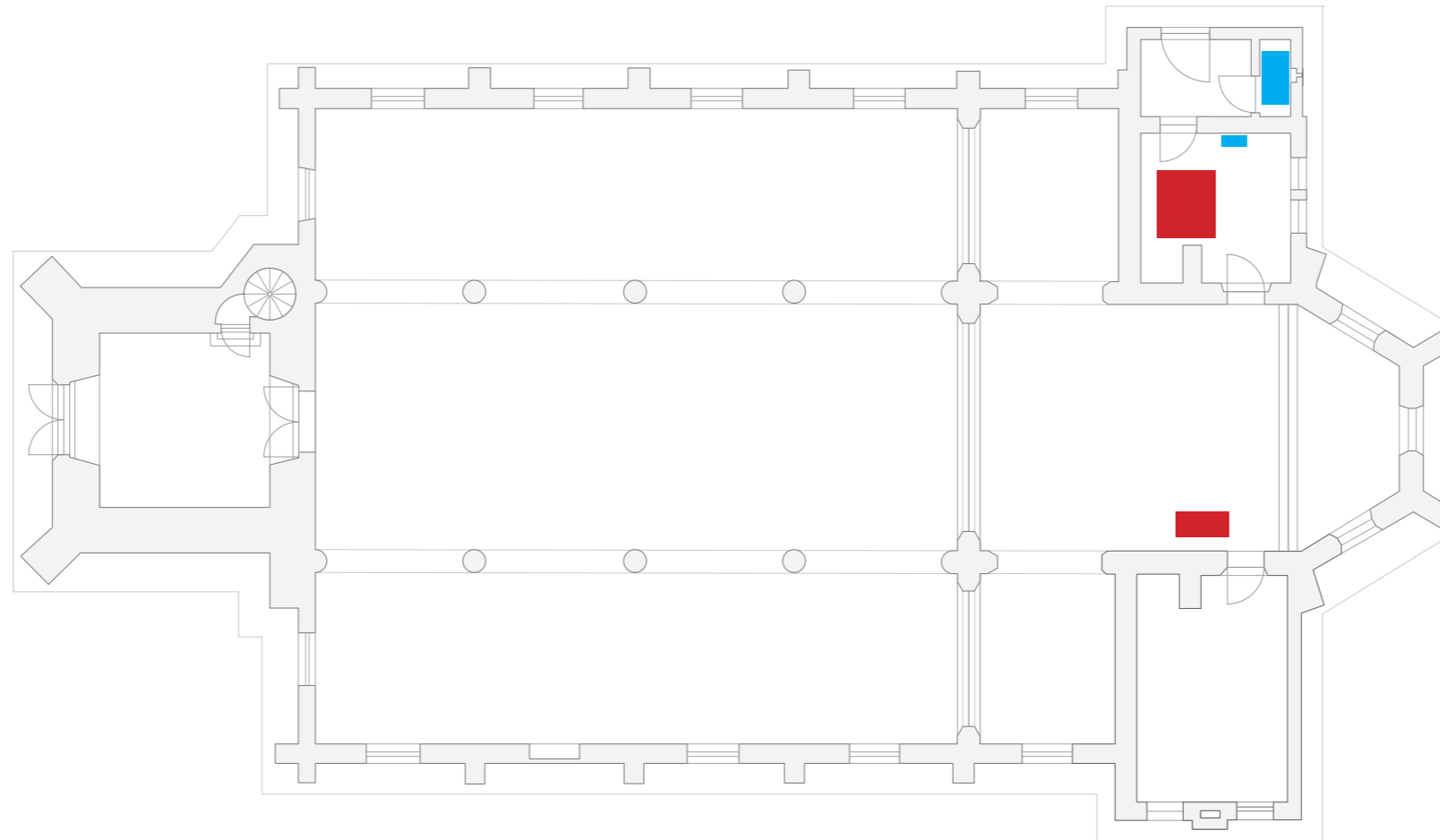
In orde?

SANITAIR

Er is een kleine wastafel aanwezig in het depot. Verder is er een pisijn en toilet aanwezig in de onverwarmde ruimte verbonden met het kleine koertje aan het depot.

BOUWFYSISCHE SCHIL

de bouwfysische schil is gerestaureerd door infrabo in 1996.

2.1 Ruimtelijke uitgangspunten

technieken - huidige voorzieningen: beeldmateriaal

toegang tot sanitair aan koertje

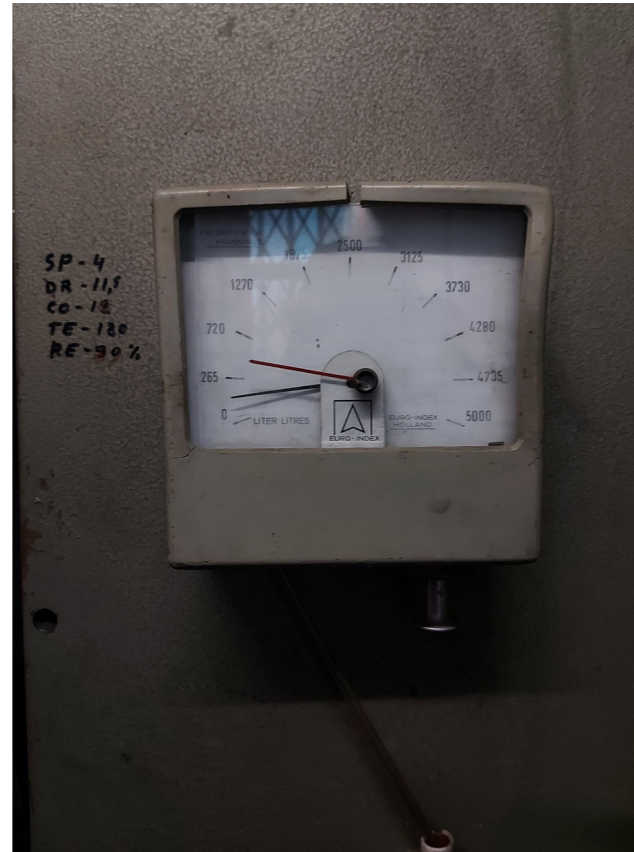
toilet en pisijn in onverwarmde ruimte

stookolieketel

verwarmingsschavcht op warme lucht?

wastafel in depot

2.2 Projectdefinitie

mogelijk programma van eisen en voorzieningen

Aan de hand van interviews gaan we op zoek naar mogelijke herbestemmingen van de kerk. We moeten dan ook nadenken over de te voorziene infrastructuur in functie van de herbestemming.

	SOCIAAL ECONOMISCH	TOERISME	(CULTURELE) GEMEENSCHAP
PROGRAMMA	<ul style="list-style-type: none">- concerten van lokale organisaties of artiesten- tentoonstellingen i.v.m. erfgoed Ravels- recreatie- lichte horecafunctie-educatieve functie verbonden aan school of bibliotheek	<ul style="list-style-type: none">- wandel -en kunstroutes met tussenstop aan de kerk	<ul style="list-style-type: none">- concerten / tentoonstellingen- repetitielokaal- stille/gebedsruimte- doopsels, begrafenissen, huwelijken, occasionele misvieringen
VOORZIENINGEN	<ul style="list-style-type: none">- sanitair- bergruimte- barmeubel/keuken- repetitieruimte/workshoplokaal- tentoonstellingsruimte-afgesloten verwarmde ruimtes	<ul style="list-style-type: none">- sanitair- drinkwater- berguimte- barmeubel/kleinschalige horeca	<ul style="list-style-type: none">- sanitair- barmeubel/keuken- podium- bergruimte

2.2 Projectdefinitie

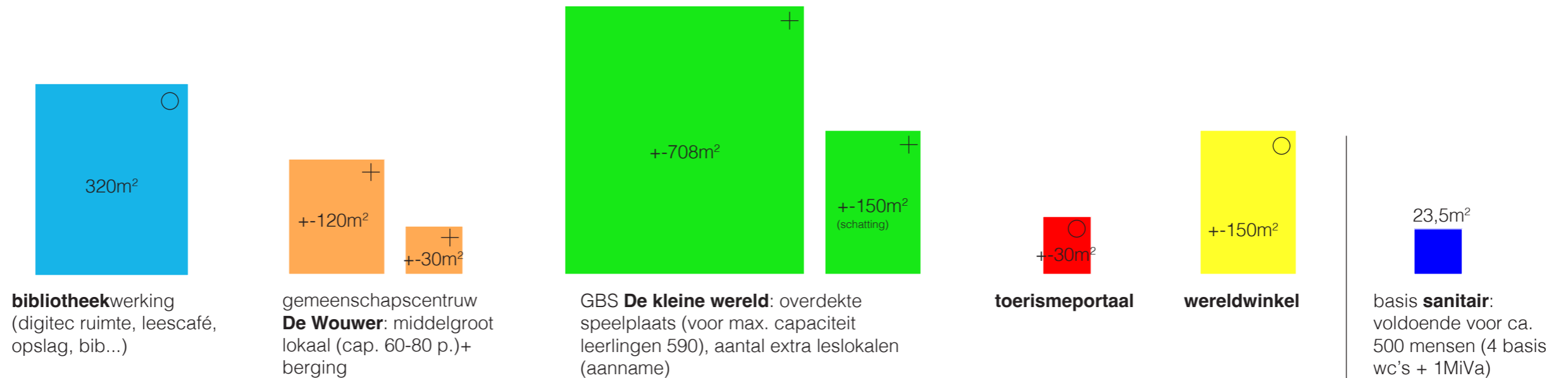
programma van eisen

Het gemeentebestuur en betrokken partijen vragen onderzoek te doen naar een verscheiden aantal mogelijke programma's. Tijdens een onderzoek naar het potentiële nieuwe programma van de kerksite komen een vijftal interessante stakeholders naar voren. Een aantal van die stakeholders kampt met ruimtetekort en kijkt dus naar het kerkgebouw als mogelijke oplossing. Aangezien alle partijen zich in de directe omgeving van de kerk bevinden lijkt het interessant een totaalbenadering te hanteren waarin niet enkel de vrijgemaakte kerk kan dienen om ruimtetekorten op te vangen maar ook de vrijgekomen ruimte in de andere gebouwen te benutten. We schuiven dus onderling met de functies en zoeken naar een balanssituatie. *Vb: als de bibliotheek in haar volledigheid naar het kerkgebouw verhuist komt er ca. 260 vierkante meter ruimte vrij in het gemeenschapscentrum. Die vrije ruimte kan dan worden benut door De Wouwer als extra repetitieruimte, opslag etc. en eventueel zelfs worden gedeeld met de aanpalende school om het tekort aan leslokalen op te vangen.*

stakeholders:

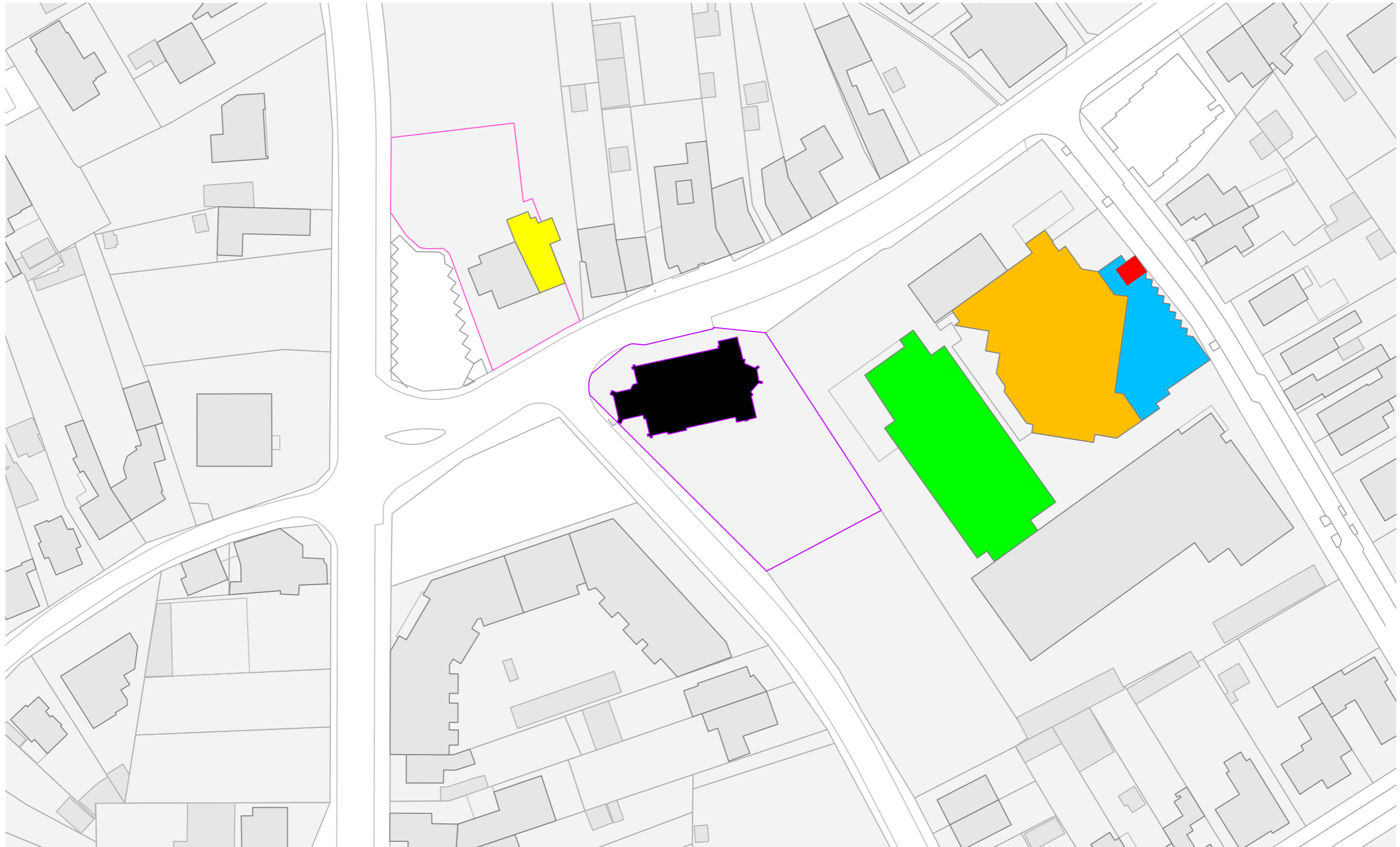
bibliotheek
De Wouwer
GBS De klein wereld
Toerismeportaal
Oxfam Wereldwinkel

- volledige oppervlaktenood
- + extra toe te voegen aan aanwezige faciliteiten

2.2 Projectdefinitie

programma van eisen

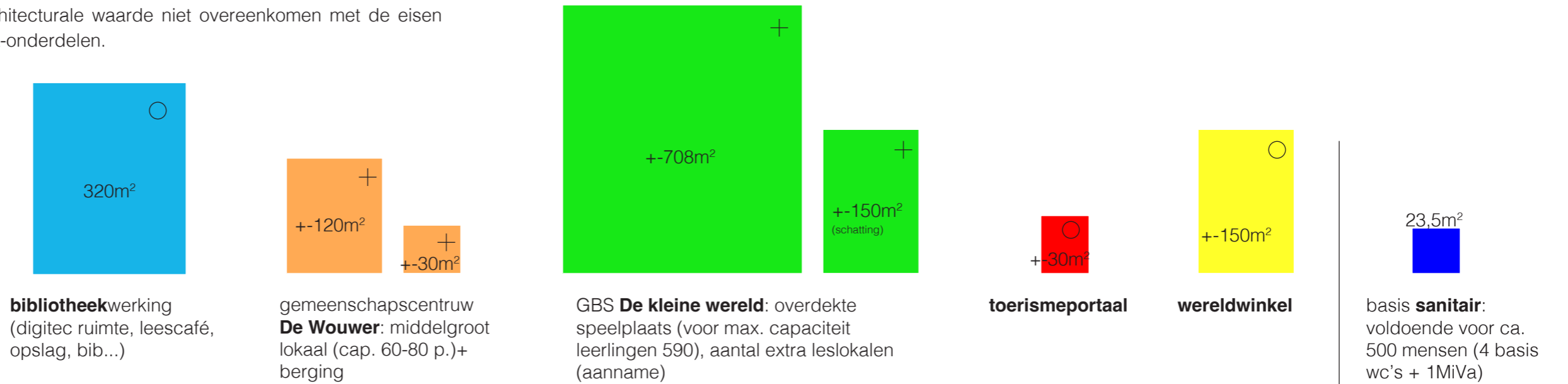
stakeholders:

- bibliotheek
 - De Wouwer
 - GBS De klein wereld
 - Toerismeportaal
 - Oxfam Wereldwinkel
- Sint-Servatiuskerk

2.2 Projectdefinitie

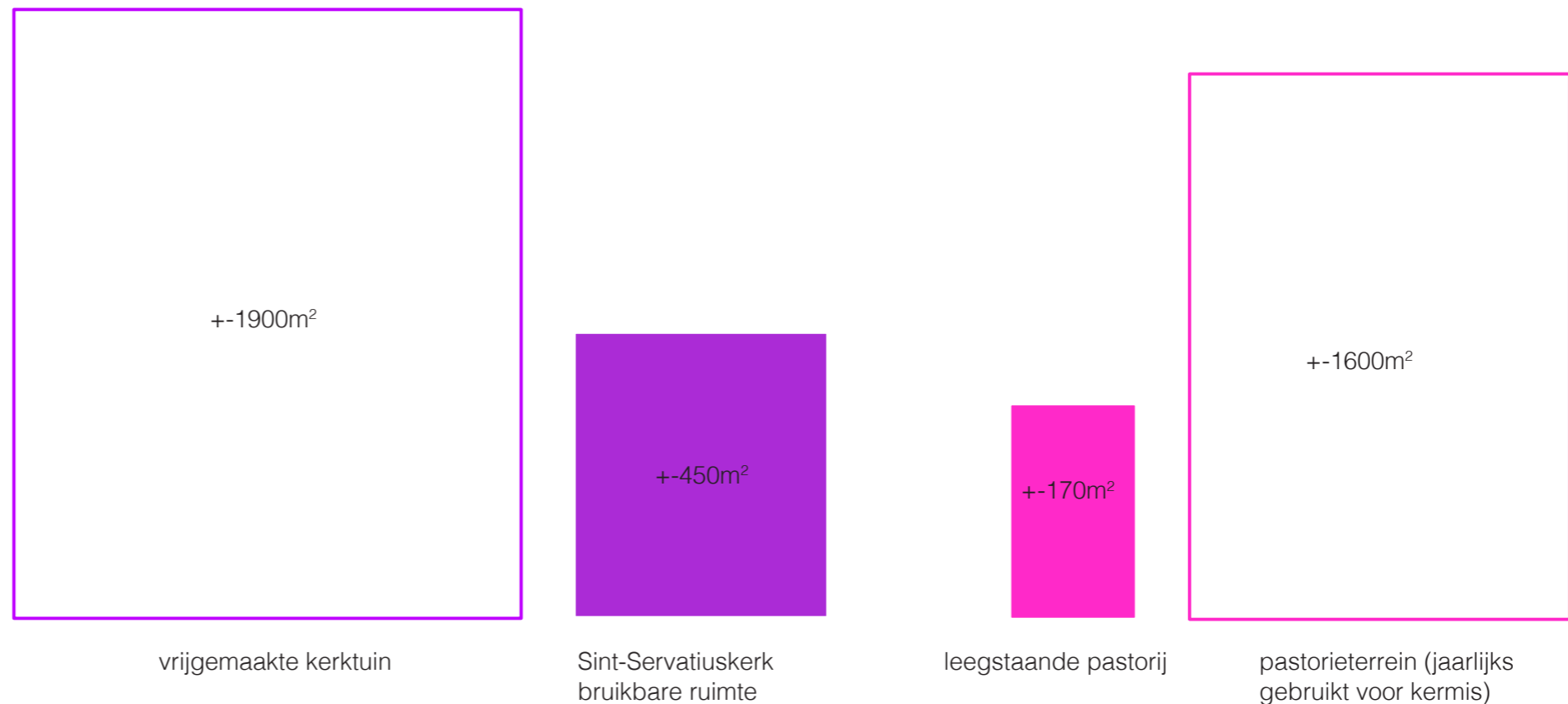
programma van eisen

In eerste instantie is het belangrijk om na te gaan of de gevraagde programma's en daarbij horende inschatting van oppervlaktes te huisvesten zijn in het kerkgebouw. Daarnaast is het perfect mogelijk dat, ondanks de oppervlakte-overeenkomst, bepaalde ruimtes moeilijk bruikbaar zijn doordat hun vormverhoudingen of architecturale waarde niet overeenkomen met de eisen van bepaalde programma-onderdelen.

nodig

beschikbaar

Deel 3. Scenario's

3.0 Scenario's

In hetgeen volgt worden vier onderzoeks-scenario's besproken. De gebruiksscan toont aan dat de kerk momenteel geen andere functies dan occasionele vieringen en misdiensten herbergt. De scenario's die werden opgesteld gaan uit van ruimtelijke interventies die passen bij de identiteit van het kerkgebouw aan zich, los van een specifiek programma en los van de semantiek verbonden aan nevenbestemming of herbestemming, maar proberen het programma zo goed mogelijk in te passen in de ruimtelijke configuratie van het kerkgebouw.

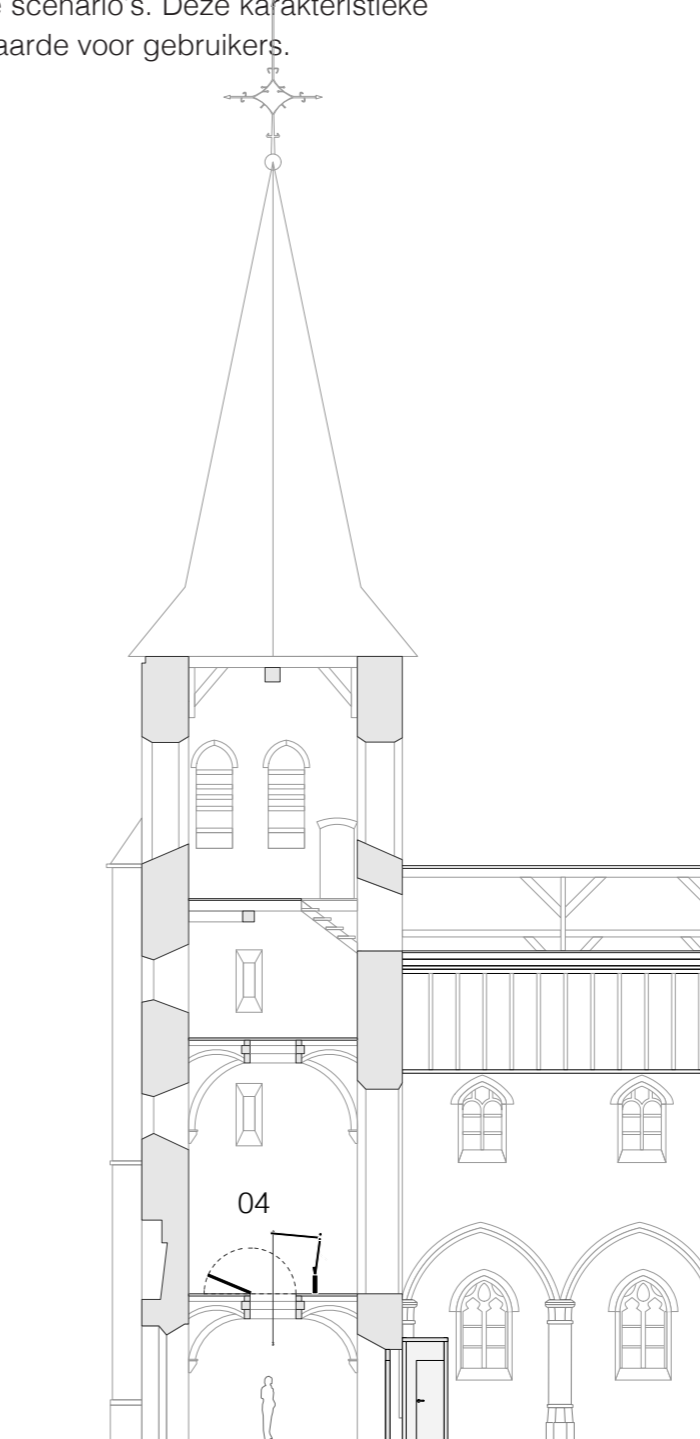
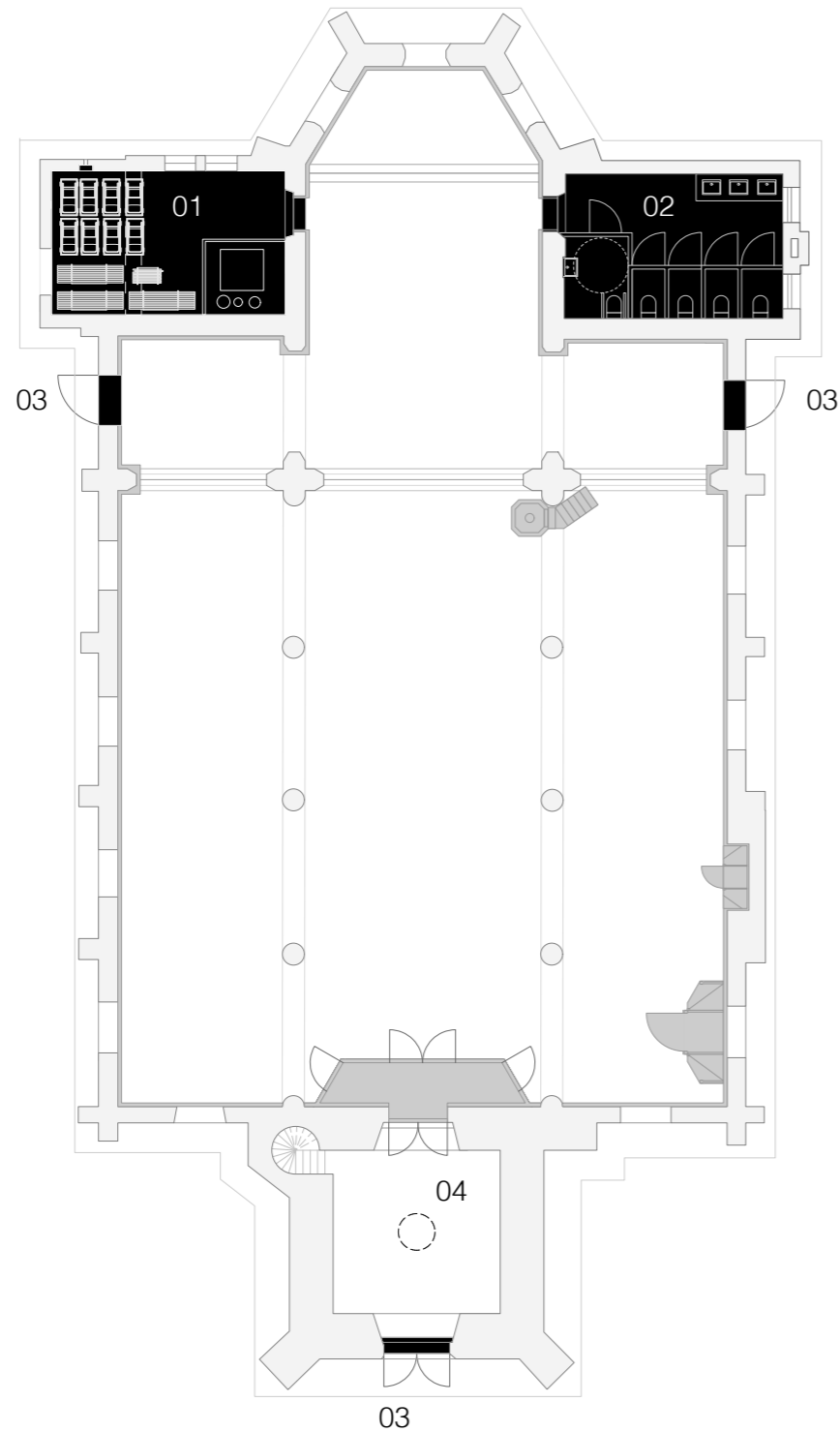
De geschiedenis van deze kerk loopt al lang en de verschillende ontwikkelingsfasen zijn ook in het huidige gebouw af te lezen. We hebben in alle oprechtheid gezocht naar scenario's die met de nodige empathie verderschrijven aan de geschiedenis van deze bijzonder mooie locatie, aangezien we van mening zijn dat dergelijke ingrepen van hoge kwaliteit moeten zijn en de banaliteit van oplossingsgericht denken moet overstijgen. Enkel zo kan een kerkgebouw een breed doelpubliek aanspreken en zonder de lokale gemeenschap uit het oog te verliezen.

3.1 Scenario 0

ondersteunen van de bestaande ruimte

Het nulscenario bestaat hier voornamelijk uit het voorbereiden van de ruimtes voor nieuw en frequent gebruik. Dit beslaat ten eerste het voorzien van berging, sanitair en infrastructurele ingrepen. Zo wordt in het sacristievolume voorgesteld sanitair aan te leggen, het huidige depot wordt gebruikt voor opslag en voor eventueel nieuwe technische installaties. Daarnaast dienen de aanwezige buitendeuren omgewisseld te worden (naar buiten draaiend) en er dienen twee vluchtwegen bijgemaakt te worden om te voldoen aan de eisen van de brandweer (maximale afstand tot vluchtweg van eender welk punt in gebouw= 30m). Eventueel wordt er boven de vestibule ook een kraan geplaatst waardoor, via het gat in het kruisgewelf in de vestibule, de orgelruimte kan gebruikt worden als berging voor toekomstig gebruik. Vanwege het specifieke interieur van de kerk (bv. de houten lambrisering die volledig doorloopt doorheen de kerk met kerkmeubilair in verwerkt) nemen we dit mee op in de scenario's. Deze karakteristieke elementen dragen bij aan de identiteit en materialiteit van het kerkinterieur en vormen dus een ruimtelijke meerwaarde voor gebruikers.

- 01. bergruimte
- 02. sanitair
- 03. extra nooduitgangen
- 04. kraan voor opbergruimte zolder

3.1 Scenario 0

vrijwaren van de ruimte

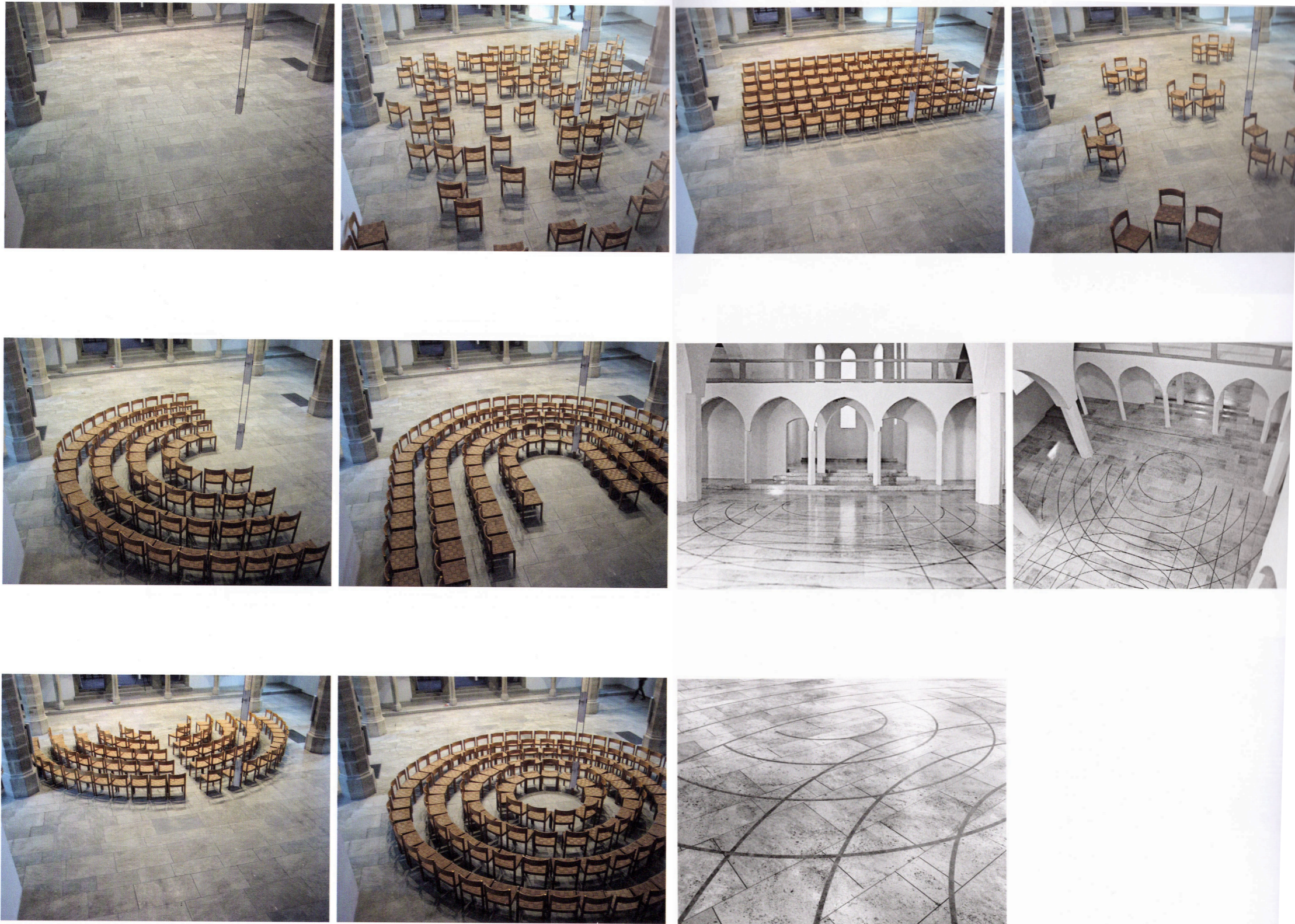
Grote Kerk, Naarden

Grote Kerk, Naarden

3.1 Scenario 0

vrijwaren van de ruimte

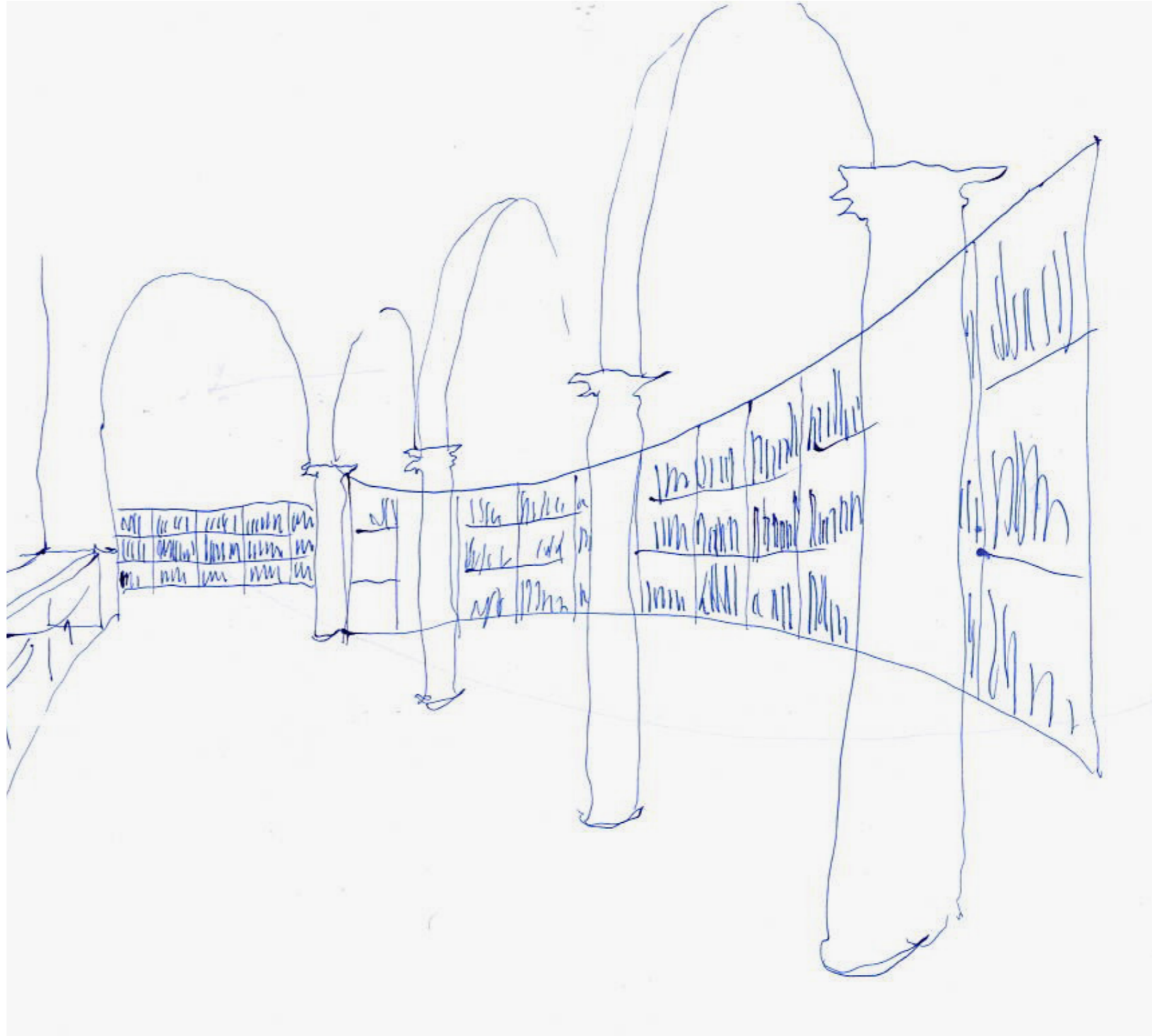

Town Church Aarau - Christ & Gantenbein

3.2 Scenario 1

verhuizing bibliotheek: continue kerkinterieur

Als eerste mogelijke scenario starten we met de verhuizing van de volledige bibliotheek naar het kerkgebouw. Uit de gesprekken met lokale partijen bleek dit een veelvoorkomende suggestie. Niet onlogisch aangezien de maatvoering, ruimtelijke configuratie en verhoudingen van een kerkgebouw zich vlot lenen aan de ruimtelijke behoeften van zulk programma. Momenteel wordt het bestaande bibliotheekgebouw geconfronteerd met ruimtegebrek. Ze zou in totaal 320m² nodig hebben om aan haar noden te voldoen.

Onderzoeksschets van boekenrek als ingewerkte interieurelement / afscheidingen

3.2 Scenario 1

kerkinterieur: doorlopende eiken lambrisering met ingewerkte objecten

Opmerkelijk aan de Sint-Servatiuskerk is de continuïteit van het aanwezige interieur. De eiken lambrisering die de volledige gebruikruimte van de kerk omsluit is verfijnd in haar detaillering en incorporeert verscheiden kerkobjecten als opgenomen in één groot geheel. We beschouwen dit als een interessant thema naar een eerste scenario, aangezien een vergelijkbare interieur-ingreep of aantakking op dit interieur een beperkte bouwfysische impact zal hebben op het gebouw en toch een sterk ruimtelijk gebaar toestaat. Bovendien behoeft een bibliotheek doorgaans een groot aantal kasten, rekken, lees- en zitmeubels, balie etc. Deze meubelen worden dan net zoals de vroegere kerkmeubelen de nieuwe dienende objecten in de kerkruijnte.

Houten lambrisering doorlopend in middenschip en zijbeuken

3.2 Scenario 1

kerkinterieur: nieuwe omsluiting m.b.v. dienende meubels

We kijken naar een aantal historische referenties van kerктаferelen en ontdekken dat het opdelen en omsluiten van de ruimte met behulp van houten wanden en lambriseringen (die eveneens steeds een specifieke functie dienen) niets nieuws is. Vooral schilderijen van gereformeerde kerken tonen een zeer opgedeeld karakter, zonder hun connectie met de aanwezige kerkstructuur en andere belangrijke elementen te verliezen (bv. kruisgewelven, kolommen, centraal schip etc...)

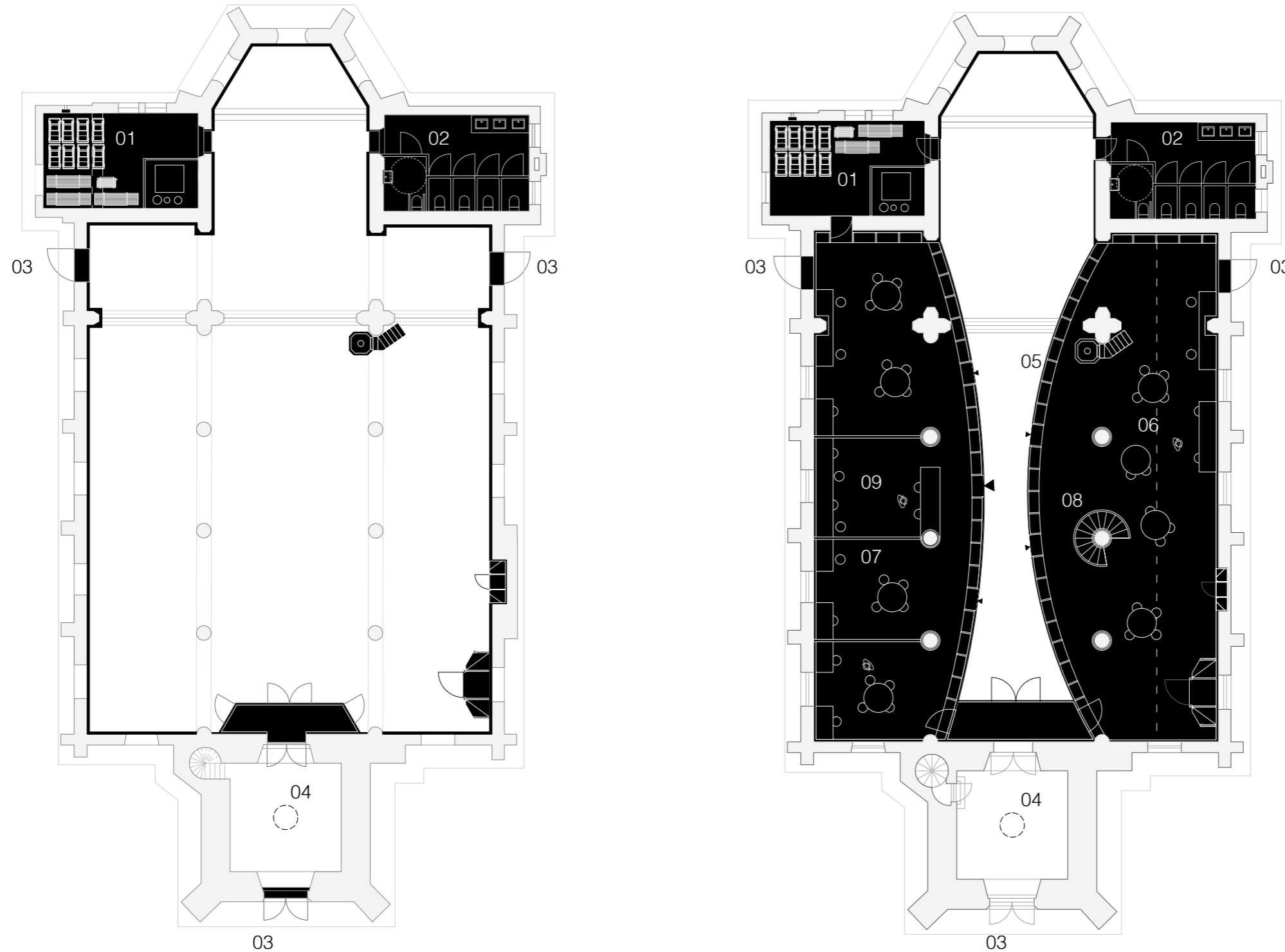

schilderijen van opdeling/afsluiting van kerkrumtes met behulp van houten lambriseringen en dienstobjecten

3.2 Scenario 1

bibliotheek als verderzetting van het kerkinterieur

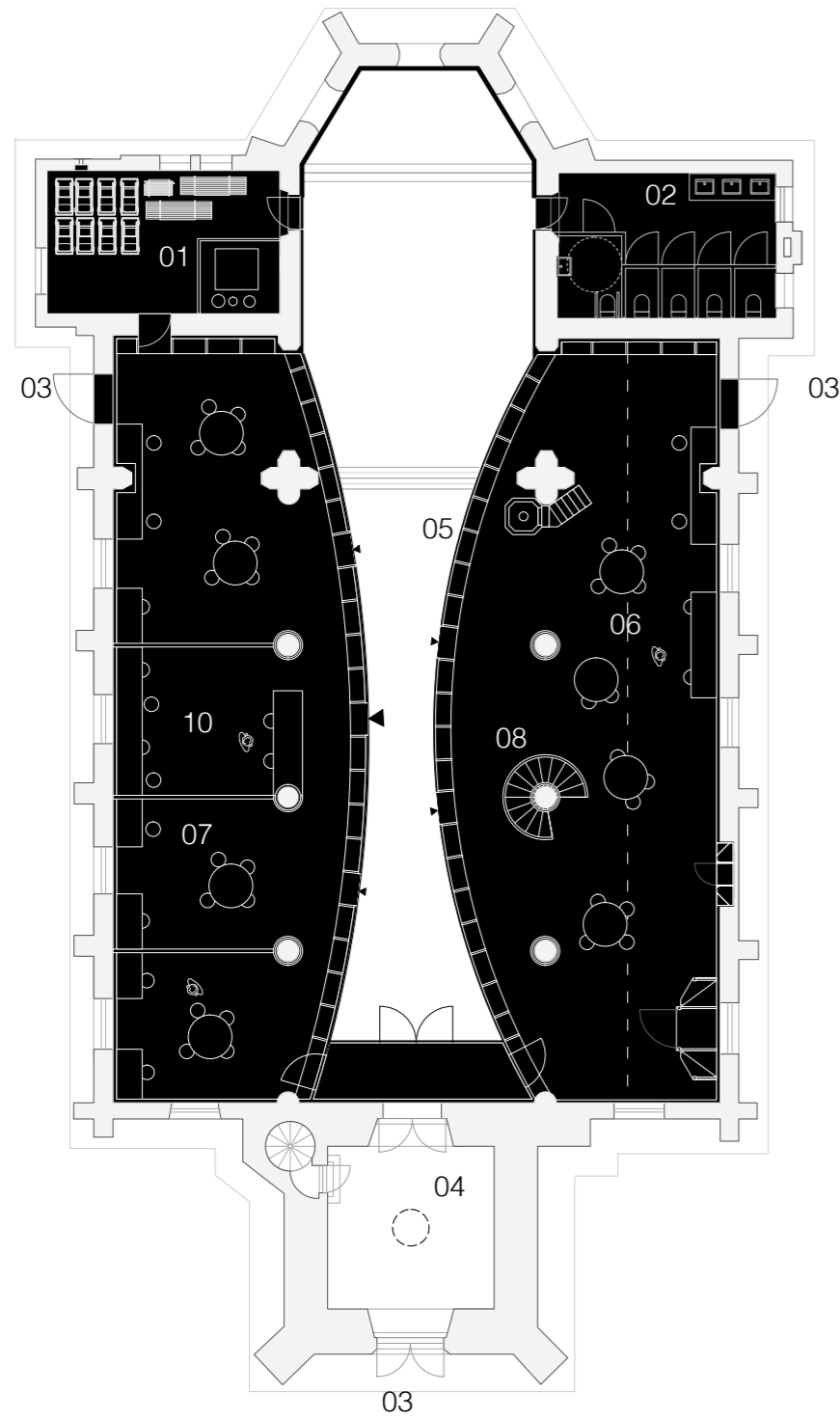
We beschouwen de nieuwe bibliotheekinvulling als een verderzetting van het gelambriseerde interieur van de kerk. De bibliotheekwanden delen de kerk op in de zijbeuken en de middenbeuk, maar staan los van de structuur van het gebouw. Dit om de kolommen en indrukwekkend houten gewelven te blijven voelen doorheen de ruimte enerzijds, en anderzijds om licht te laten doorstromen via het hoge middenschip in de leeszaal. Aan de hand van deze afscheidingen zijn we in staat intiemere leesplekken te genereren onder de lagere zijbeuken en kunnen we het middenschip gedeeltelijk vrijwaren voor de inpassing van een vrije expo-ruimte of eventueel een balie van het toerismeportaal. Met de mezzanine inbegrepen komen we zo aan een ca. 400 m² bibliotheek, ruim genoeg om het gevraagde programma op te vangen.

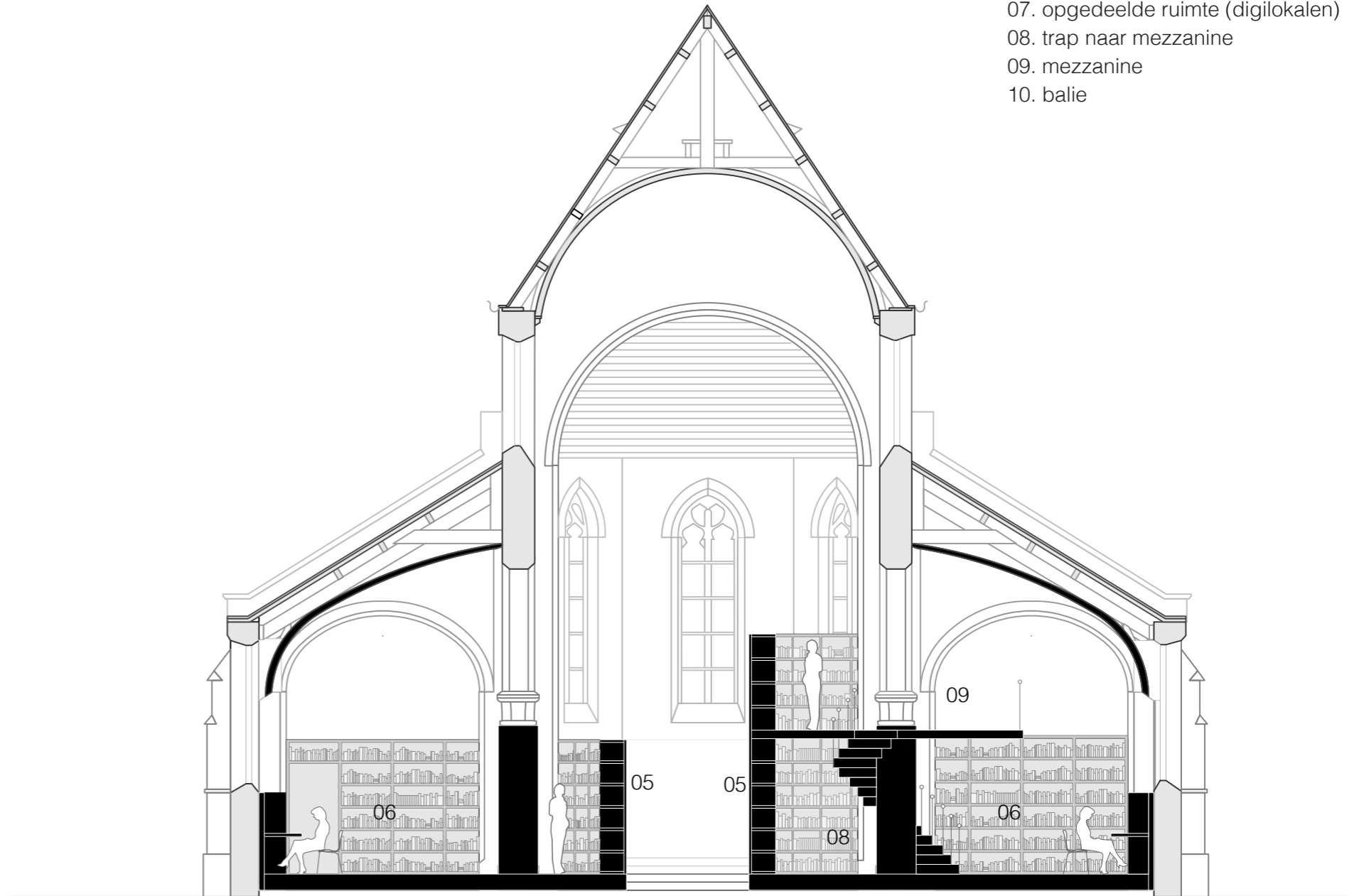
- 01. bergruimte
- 02. sanitair
- 03. extra nooduitgangen
- 04. kraan voor opbergruimte zolder
- 05. bibliotheekkast
- 06. leeszaal
- 07. opgedeelde ruimte (digilokalen)
- 08. trap naar mezzanine
- 09. balie

3.2 Scenario 1

bibliotheek als verderzetting van het kerkinterieur

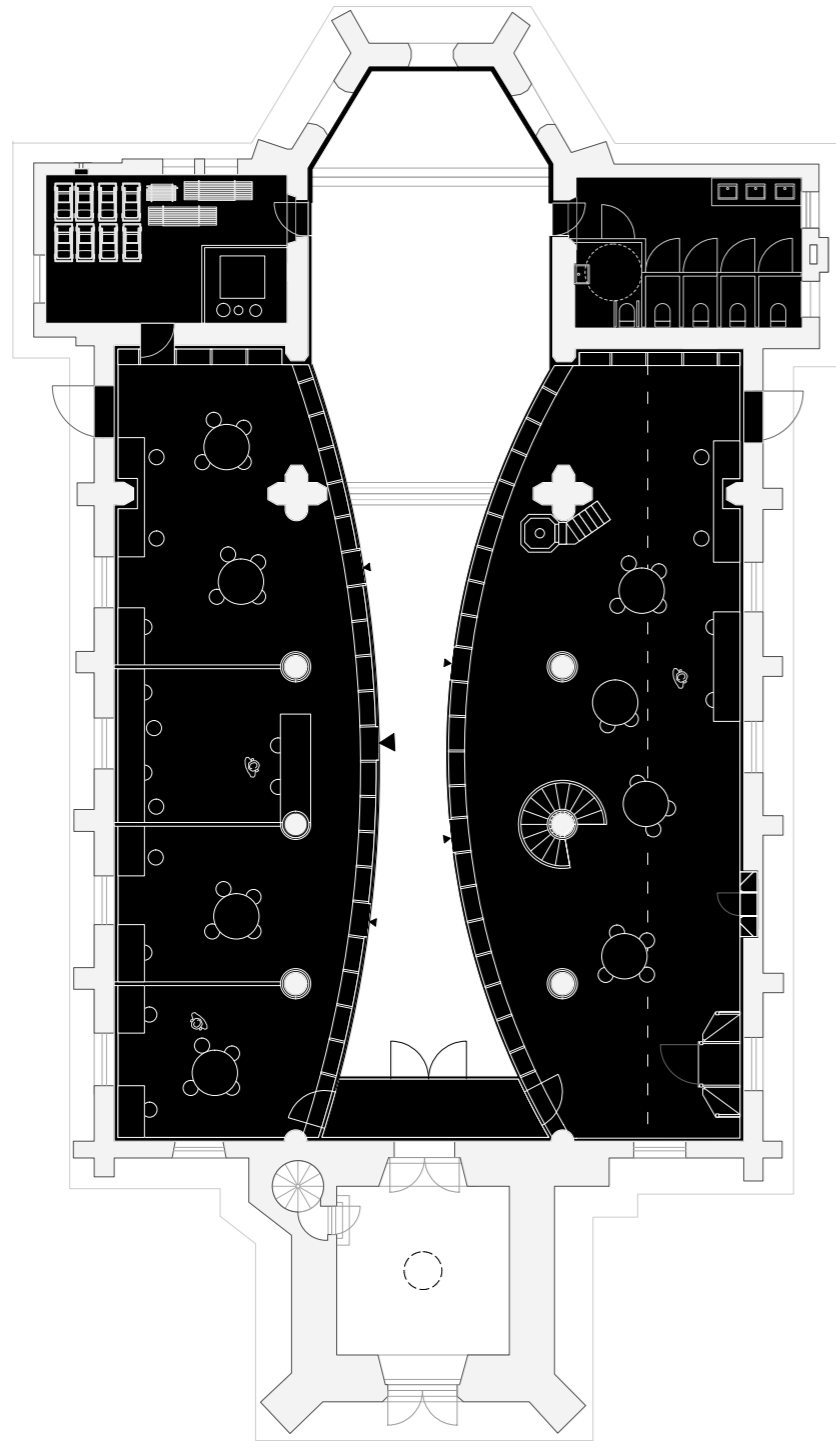

- 01. bergruimte
- 02. sanitair
- 03. extra nooduitgangen
- 04. kraan voor opbergruimte zolder
- 05. bibliotheekkast
- 06. leeszaal
- 07. opgedeelde ruimte (digilokalen)
- 08. trap naar mezzanine
- 09. mezzanine
- 10. balie

3.2 Scenario 1

bibliotheek als verderzetting van het kerkinterieur

hergebruik van lambrisering als dienend object - schets

3.2 Scenario 1

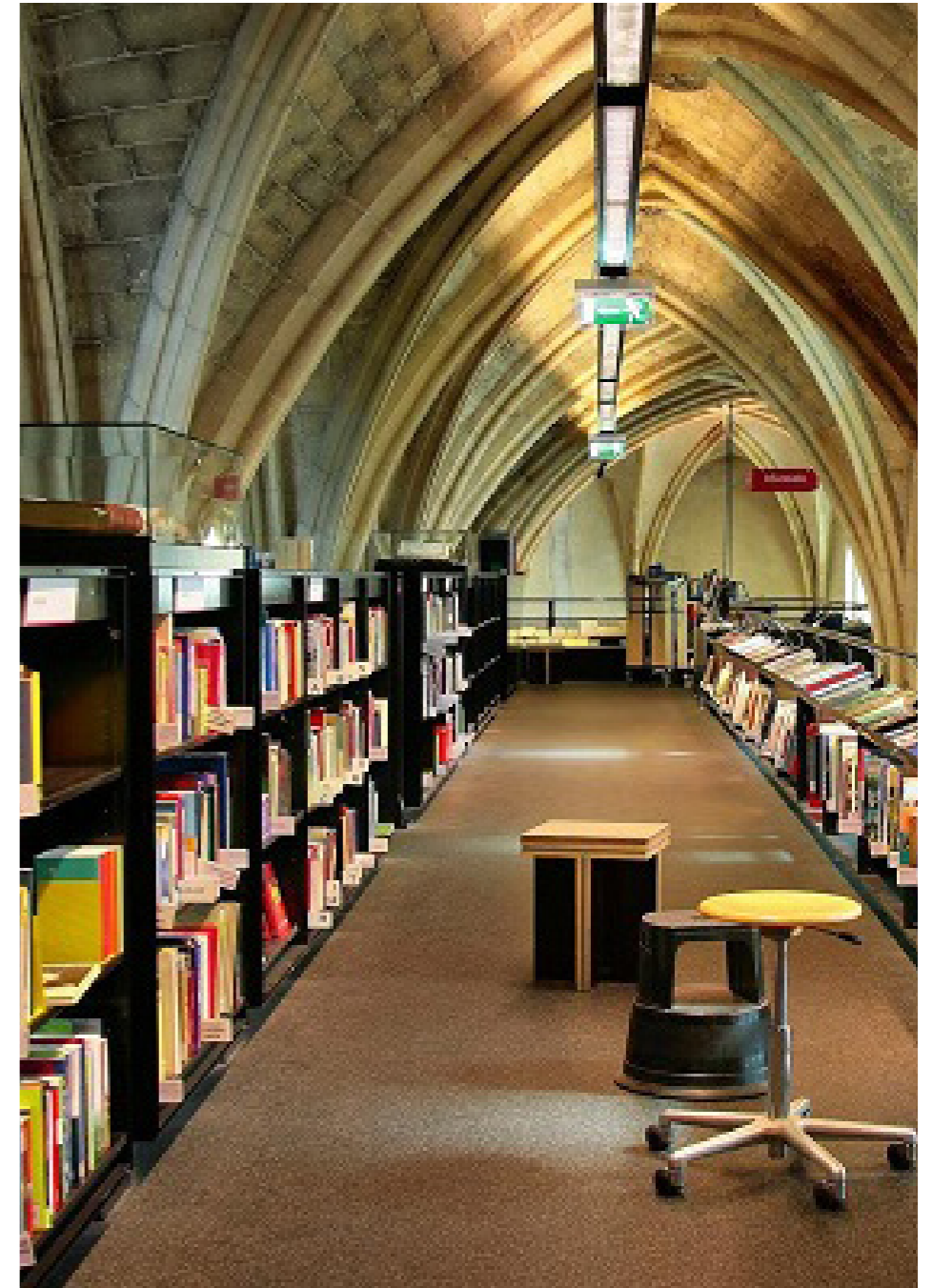
bibliotheek als verderzetting van het kerkinterieur

Archief Limburg

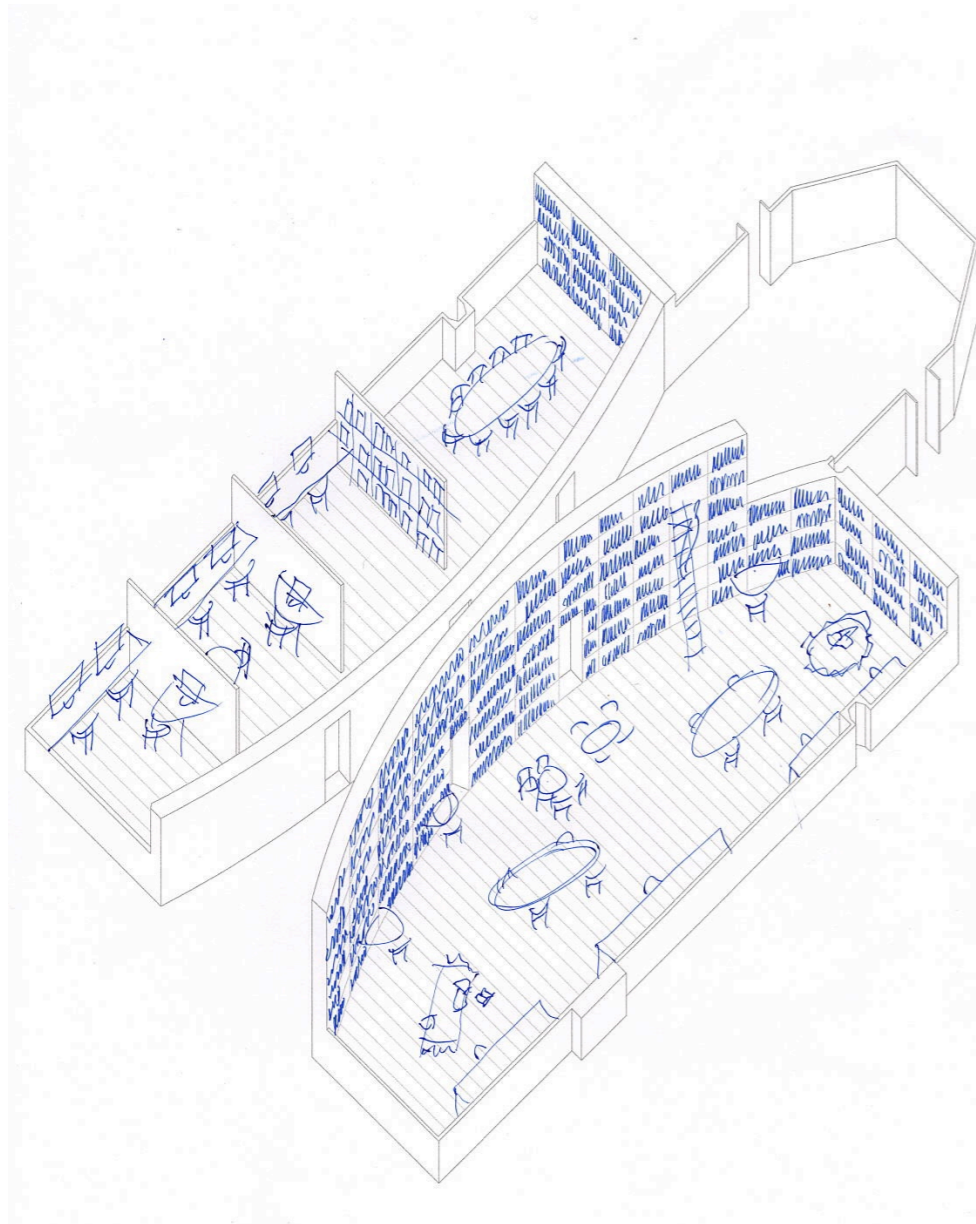
Predikheren stadsbibliotheek Mechelen - Korteknie Stuhlmacher

Dominicanenkerk Maastricht - Merckx + Girod architecten

3.2 Scenario 1

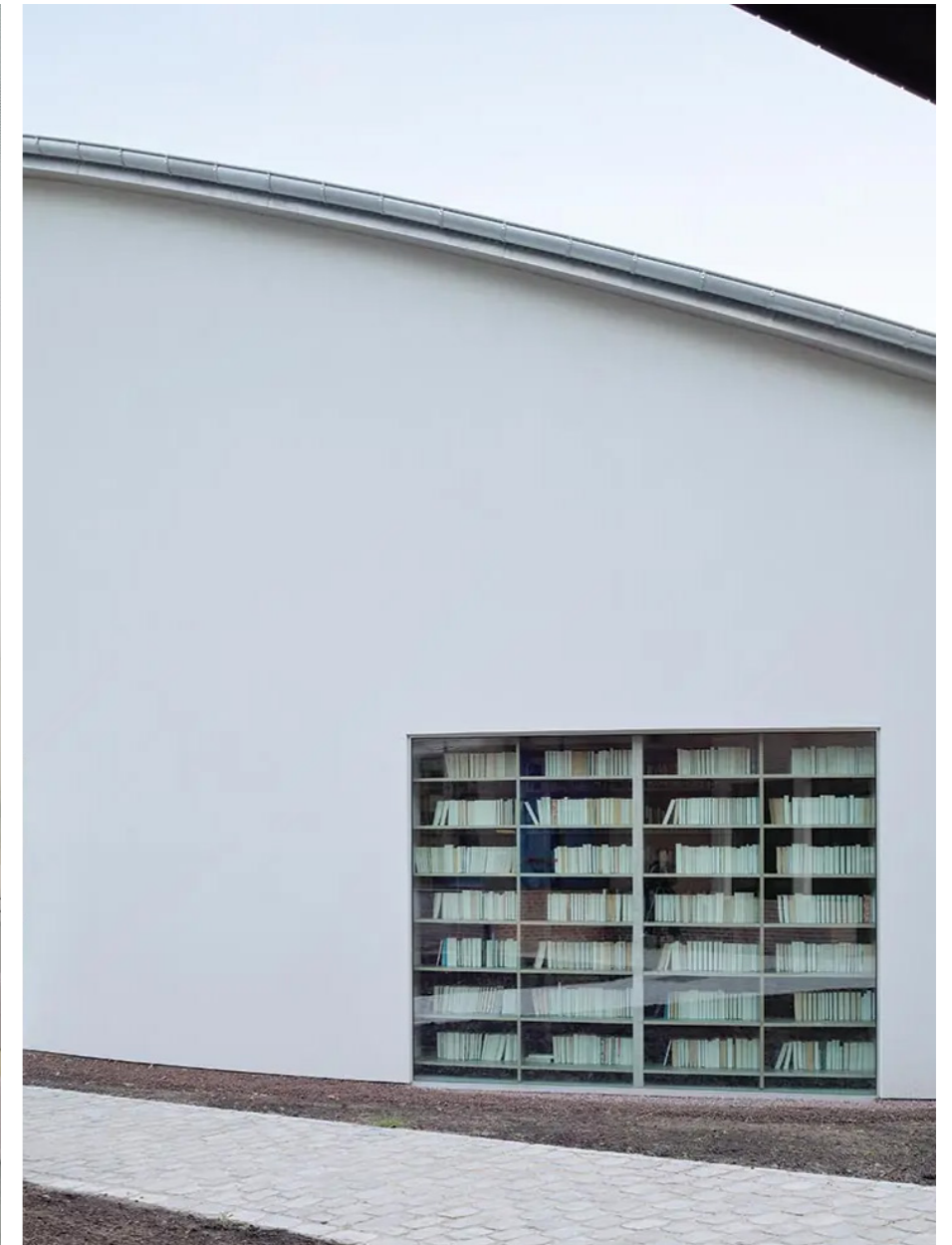
bibliotheek als verderzetting van het kerkinterieur

onderzoeksschets naar ruimtelijkheid van de bibliotheek als kerkinterieur

Openbare bibliotheek - OFFICE kgdvs

Openbare bibliotheek - OFFICE kgdvs

3.2 Scenario 1

bibliotheek als verderzetting van het kerkinterieur

1/3
Palais de Tokyo bookstore - OFFICE kgdvs

Palais de Tokyo bookstore - OFFICE kgdvs

3.2 Scenario 1

bibliotheek als verderzetting van het kerkinterieur

Labyrinthine pavilion - Pezo von Ellrichshausen

Blue pavilion - Pezo von Ellrichshausen

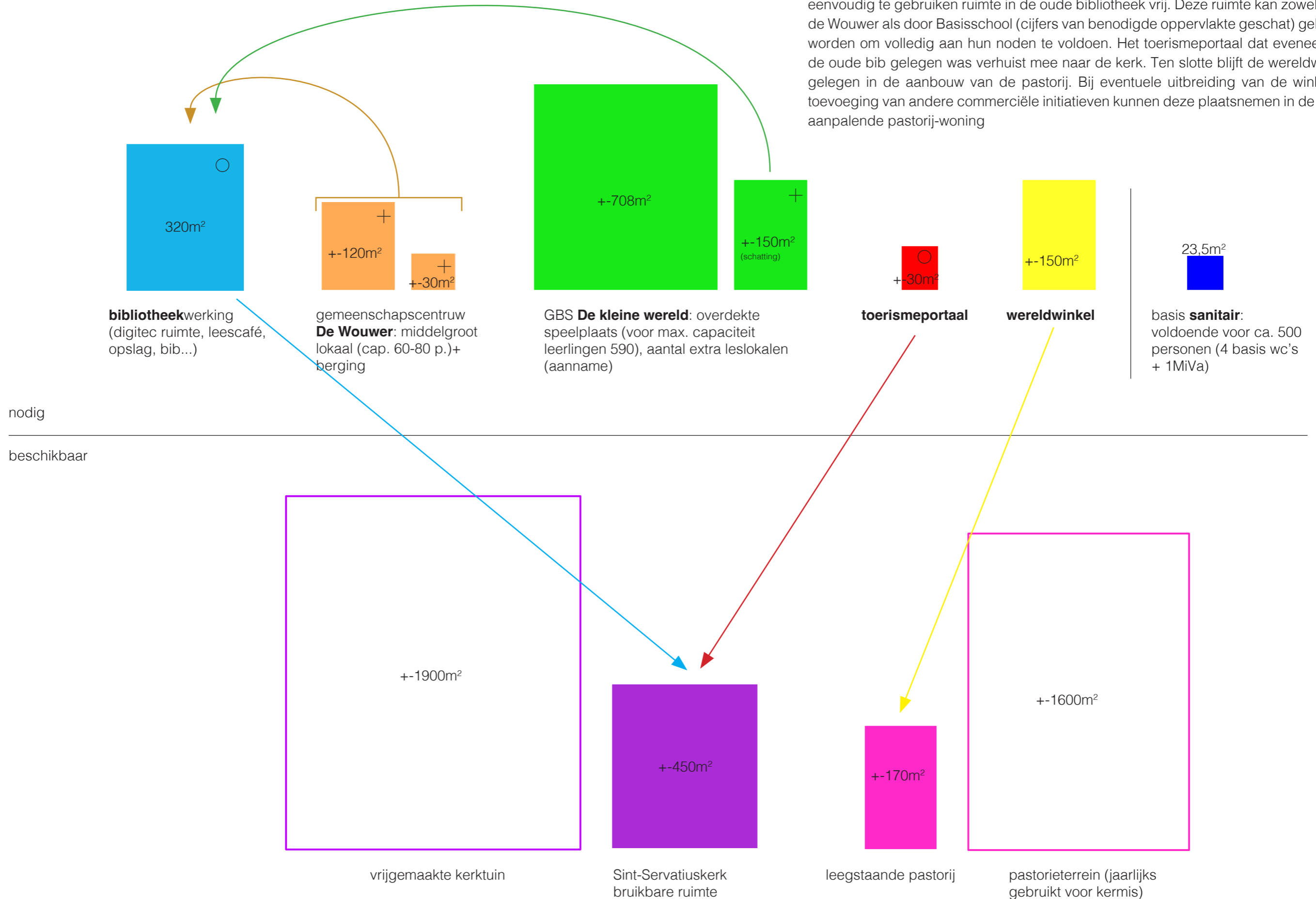

Blue pavilion - Pez von Ellrichshausen

3.2 Scenario 1

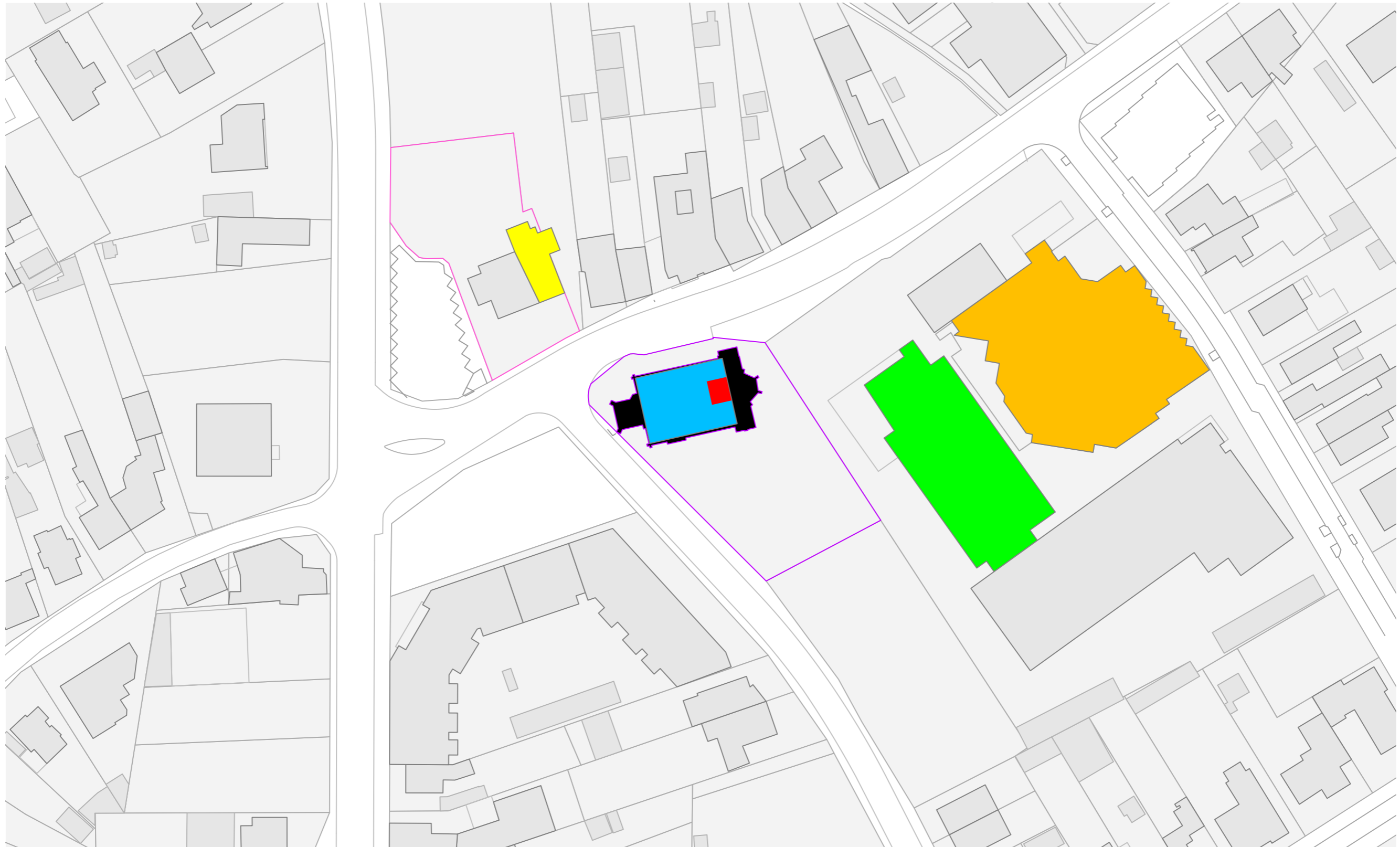
functieverdeling over site

Kort samengevat betekent het integraal verhuizen van de bibliotheek naar het kerkgebouw volgende zaken: Ten eerst komt er een grote oppervlakte aan vrij eenvoudig te gebruiken ruimte in de oude bibliotheek vrij. Deze ruimte kan zowel door de Wouwer als door Basisschool (cijfers van benodigde oppervlakte geschat) gebruikt worden om volledig aan hun noden te voldoen. Het toerismeportaal dat eveneens in de oude bib gelegen was verhuist mee naar de kerk. Ten slotte blijft de wereldwinkel gelegen in de aanbouw van de pastorie. Bij eventuele uitbreiding van de winkel of toevoeging van andere commerciële initiatieven kunnen deze plaatsnemen in de oude aanpalende pastorie-woning

3.2 Scenario 1

programma van eisen

stakeholders:

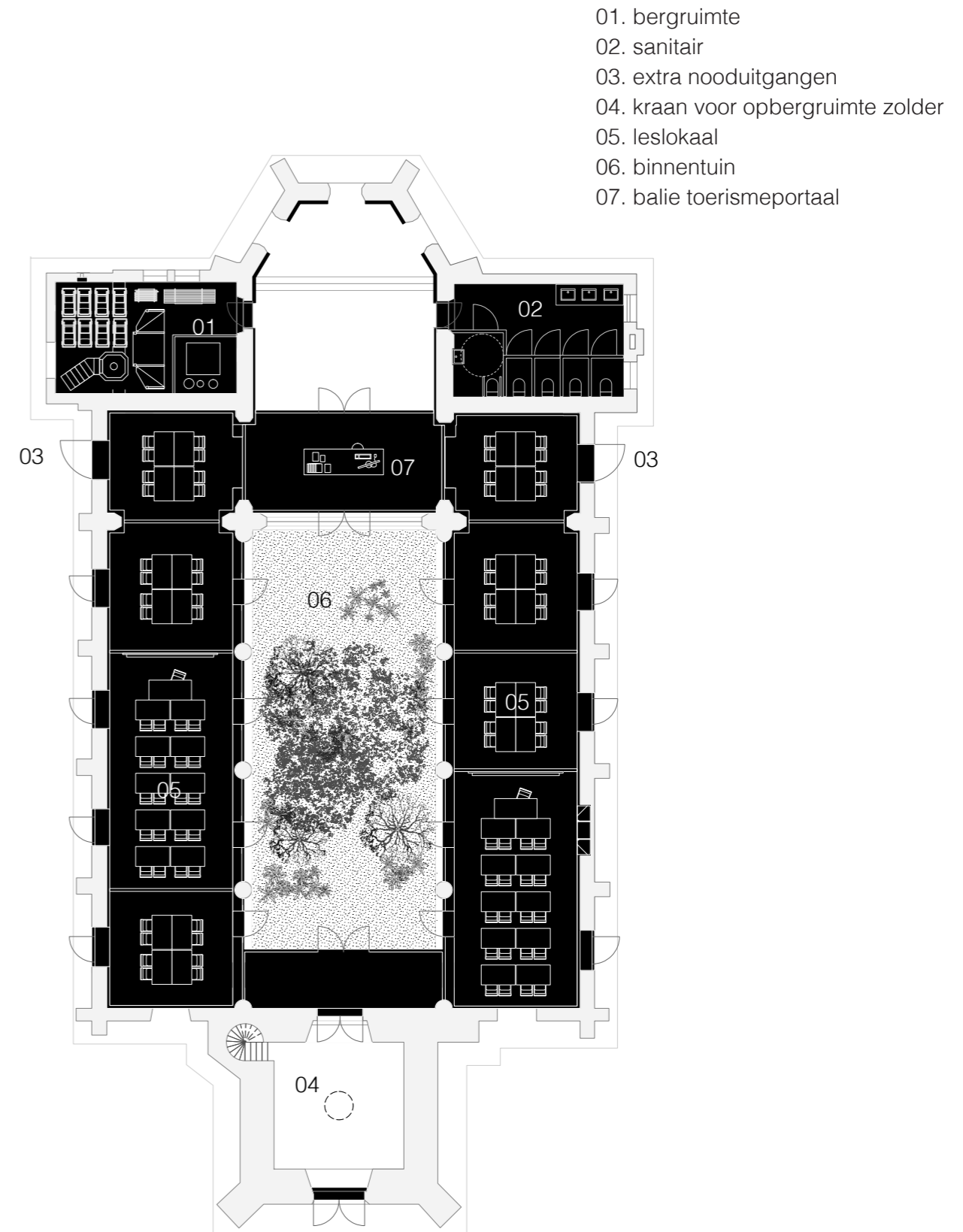
- bibliotheek
- De Wouwer
- GBS De klein wereld
- Toerismeportaal
- Oxfam Wereldwinkel
- Sint-Servatiuskerk

3.3 Scenario 2

Een nieuw binnengebied: multifunctionele lokalen voor GBS De Kleine Wereld

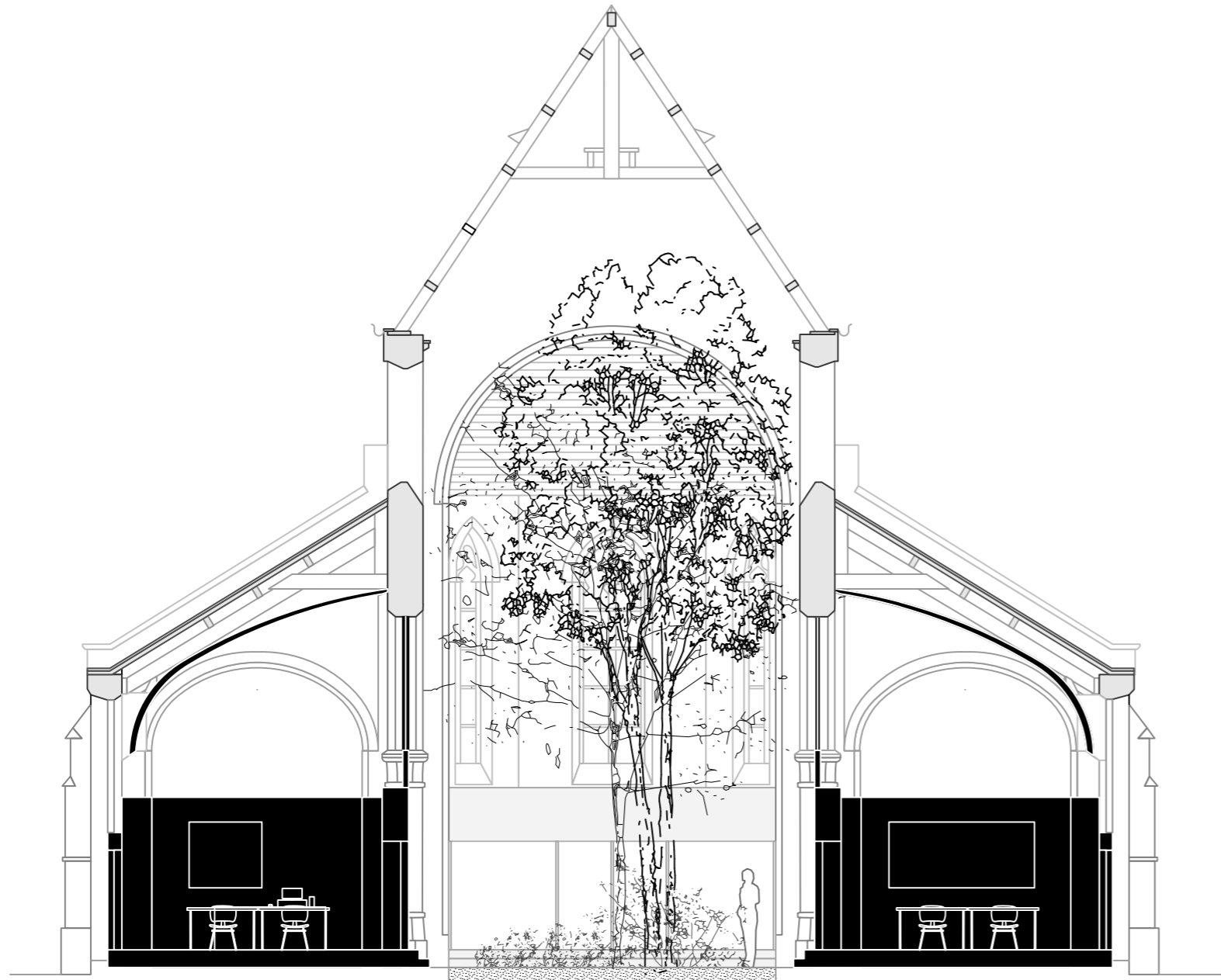
In een tweede scenario overwegen we in hoeverre het mogelijk is het tekort aan leslokalen van de aanpalende kleuter- en basisschool op te vangen binnen de kerk. De vraag komt naar multifunctionele lokalen voor kleinere groepen (zorggesprekken, les in kleine kring etc...). Het lijkt ons interessant te werken naar het ontsluiten van een nieuw binnengebied in de kerk dat zowel de leslokalen voorziet van licht en lucht als apart van de schoolfunctie gebruikt kan worden door bezoekers. Eveneens zou het toerismeportaal aanpalend aan de binnentuin zijn balie kunnen krijgen en fungeren als informatiepunt middenin. Aangezien enkel de toren van de kerk erkend is als beschermd monument zou het mogelijk zijn het dak van het middenschip te openen en zo begroeiing toe te laten in het hart van het gebouw. De leslokalen worden dus ondergebracht onder de lagere zijbeuken, wat het ook evidenter maakt om ze te verwarmen. De lokalen openen zowel naar de binnentuin als naar de gevel, zodat elk lokaal individueel gebruikt kan worden en leerlingen kunnen genieten van de nieuwe 'kloostertuin' tijdens lespauses.

Verder is het door de conventionele vormgeving van de lokalen mogelijk om, indien een teveel aan lesruimte, ook andere functies zoals bijvoorbeeld de wereldwinkel in één van de zijbeuken onder te brengen. Deze wereldwinkel bevindt zich nu in de aanbouw aan de oude pastorie en zou in eerste instantie vooral verder kunnen uitbreiden naar de pastoriewoning. De volledige oppervlakte voorzien voor de lokalen in dit scenario bedraagt in onderstaande tekeningen ca. 195m². Met sanitair en berging inbegrepen komen we aan 250 m². Voor de balie van het toerismeportaal voorzien we nu 25m².

3.3 Scenario 2

Een nieuw binnengebied: multifunctionele lokalen voor GBS De Kleine Wereld

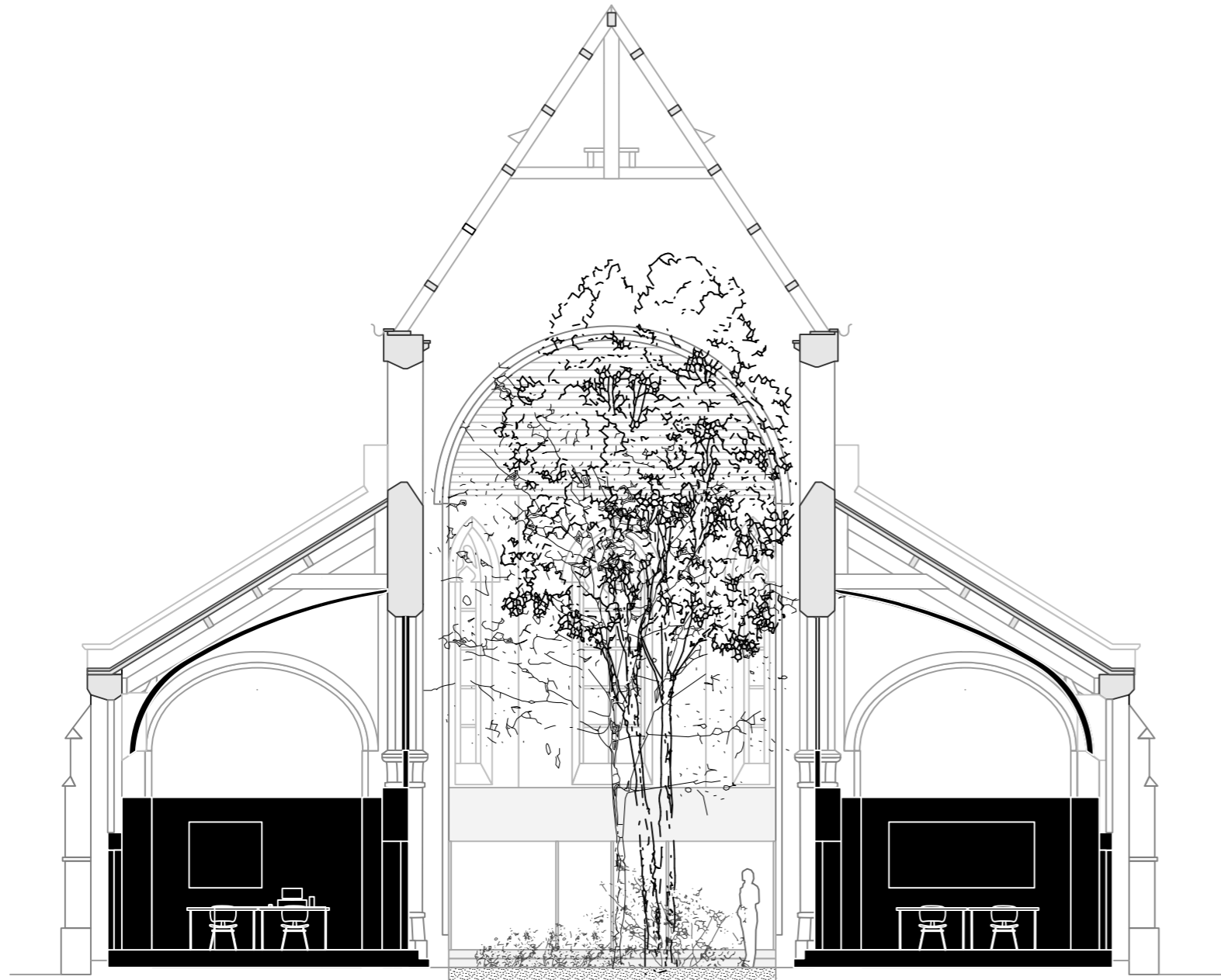

CURA's Garden, kunsthof Gent - Ben Thorp & Jan Minne

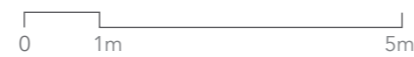
0 1m 5m

3.3 Scenario 2

Een nieuw binnengebied: multifunctionele lokalen voor GBS De Kleine Wereld

schets van open dak en binnentuin van buitenaf gezien

3.3 Scenario 2

Een nieuw binnengebied: multifunctionele lokalen voor GBS De Kleine Wereld

CURA's Garden, kunsthof Gent - Ben Thorp & Jan Minne

CURA's Garden, kunsthof Gent - Ben Thorp & Jan Minne

3.3 Scenario 2

Een nieuw binnengebied: multifunctionele lokalen voor GBS De Kleine Wereld

CURA's Garden, kunsthof Gent - Ben Thorp & Jan Minne

CURA's Garden, kunsthof Gent - Ben Thorp & Jan Minne

3.3 Scenario 2

Een nieuw binnengebied: multifunctionele lokalen voor GBS De Kleine Wereld

CURA's Garden, kunsthof Gent - Ben Thorp & Jan Minne

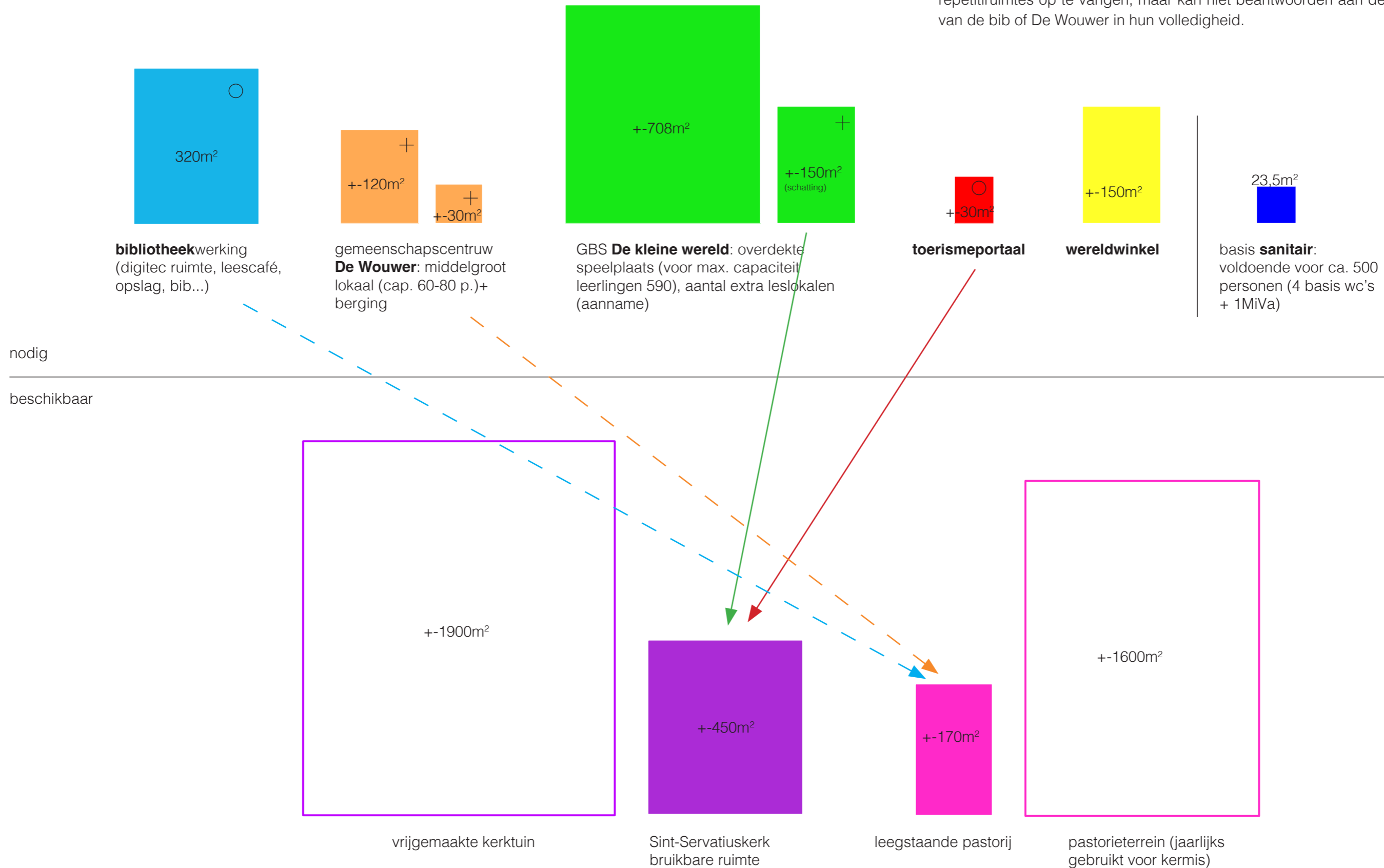

CURA's Garden, kunsthof Gent - Ben Thorp & Jan Minne

3.3 Scenario 2

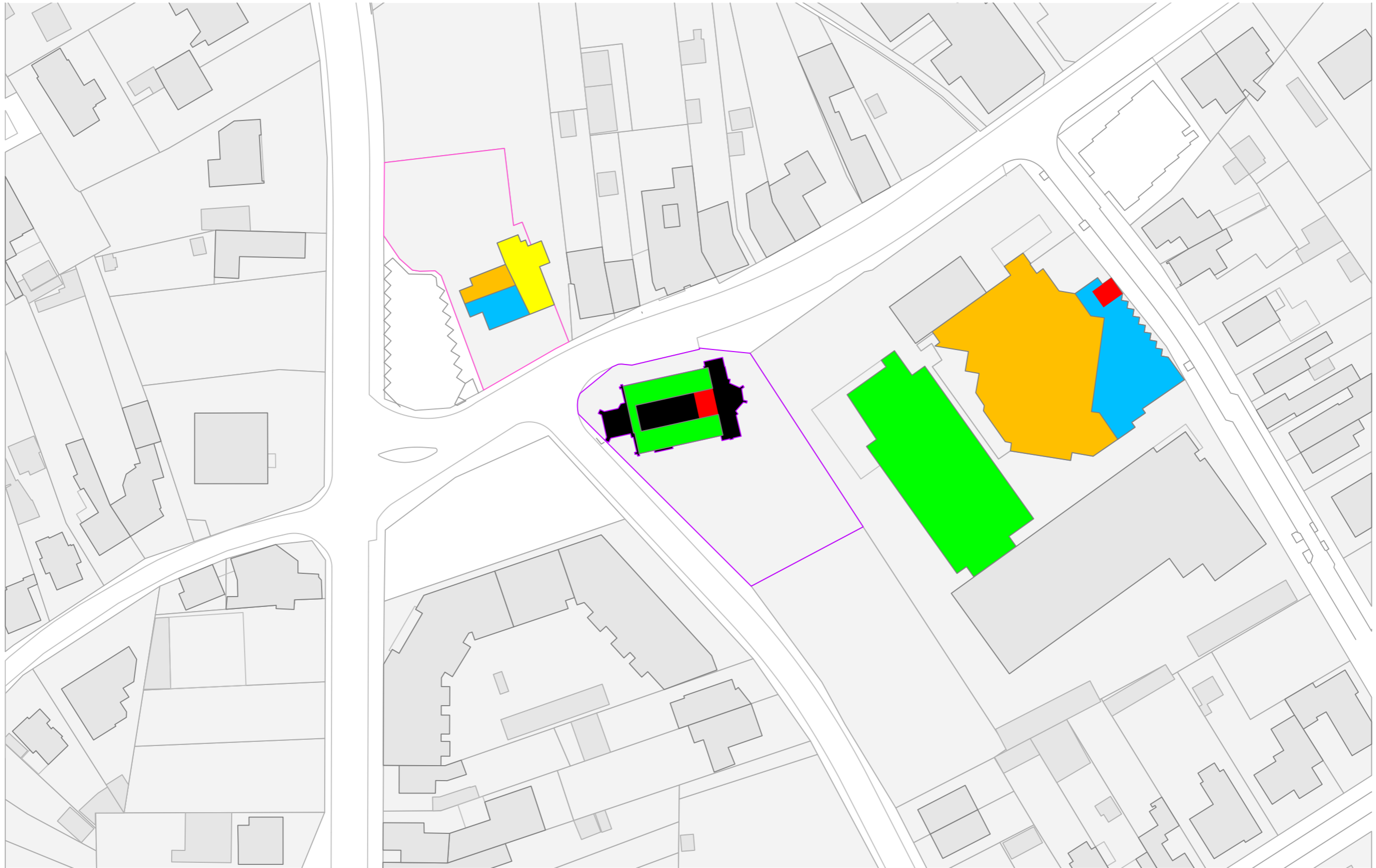
functieverdeling over site (scenario 2a)

In Scenario 2a zien we dat de nood aan extra leslokalen wordt opgevangen door het kerkgebouw. Daarnaast kan ook het toerismeportaal haar plek vinden in de kerk. Er komt geen extra ruimte vrij in de basisschool waardoor de bib en het gemeenschapscentrum in de direct omgeving geen terreinwinst kunnen maken. Wel blijft de leegstaande pastorie nog altijd beschikbaar om een stuk van de bibliotheekwerking of een aantal repetitruimtes op te vangen, maar kan niet beantwoorden aan de oppervlakenoden van de bib of De Wouwer in hun volledigheid.

3.3 Scenario 2

programma van eisen

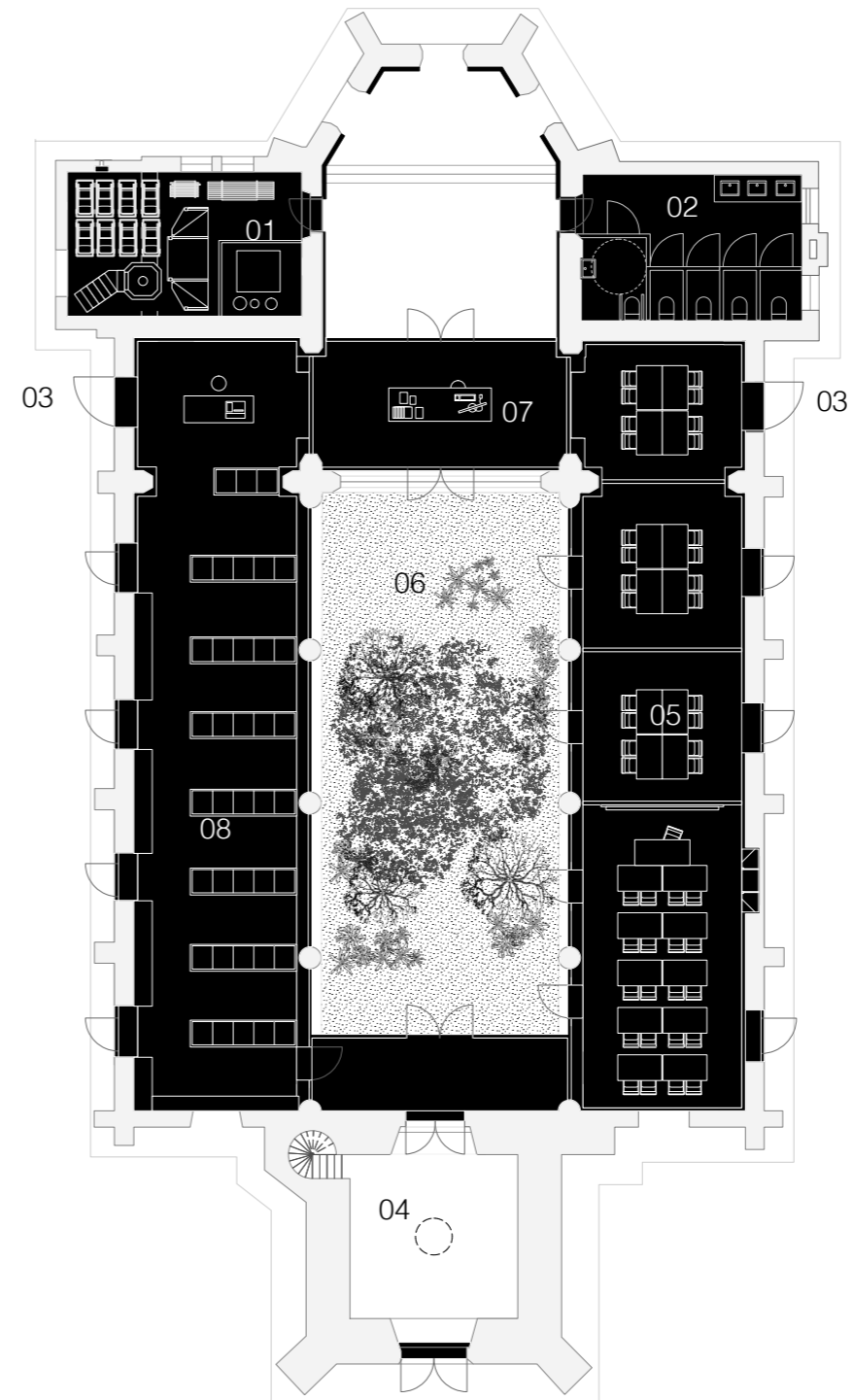

- bibliotheek
- De Wouwer
- GBS De klein wereld
- Toerismeportaal
- Oxfam Wereldwinkel
- Sint-Servatiuskerk

3.3 Scenario 2

verschuivingen in de kerk: minder leslokalen, komst van wereldwinkel

In wat we scenario 2b noemen blijft de ruimtelijke interventie dezelfde, enkel krijgt nu ook de wereldwinkel een onderkomen in de kerk. Een duidelijk cijfer van de hoeveelheid oppervlakte de wereldwinkel nodig heeft is er momenteel nog niet, wel weten we dat ze op heden haar plaats heeft in de aanbouw aan het oude pastoriegebouw van de kerk. In cijfers krijgt in onderstaande tekening de wereldwinkel zo'n 90m² winkelruimte, de leslokalen eveneens 90m² en blijft de balie van het toerismeportaal (25m²).

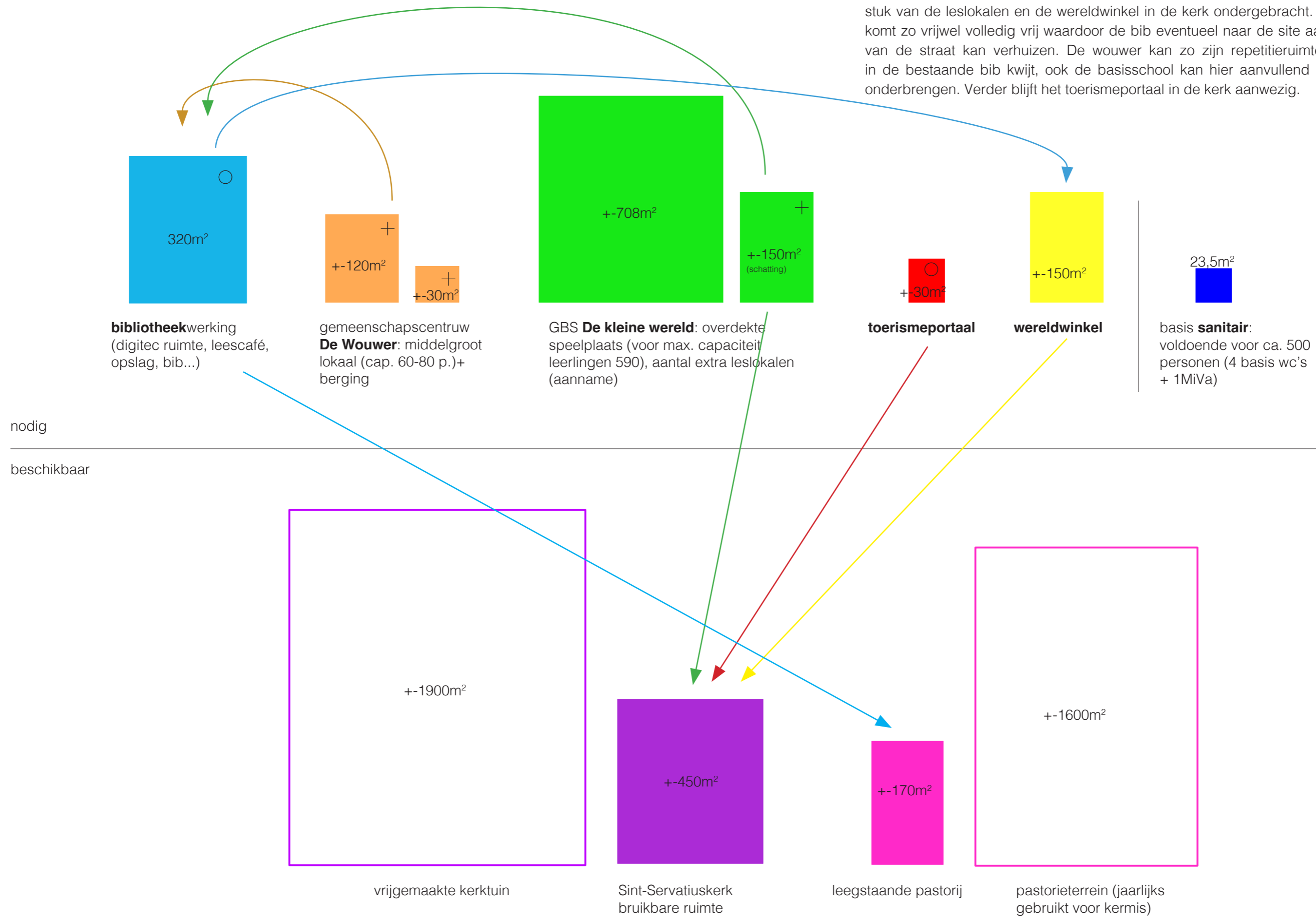
- 01. bergruimte
- 02. sanitair
- 03. extra nooduitgangen
- 04. kraan voor opbergruimte zolder
- 05. leslokaal
- 06. binnentuin
- 07. balie toerismeportaal
- 08. wereldwinkel

3.3 Scenario 2

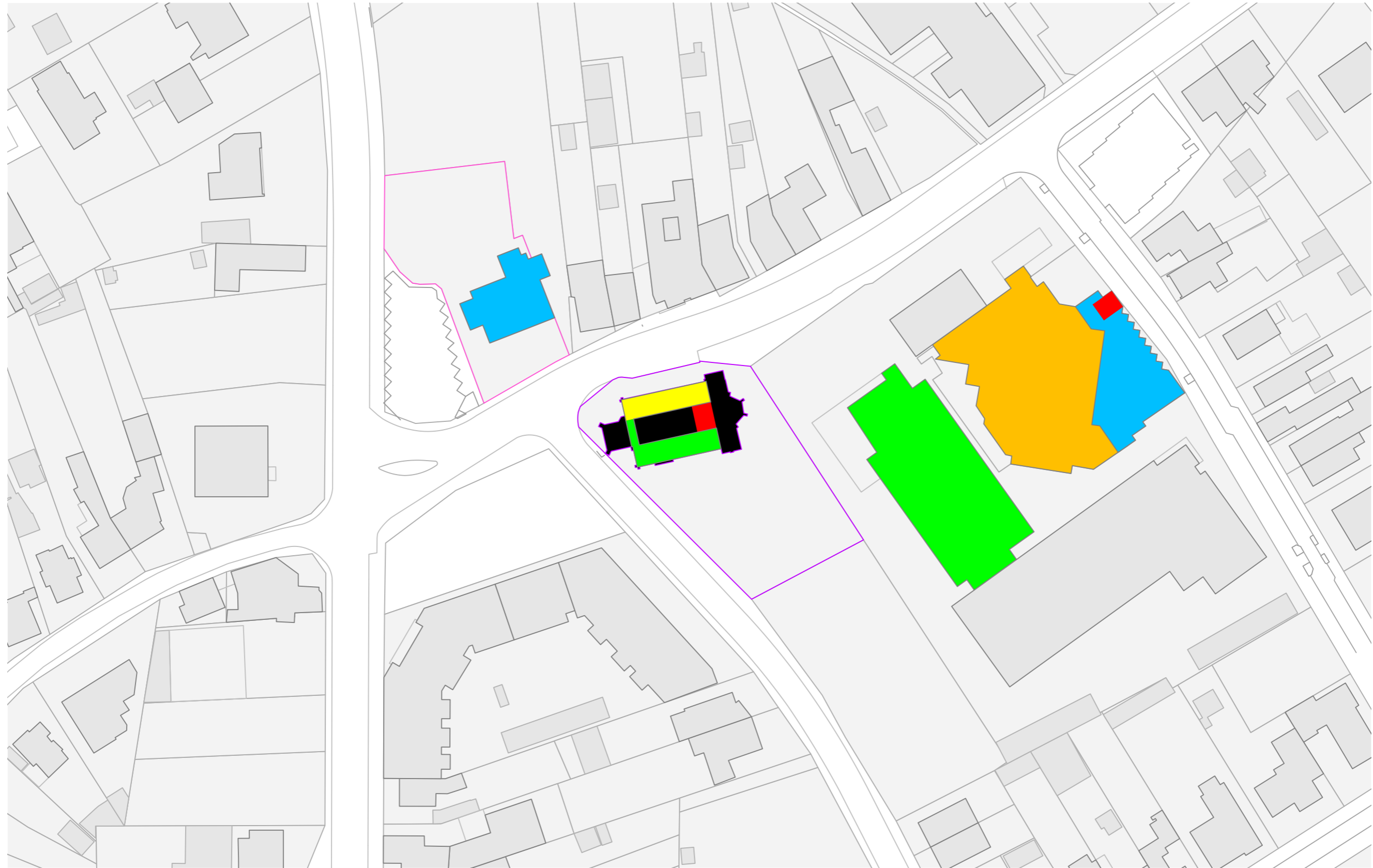
functieverdeling over site (scenario 2b)

Scenario 2b en 2a zijn in feite vrij gelijkaardig. In scenario 2b wordt echter maar een stuk van de leslokalen en de wereldwinkel in de kerk ondergebracht. De Pastorijsite komt zo vrijwel volledig vrij waardoor de bib eventueel naar de site aan de overkant van de straat kan verhuizen. De wouwer kan zo zijn repetitieruimtes en berging in de bestaande bib kwijt, ook de basisschool kan hier aanvullend nog leslokalen onderbrengen. Verder blijft het toerismeportaal in de kerk aanwezig.

3.3 Scenario 2

programma van eisen

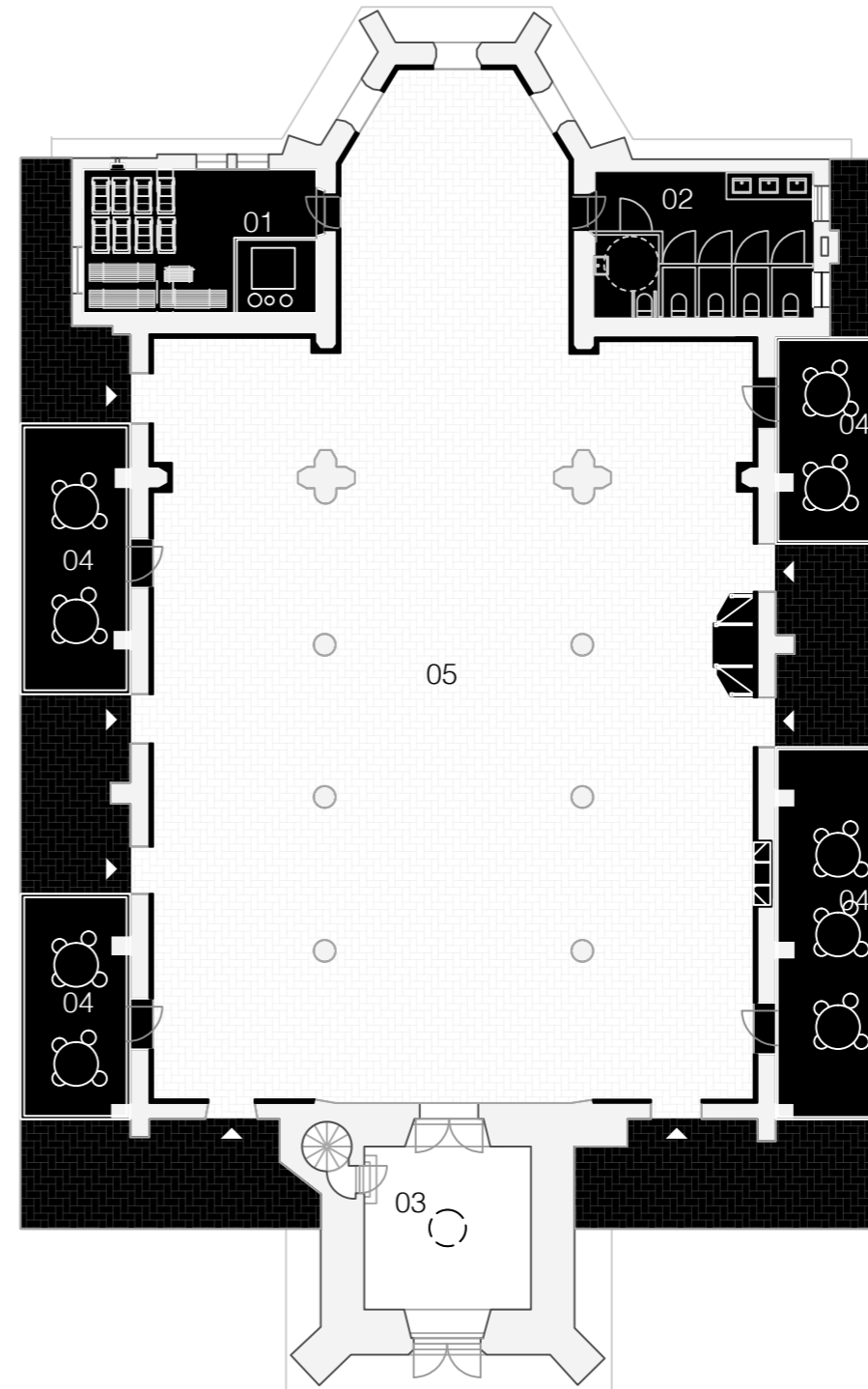

- bibliotheek
- De Wouwer
- GBS De klein wereld
- Toerismeportaal
- Oxfam Wereldwinkel
- Sint-Servatiuskerk

3.4 Scenario 3

Nieuwe mantel voor een vrije kerk: overdekt plein

In het derde scenario kijken we naar een ingreep die zich uit de kerk onttrekt en zich meer aan haar contouren aftekent. Een nieuwe rok rondom de kerk verzacht de grens tussen het publieke domein (de kerktuin en straat) en het interieur van de kerk. In deze rok of mantel nestelen zich kleinere multifunctioneel bruikbare lokaaltjes voor lesmomenten in kleinere kring of zorggesprekken, die steeds vanuit de open kerk bereikbaar zijn. Deze ingreep speelt verder op het al aanwezige spel van daken met verschillende hoogtes en hellingen, waardoor het dakenlandschap nog meer vertakt naar de omgeving. De kerk krijgt zo bijna de allure van een overdekte markthal. Enerzijds kan de ruimte gebruikt worden om de kinderen van de basisschool op te vangen tijdens regenachtige speeltijd-momenten. Anderzijds kunnen ook nasschoolse activiteiten zoals een markt of de jaarlijkse dorpsfeesten hierin doorgaan. Het kerkgebouw wordt zo weer een centrum voor het sociale dorpsleven.

- 01. bergruimte
- 02. sanitair
- 03. kraan voor opbergruimte zolder
- 04. leslokaal
- 05. overdekte hal

3.4 Scenario 3

nieuwe mantel: verderzetting van een bestaand thema: dakenspel

Bestaand dakenspel

Bestaand dakenspel

3.4 Scenario 3

Nieuwe mantel voor een vrije kerk: overdekt plein

0 1m 5m

schets van een nieuwe rand die de grens tussen buiten en binnen onderhandelt

3.4 Scenario 3

Nieuwe mantel voor een vrije kerk: overdekt plein

0 2m 10m

3.4 Scenario 3

Nieuwe mantel voor een vrije kerk: overdekt plein

0 1m 5m

3.4 Scenario 3

Nieuwe mantel voor een vrije kerk: overdekt plein

Interieur van de Sint-Laurenskerk Rotterdam - Anthonie De Lorme

Interieur van de kathedraal van Antwerpen - Pieter Neefs de Oude

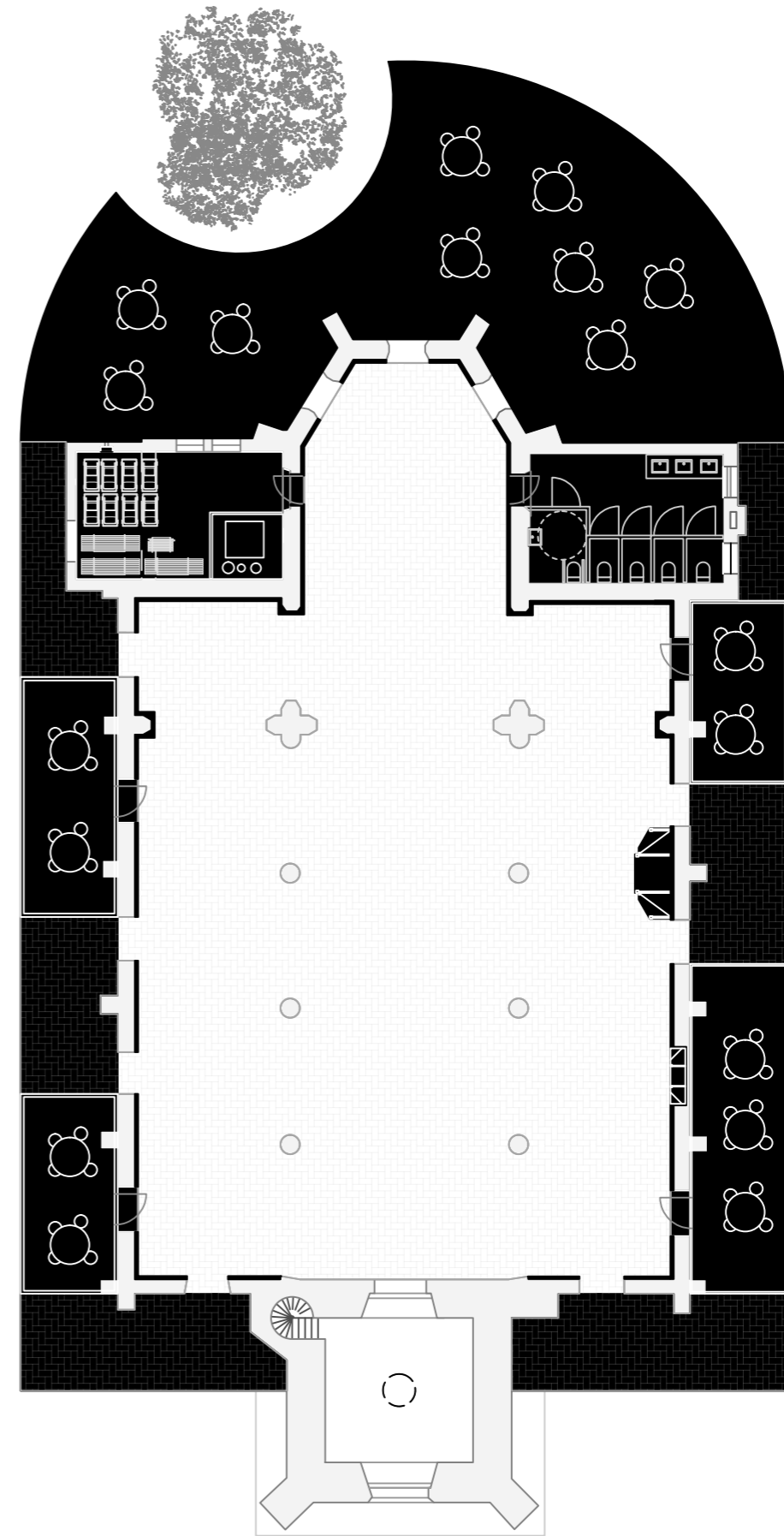

Interieur van de Sint-Laurenskerk Rotterdam - Anthonie De Lorme

3.4 Scenario 3

Nieuwe mantel voor een vrije kerk: uitbreiding

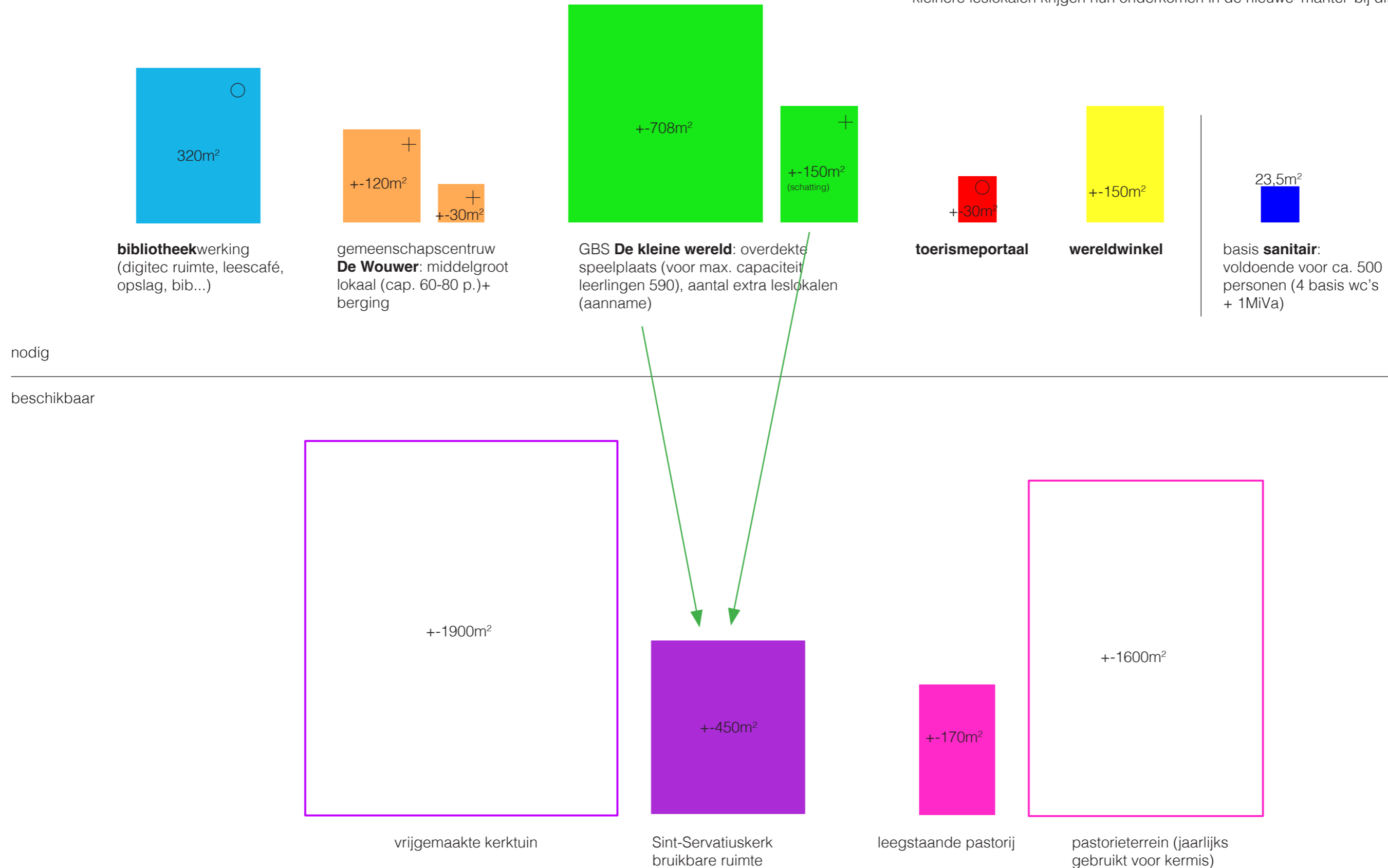
Potentieel kan er bekeken worden hoe deze nieuwe 'mantel' nog verder kan uitgebreid worden. Zo kan men bijvoorbeeld door het toevoegen van een nog forsere luifel ter hoogte van het koor gericht naar het gemeenschapscentrum, bibliotheek en school een duidelijk gebaar maken dat deze kerk een nieuw publiek karakter heeft. De overdekking zou kunnen dienen als zomerfoyer of als rustplek gelegen aan de vrijgemaakte kerkhof.

3.4 Scenario 3

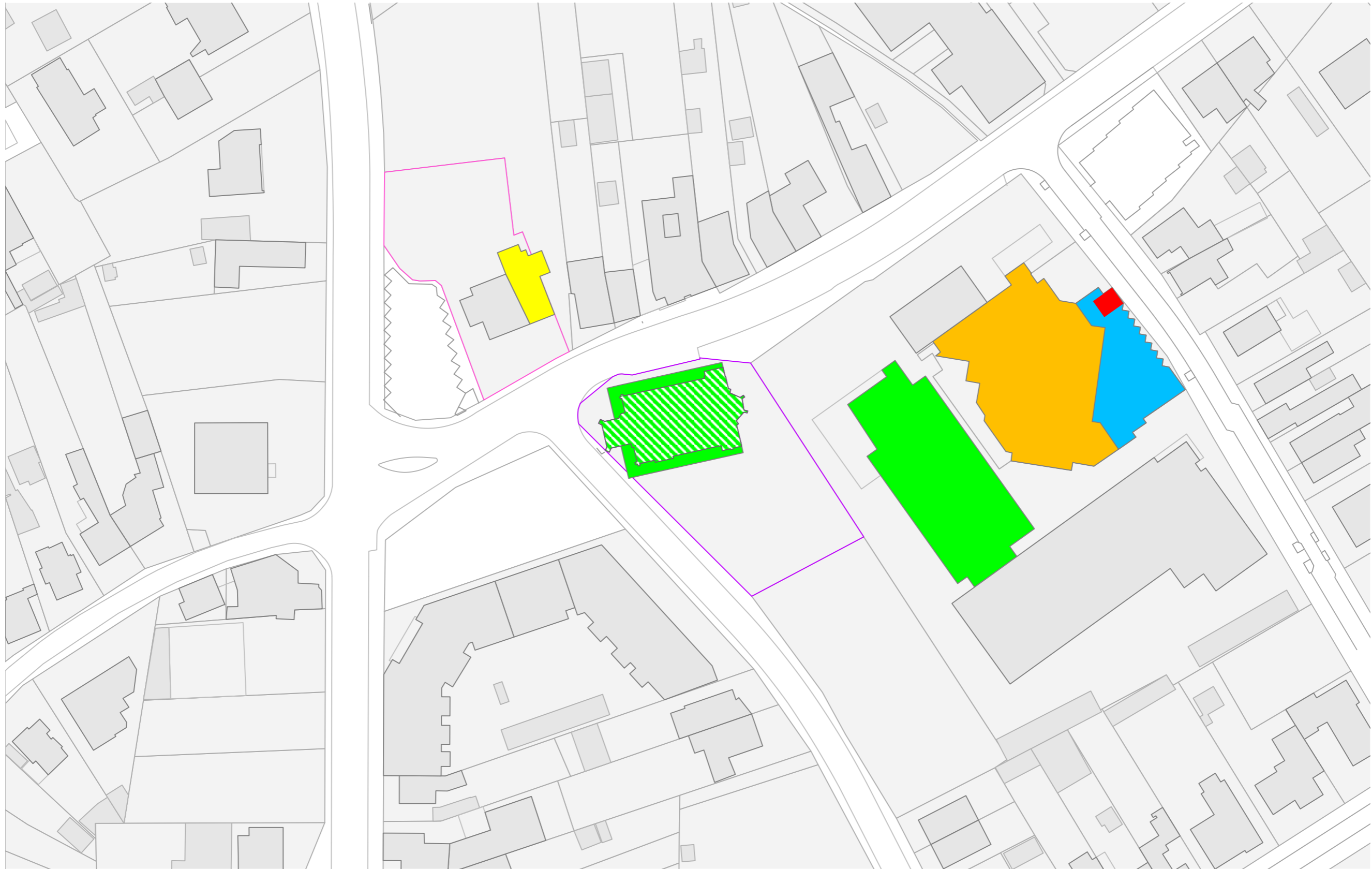
functieverdeling over site

In Scenario 3 wordt de kerk volledig opengesteld naar zijn omgeving. De oppervlaktewinsten voor de verscheidene stakeholders op de site blijven hierdoor beperkt. Dit nieuwe overdekte plein maakt het echter mogelijk om jaarlijkse, maandelijkse of zelfs wekelijkse evenementen, markten etc. een nieuwe plek te geven. Daarnaast krijgt de aanpalende school er een overdekt speelplein bij. Ook een aantal kleinere leslokalen krijgen hun onderkomen in de nieuwe 'mantel' bij dit scenario.

3.4 Scenario 3

programma van eisen

- bibliotheek
- De Wouwer
- GBS De klein wereld
- Toerismeportaal
- Oxfam Wereldwinkel
- Sint-Servatiuskerk

Deel 4. Voorkeursscenario